

Tartalom

Iskolabezárások helyett iskolaösszevonásokról kell beszélünk	4
Az iskolahálózat problémáira nincs egységes válasz	7
Változott a hulladékgyűjtési törvény	8
Nyelvi jogaink érvényesülése	12
A termőföldek adásvétele Szlovákiában	15
Az esketés nyelve a Szlovák Köztársaság területén	18
Vonzóvá szeretnék tenni Hubót	20
Kelenye, a palócság egyik bástyája	26
A bodrogközi Zétény község élén jár a hagyományörzésben	32
Annyira kicsi falu: Bogyarét	35
Fejlődő városok Gömörben	37
A Szociális vállalkozások működéséről	40
Önerőből nem lehet otthonokat fenntartani	45
Tervünk egy szociális ház kiépítése	49
Hiánypótló szociális intézmények Ipolyzágon	50
Családias légkör a somorjai időotthonban	54
Az időseket szolgálja a bösi kastély	56
Szociális szolgáltatások Bodroszterdahelyen	59

Vannak feladatok, amit a piaccgazdaság nem tud megoldani, kezelni. Idősödő társadalmunkban a szociális gondozás-gondoskodás egyre égetőbb probléma, és szokássá vált, hogy amit központi állami szinten vagy üzleti alapon nem tudnak kezelni, a törvényi környezet átalakításával a helyi – esetenként megyei – önkormányzatok kapják meg feladatuk. Nekik kell megteremteniük a feltételeket, biztosítani a szolgáltatásokat, ezek anyagi és személyi hátterét – s ami a legkényesebb: a finanszírozását is.

Ahány ember, annyi élethelyzet. Van, hogy kisgyermek megnyugtató elhelyezéséről, rendezett családi viszonyairól kell gondoskodni, s akinek része volt ilyen munkában, megtapasztalhatta: a legnehezebb, legkényesebb dolog családi ügyekbe beavatkozni. Sokszor a segítő szándékot is rossz néven veszik. Türelem, szakértelem kell az ilyen munkához, s minél kisebb egy település, annál nagyobb gond az anyagiak biztosítása. Falu- vagy városvezetőnek lenni nem munkaviszony, huszonnégy órás szolgálat. Mindennek figyelni kell, mert ha valahol baj történik, az ostor is rajtunk csattan.

A folyton változó törvényi környezet, az állami költségvetésből elérhető források is gyakran módosulnak, ideiglenesek, sokszor kérészetűek. Idén van, jövőre már nincs. Most az idős és beteg emberekre vonatkozó előírások változtak alaposan. Egészségügyi ráutaltsági kategóriák szerint kaphatnak több-kevesebb támogatást ellátásukhoz, vagy egyáltalán intézeti gondoskodást, s bizony nem egyszerű megértetni valakivel, hogy ami korábban lehetséges volt, ezennél miért nem az... Mintha különváltak volna a társadalmi létezés, együttélés elemei. A szociális otthonok várólistáin egyre több az idős, ellátásra szoruló ember, sokan hiába várják, hogy sorra kerüljenek. Most az effajta rászorultság megítélése is szigorodott. Tájainkon a gazdaságilag aktív családtagok legtöbbször ingázni kénytelen munkahelyére, nem keres annyit, hogy gondozót fogadjon-fizessen idős hozzátartozójának, a nyugdíjából az ilyen szolgáltatásra nem futja. Mondják: a községnek kellene szolidárisan, empátiával kezelni ezeket a helyzeteket. De hát az együttérés mellé pénz is kell, s ha az új kategorizáció miatt a támogatás elmarad, az önkormányzat is gúzsba van kötve. Az aprófalvakban különösen.

Lassan két évtizede folyik szóban a vita arról, kell-e országosan szervezett, minden településre kiterjedő szociális ellátóhálózat, de a szavaknál tovább nem jutunk. Lapunk a korábbi években többször mutatott be külföldi falugondnoki példákat, de nálunk valahogy nem akar errefelé mozdulni a gondoskodási rendszer. Létező problémákat, létező megoldásokat, helyi gyakorlatokat igyekszünk bemutatni, feltárva, kik hogyan boldogulnak, miben látják sikertelenségeik okát. Hogy jóból és rosszból is tanuljunk, ötletekkel segítsük magunkat és egymást.

Legalább apró lépésekkel.

Öry Péter

Albert Sándor:

Iskolabezárások helyett iskolaösszevonásokról kell beszelnünk

2004-től mintegy 50 magyar iskola szűnt meg a Felvidéken, s ahol megszűnik, ott kétséges, hogy lesz-e még valaha. Albert Sándor oktatásügyi szakértő, aki az elmúlt hetekben egy vitaanyagot tett közzé a felvidéki magyar iskolahálózat legfőbb problémáiról, azt mondja, nem lehet ölbe tett kézzel ülni és várni, ezt a kedvezőtlen folyamatot meg kell állítani. Még akkor is, ha ez érdeksérelmek nélkül nem fog menni. Szerinte az állam segítségére nem várhatunk, nekünk kell saját kezünkbe venni az irányítást: még pedig úgy, hogy az iskolabezárások helyett az iskola-összevonások elképzelését ültessük át a gyakorlatba.

Az elmúlt hetekben „A felvidéki magyar oktatási hálózat optimalizálásának lehetőségeiről” címmel egy vitaanyagot tett közzé, amely a felvidéki magyar oktatásügy legégetőbb problémáinak felvázolása mellett megoldási javaslatokat is tartalmaz. Milyen céllal fogott neki ennek a munkának?

Sajnos megszoktuk azt, hogy a felvidéki magyarság mindig csak reagál az eseményekre, ahelyett, hogy megfordítanánk ezt a gyakorlatot, s most már elébe menénk a történéseknek, vagyis mi lépnénk fel kezdeményezően, mi mondanánk el, hogy igazából mit szeretnénk, mit aka-

runk csinálni. Szükségünk van egy jövőképre, és ez a vitaanyag, amelyet az SZMPSZ adatbázisának felhasználásával állítottuk össze, jó kiindulópont lehet arra, hogy ezt megfogalmazzuk.

Mit tekint ma a legégetőbb problémának?

Ha az oktatásügyet vesszük górcső alá, akkor az egyik legnagyobb gond a finanszírozás. Ezek a problémák onnan erednek, hogy 2005-ben, amikor bevezették a normatív alapú finanszírozási rendszert, akkor még aránylag sok gyermek volt az iskolahálózatban. Úgy számolták ki,

hogy mivel a szlovákiai iskolák átlagban 250 fővel működtek, erre a létszámmra állították be a rendszert. Igen ám, csakhogy azóta a gyermekeknek közel egyharmada eltűnt a hálózatból. Ha ezt levetítjük a magyar iskolákra, azt látjuk, hogy ma iskoláink kétharmadába az ideális 250 főnél jóval kevesebb gyermek jár, ami komoly finanszírozási problémákat okoz. Ez persze a szlovák iskolákban is problémát jelent, de nem olyan mértékben, mint a mi iskoláinkban.

Tehát nem magával a normatív finanszírozási rendszerrel van baj, hanem

ban érvényesek, hiszen a magyar iskolák nagy része falusi kisiskola.

Megoldást jelenthetne, ha áttérnénk az osztályalapú finanszírozásra?

Nem ismeretlen ez a fajta támogatási rendszer. A kassai Ipari igazgatója voltam, amikor ez a rendszer elkezdett működni. A gyakorlat az volt, hogy az iskolák – a jól felfogott saját érdeükben – elkezdtek osztani az osztályokat: ha volt egy harminc fős osztály, azt máris kétfelé, különböző szakirányoknak megfelelő osztályokra osztották. A jelenlegi normatív rendszerben egyébként létezik ugyan egy korrekciós táblázat, amelyet a 250 fős létszám alatti iskolák számára vezettek be, de olyan kicsi az eltérés – a legnagyobb szorzó 1,5-ös –, hogy igazából nem nyújt valós segítséget.

El tudja képzelni, hogy egyfajta pozitív diszkriminációt alkalmazzon a szlovák állam a kisebbségi, köztük a felvidéki magyar iskolák számára?

Az elv akár működőképes is lehetne, csak ehhez kellene politikai akarat, amelyre jelen pillanatban nem sok esély mutatkozik. Ha ebben bízunk, megint csak sodródni fogunk az eseményekkel... De még ha ez meg is valósulna, sőt oktatási autonómiát kapnánk – hangsúlyozom még egyszer: nagyon nehezen tudom ezt elképzelni –, még akkor sem oldódna meg az összes, iskolahálózatunkat érintő probléma. Úgy gondolom, hogy éppen ezért lenne szükség az iskolahálózat optimalizációjára. Ez elképzelésem szerint egy olyan folyamat, melyet mi

azzal, ahogyan azt közel másfél évtizede beállították?

Végeredményben, igen. Mivel az említett időszakban jelentősen csökkent a gyermeklétszám, ezt a 250-es számot országos szinten le kellene csökkenteni ahhoz, hogy az iskolák jelentős részének ne kelljen finanszírozási gondokkal szembenéznie.

Mi az oka, hogy ezt nem tették meg eddig?

Ezt nehéz megmondani. Egyik oka biztosan az, hogy évenként cserélődnek a miniszterek az oktatásügyi tárca élén. Ebben világcsúcstartók vagyunk.

A szakma mindent megtett annak érdekében, hogy ezen a téren változást érjen el?

A gond éppen az, hogy nincs meg ez a fajta kezdeményezőképeség. Csak hajtogatjuk, hogy ez nem jó, az nem jó. Megfogalmazódik a kérdés, hogy egyáltalán ki foglalkozzon vele. A politika? A szakma? Az iskolák? Mintha az egyes szereplők a másikkra várnának. A végeredmény pedig az, hogy nem történik semmi. De visszatérve: nálunk ezek a finanszírozási problémák hatványozottab-

magunk tudunk irányítani. Mi magunk döntenénk arról, hogy mit és hogyan akarunk. Nem másra várnánk, hanem mi magunk vennénk kézbe ügyeinket.

A vitaanyag milyen konkrét javaslatokból indul ki?

Az első részben csak az iskolahálózatot foglalkozunk, a másodikban pedig azzal a kérdéssel, hogyan lehet javítani az egyes iskolák színvonalát. A kettő egyébként összefügg. Megpróbáltuk megfogalmazni, milyen legyen ez a hálózat, s azt mondtuk, hogy egyrészt olyan, amely gazdaságosan működtethető, vagyis van benne elég diák, és a normatív rendszerből finanszírozható, másrészt legyen mindenki számára elérhető, harmadrészt pedig magyar iskolából álljon.

Az iskolahálózat optimalizálása alatt iskolabezárásokat kell érteniünk?

Az iskolabezárások mindig nagyon negatív hullámokat vetnek, sok polgármester erre éppen ezért nem is igen hajlandó. Mi sem mondjuk azt, hogy iskolákat kell bezárni. Azt azonban igen, hogy úgy kell azokat kialakítani, hogy nagyobb létszámmal működjenek. Mondok egy példát: ott, ahol nagyon kis létszámmal működik egy iskola, össze lehet vonni az óvodával. Magyarországon erre rengeteg példa van, de Szlovákiában is van már legalább 50-60 olyan intézmény, ahol vagy csak az alsó tagozattal, vagy az alsó és felső tagozattal együtt vonták össze az iskolát az óvodával. Ez a megoldás már csak azért is szerencsés lenne, mert a szlovák kormány elfogadta azt a határozatot, amely szerint 2020-tól minden ötéves gyermeknek kötelezően óvodába kell járni. S mivel ehhez sok helyen növelni kell az óvodai kapacitást, most van lehetőség ilyen célra támogatásokat szerezni: akár uniós vagy állami forrásból.

Vannak azonban olyan iskolák, ahol már annyira kevés a gyerek, hogy nem érdemes fenntartani. Itt mi a helyzet? Milyen megoldást javasol?

Ebben az esetben 2-3 községnek össze kellene állnia, és létrehoznia egy közös iskolát. Persze itt mindig az a gond, hogy hol legyen ez a közös iskola. Észszerű választás lenne ilyen esetekben, hogy

azon a településen, ahol a legjobb az iskola épülete, felszereltsége stb. Az ilyen kistérségi iskolák esetében az is megoldás lehet, hogy bizonyos évfolyamokat vagy éppen a délutáni foglalkozásokat elosztanak a falvak között. Ezzel tulajdonképpen nem szűnne meg egy településen sem az iskola, hiszen egy-egy évfolyam vagy a délutáni napközi és a szakkörök egy része visszakerülhetne a közös iskolában osztozó települések mindegyikére.

Persze, ahol csak lehet, az óvoda és az alsó tagozat maradjon meg – szerepel a vitaanyagban. Van arra valós remény, hogy mind megmaradjon?

Kétféle megközelítés létezik: az egyik az ún. szakmai, amely azt mondja, hogy nagyobb iskolákat alakítsunk ki, több párhuzamos osztállyal. A másik az ún. nemzetpolitikai, amely szerint nem szabad iskolákat megszüntetni, mert azzal elveszik az adott község is.

Mintha az ön által kidolgozott megoldás ezt a kettőt ötvözné. Egyfajta arany középutat sikerült találnia?

Így van, megpróbáltuk a két megközelítést ötvözni. Az elképzelés az, hogy az óvodák és az alsó tagozatos iskolák (még a kis létszámmal működők is), ahol csak lehet, mindenhol megmaradjanak. A finanszírozási gondokkal küzdő felső tagozatok, középiskolák esetében pedig egyértelműen központosított kistérségi iskolák kellene. A finnországi és újabban a lengyelországi gyakorlat jó példákat mutatnak erre.

Ha jól értem, senkit nem köteleznek semmire, a vitaanyagban megfogalmazottak csak javaslatok.

Így van. Fontos, hogy ezek csak javaslatok. Aki akar, él vele, aki nem, az nem él vele. Senkire nem akarunk rákényszeríteni semmi. Nem mondjuk meg tehát, hogy például Párkány vagy Komárom környékén melyik iskolát kell összevonni, mert elképzelésünk szerint erre minden iskolának helyi szinten kell megtalálni a jó megoldást. Olyan általános megoldási javaslatokat dolgoztunk ki, amelyekből ki-ki a maga helyzetét figyelembe véve tud választani. Fogalmazhatunk úgy is, hogy mi egy szakácskönyvet tettünk le az

asztalra azzal, hogy tessék, ebből lehet választani.

A vitaanyagot széleskörű társadalmi egyeztetésre bocsátják. Ha jól tudom, szakmai fórumokon is ismertetik majd a tartalmát. Hol tart most ez a vita? Mik az első benyomások?

Pozitív. Úgy látom, hogy a szülők, a pedagógusok, az iskolavezetők is értékelik, hogy végre kaptak egy olyan fórumot, ahol kibeszélhetik, elmondhatják a problémáikat. Mert erre korábban nem igen volt lehetőségük.

Hogyan lehet meggyőzni az érintetteket egy iskolaösszevonásról? Mivel érvelnek?

Például azzal, hogy megszólítottunk olyan intézményvezetőket, akiknél a különböző típusú összevonások sikeresen lezajlottak és azóta is jól működnek. Ezekon a fórumokon elmondják a saját tapasztalataikat. Elmondják, hogy élték meg mindezt. A tapasztalatok döntő többsége pozitív, csak az első lépést nehéz, és fájdalmas megtenni, mert úgy néz ki, mintha feladnánk az iskolát. De nem adunk fel semmit! A szlovák törvények lehetővé teszik, hogy bármilyen intézményt bármilyen intézménnyel összevonjunk. Lehetőségünk van például iskolaközpontokat kialakítani. Sokszor ezzel maguk az érintettek sincsenek tisztában. Rozsnyón például olyan iskolaközpont létezik, amely óvodából, alapsiskolából és szakközépiskolából áll.

Az iskolabezárások helyett valóban jobban cseng az iskolaösszevonások elképzelése, de helyi szinten még ez is komoly érdeksérelmekkel járhat. Ez hogyan kezelhető?

Többen azzal érvelnek, hogy kitartunk ameddig lehet, de előbb-utóbb nekik is be kell látni, ha egyszer bezárnak egy iskolát egy településen, ott soha többé nem fog újra megnyílni – legalábbis nagyon kétséges. Ne feledjük, 2004-től közel ötven magyar iskola szűnt meg a Felvidéken. Nem lehet tehát ölbe tett kézzel ülni és várni, ezt a kedvezőtlen folyamatot meg kell állítani. Persze érdeksérelem nélkül ez nem fog menni. Ki lesz például egy összevonás után az intézmény igazgatója? Rotációs rendszerben mindig más? Egy átmeneti idő-

szakra ez akár egy jó megoldás is lehet. A lényeg: a személyes érdekek helyett a közösségi érdekeket kell előtérbe helyeznünk.

A vitaanyagban leszögezik, hogy az iskolahálózat átalakításának egyik kulcsa, hogy ez az iskola színvonalának emelkedésével járjon. Hogyan érhető ez el?

Igaz, hogy a falusi iskolákban családiasabb a hangulat, a felmérések (a Tesztelés 5 és a Tesztelés 9 eredményei) mégis azt mutatják, hogy a nagyobb városi iskolák jobban teljesítenek. Ez egyébként természetes, hiszen ahol párhuzamos osztályok vannak, ott különböző szakirányú (matematikai, természettudományi, humán, nyelvi stb.) osztályok nyílnak, vagyis minden diák a maga tehetségének megfelelő osztályban palérozódhat – olyan tárgyakat tanulhat emelt óraszámban, melyek közelebb állnak hozzá. Az optimalizálásnak tehát amellett, hogy gazdasági problémákat is megold, csak akkor van értelme, ha iskoláink színvonalbeli emelkedését is magával hozza.

Albert Sándor az elmúlt hetekben egy vitaanyagot tett közzé, amelyben a felvidéki magyar iskolahálózat legégetőbb problémáit és az ezekre adott megoldási javaslatokat vázolja. Az SZMPSZ hogyan értékeli az ebben foglaltakat?

Az Albert Sándor által közzétett vitaanyagot az SZMPSZ aktuális munkaverzióknak tekinti, együttműködik a szerzővel és adatokkal, gyakorló szakembereink véleményével járul hozzá a végleges anyag elkészüléséhez.

Az említett vitaanyag a felvidéki magyar iskolahálózat legfőbb problémái közül a finanszírozási gondokat emeli ki. Véleménye szerint melyek a legaktuálisabb és legégetőbb nehézségek?

A felvidéki magyar iskolahálózat problémái régióként, településenként nagyon eltérő képet mutatnak, erre nincs egységes válasz. A kérdés valószínűleg arra irányult, hogy

Fekete Irén, az SZMPSZ elnöke

Az iskolahálózat problémáira nincs egységes válasz

településszerkezetünkben kifolyólag szinte minden községben van iskola, de több mint százban a tanulók létszáma nem haladja meg az ötvenet. Az egyik településen a kisiskola érték, melyhez mindenáron ragaszkodnak, másutt gond a fenntartása. Tehát az iskolahálózatunk kérdését nagyon érzékenyen, mindig a helyi igények, sajátos szempontok figyelembe vételével kell kezelni.

Aktuális problémaként egyet mégis kiemelnék, és ez a kötelező óvodai felvételi bevezetésével függ össze. Az 5 éves kortól kötelező óvodai felvételi bevezetése komoly gondként jelentkezhet azokon a településeken, ahol nincs magyar óvoda, de a szülők részéről van erre igény. Közel 200 olyan településünk van, ahol a magyar lakosok részaránya meghaladja a 20%-ot és nincs magyar nyelvű óvoda.

A finanszírozási problémákra milyen megoldást lát helyesnek az SZMPSZ?

Az SZMPSZ civil szakmai szervezet, nincs abban a helyzetben, hogy bármilyen szinten pénzügyi megoldásokat javasoljon. Szakmai álláspontunk ugyanakkor évek óta változatlan: a nemzetiségi iskolák számára a sajátos, egyedi finanszírozás jelenthet végleges megoldást.

Az iskolaösszevonások, körzetesítések, központosítások kérdését hogyan látják? Szükség van ezekre?

Nincs tudomásunk arról, hogy iskola összevonások, körzetesítések, központosítások napirenden lennének. Hogy szükség van-e erre, azt széleskörű és sok szempontú szakmai elemzések, vizsgálá-

latok és helyi/kistérségi egyeztetések után felelősen csak az adott település, régió tudja eldönteni.

Albert Sándor vitaanyagának tartalmát szakmai fórumok keretében ismertetné Felvidék-szerte. Van-e, lesz-e ebben az SZMPSZ-nek szerepe?

Az SZMPSZ együttműködő partnerként kezdeményezte egy szakmai fórum összehívását, melynek első ülése nyomán is több ponton módosult az Albert Sándor által előterjesztett munkaanyag. A fórum résztvevői, intézményvezetők, oktatáspolitikusok, fenntartók, gyakorló szakemberek szerint szükséges a megbeszéléseket, tanácskozást folytatni, ennek szervezését vállalta a szövetség. LM

Maximális szeparálás, minimális hulladék a lerakón **Változott** a hulladékgazdálkodási törvény

2019. január 1-étől új szabályozás lépett életbe a hulladékgazdálkodás területén. A hulladékgazdálkodásról szóló 79/2015-ös törvényt sokan kritizálták, be nem tarthatónak és kárososnak nevezték. A törvény annak ellenére sok nehézséget okozott az önkormányzatoknak, hogy a szelektív hulladékgyűjtésért a községeknek, városoknak a törvénynek köszönhetően nem kell fizetniük, csak a háztartási hulladék elvitelét számlázzák ki a vállalkozók az önkormányzatoknak.

A legnagyobb gondot az okozza, hogy az önkormányzatok nagy része képtelen arra, hogy csak a hulladékgazdálkodással foglalkozó hivatalnokot alkalmazzon, mivel a falvak és városok nagyon sok jogkörrel rendelkeznek, sok esetben a hulladékgazdálkodással olyan ügyintéző foglalkozik, akinek még nagyon sok más feladata is van. Ezért is sokszor nehéz a törvényi változások követése, amely elég gyakori jelenség Szlovákiában.

Szelektálásra ösztönöznek

A szelektív hulladékgyűjtés mindannyiunk felelőssége, ezért a jogszabályalkotói megpróbálják az önkormányzatokat arra ösztönözni, hogy minél kevesebb szemetet termeljenek. A környezetvédelmi minisztériumba elküldött kérdésünkre, miért tartották fontosnak, hogy módosítsák a hulladékgazdálkodásról szóló törvényt az alábbi választ kaptuk írásban: „A hulladékpolitika alakításánál a környezetvédelmi minisztérium fő célkitűzése az elkülönített hulladékgyűjtésre és a hulladéklerakón elhelyezett hulladék mennyiségének

csökkentésére motiválni az önkormányzatokat. Ezért a települések egyrészt mentesültek a szelektív gyűjtés finanszírozásának terhe alól, másrészt úgy módosult a hulladéktárolási díjszabás, hogy azok a települések kerüljenek kivételezett helyzetbe, melyek szorgalmasan szelektálnak. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy ha egy település csak a hulladék 10 százalékát szeparálja, költségei akár 50 százalékkal is emelkedhetnek. Viszont ha 60 százalékra növeli a szeparált hulladék arányát, a díjszabás emelése ellenére kiadásai akár 45 százalékkal is csökkenhetnek. Leegyszerűsítve: mivel a települések

csak a vegyes hulladékért, vagyis a fekete kuka tartalmáért felelnek, minél kevesebb szemet lesz ezekben, annál kisebb lesz az önkormányzat kiadása. A színes kukákba gyűjtött szeparált hulladék további kezeléséről a gyártók gondoskodnak.”

Újrahasznosítás

Kérdéseinkre a minisztérium szóvivője telefonon is válaszolt. Kifejtette: arra szeretné motiválni az önkormányzatokat, hogy a lakosságot arra ösztönözzék, minél több hulladékot szelektáljanak.

2017-től bevezették a kötelező komposztálást, amelyre az önkormányzatok barna kukákat biztosítottak a háztartások számára. Előkészíti a minisztérium a műanyag flakonok visszaváltásáról szóló törvényt is, amellyel a kidobott műanyagok számát szeretnék csökkenteni. A törvény 2020-ban lép életbe, a logisztikai előkészítés viszont sokkal hosszabb folyamatot vesz igénybe, hiszen többek között új gyártósorok kiépítése is szükségeltetik, valamint az üzleteket is fel kell szerelni visszaváltó automatákkal, ezért a palackok visszavétele 2022-ben válhat reálissá.

A törvény módosításától a minisztérium azt várja, hogy egyre kevesebb lesz a hulladék, ez egyébként európai uniós elvárás a tagországok felé. „Ennek a célkitűzésnek - maximális szeparálás, minimális hulladék a lerakón - a teljesülését várjuk a hulladéktörvény legutóbbi és a hulladéklerakási járulékról szóló jogszabály módosításától. Mindkettő idén januárban lépett hatályba. Ami pedig az elkülönített hulladékgyűjtést illeti. Szlovákiában 2017-ben 2 136 951,8 tonna települési hulladék keletkezett, ebből 1 312 787,0 tonnát lerakón helyeztünk el, ami több mint 61 %. Egy lakos 392,98 kg települési hulladékot termel, de csak 85,88 kg elkülönítetten gyűjtött hulladék jut egy főre.” – írta válaszában a minisztérium munkatársa, Szabó Mónika.

Az önkormányzatoknak február 28-áig be kell jelenteniük, hány tonna hulladékot szállítottak el a szemetesek a lerakóhelyre, valamint azt is, mennyi ki-szelektált hulladékot vittek el. A szemét elszállítására szakosodott vállalkozók az árakat ez szerint szabályozhatják. A

szelektív hulladékért az önkormányzatok nem fizetnek, azt ugyanis a gyártók a csomagolás díjából térítik meg azoknak a vállalkozásoknak, amelyek a szelektált hulladékot gyűjtik. Minden önkormányzatnak szerződést kell kötnie egy gyártói felelősség szervezettel.

Gyártói felelősség szervezetek

A hulladékgazdálkodásról szóló törvény célja, hogy a megelőzze a hulladékképződést, minél nagyobb mennyiségben szelektálják az újrahasznosítható hulladékot a háztartások, hogy azt újra feldolgozhassák. Célja a törvénynek a hulladék ártalmatlanítása és az esetleges egyéb hasznosítása, például energetikai hasznosítása. Ennek érdekében a törvényben szerepet kapnak a „gyártói felelősség szervezetek”, amelyek bejegyzett jogi személyek, ezek a vállalatok biztosítják be a szelektált hulladék feldolgozását, a gyártóktól befolyó összeget a szerződött önkormányzatok között szétosztják.

A gyártói felelősség szervezetek működését a törvény 28. paragrafusában szabályozza, amely lényegét tekintve nem változott. Egy módosítás lépett életbe idén januárban, ez szerint az önkormányzat év közben csak abban az esetben mondhatja fel a szerződött gyártói felelősség szervezettel a szerződést, ha az megsérti a törvény 28. §-a, 4. pontjának a) vagy e) pontját.

Azaz: (4) A gyártói felelősség szervezete köteles a) létrehozni, finanszírozni, üzemeltetni és fenntartani a megkülönböztetett hulladékaam kezelésének működő közösségi rendszerét jogszere

Ennek köszönhetően az önkormányzatoknak a hulladékelszállítás kevesebbe kerül majd, hiszen csak a vegyes hulladék elszállítását kell fizetniük. Ennek értelmében azok a települések járnak jól, amelyek nem termelnek több háztartási hulladékot, mint az előző években – mondta a minisztérium szóvivője Mgr. Tomáš Ferenčák. A szóvivő szerint a lakosság a hulladék valamivel több mint húsz százalékát szelektálta a 2017-es évben, a 2018-as adatok márciusban látnak napvilágot, hiszen az elszállított vegyeshulladék és a szelektált hulladék tömegéről a jelentéseket február végéig kell leadniuk a községeknek. A minisztérium célja, hogy a lakosok a szemét 90, sőt száz százalékát szelektálják. Véleménye szerint a legrosszabb dolog, ami történhet, hogy minden szemét a lerakókba kerül, hiszen ezzel tönkretesszük az életkörnyezetünket.

Az EU elvárása, hogy 2025-re a hulladék 50 százalékát szelektáljuk. A minisztérium a szóvivő szerint próbálja elérni, hogy a hulladék minél nagyobb számban újrahasznosítható legyen.

működésének teljes időtartama alatt, e) biztosítani a megkülönböztetett hulladékáramba tartozó, a háztartási hulladék szelektíven összegyűjtött összetevőinek teljes mennyiségét a községtől, melyben a megkülönböztetett hulladékáramért felelős.

Felvilágosító kampány

A törvény azt is előírja, hogy a gyártói felelősség szervezetek felvilágosító kampányban szoktassák rá a lakosságot a szelektálásra. Az ő feladatuk, hogy módszertani útmutatókkal lássák el az önkormányzatokat, amelyek a polgáraihoz eljuttatják a szétválogatás mi-kéntjének útmutatóját, azaz részletes magyarázatot arról, melyik hulladék-típusba, mi tartozik.

A jogszabály feltételezi egy program kidolgozását is. „A hulladékkeletkezés megelőzésének programja tartalmazza a hulladékkeletkezés, beleértve a csomagolóanyag-hulladék megelőzésének céljait, az ezen célok elérését szolgáló meglévő intézkedéseket és szükség esetén új intézkedési javaslatokat is a célok elérése érdekében. E programok céljai és intézkedései arra irányulnak, hogy kizárják a közvetlen kapcsolatot a gazdasági növekedés és a hulladékkeletkezés negatív environmentális hatásai között.” (forrás: torvenytar.sk)

A hulladék gazdálkodásról szóló törvény 10. §-a szabályozza a községek feladatait. A törvény ezen paragrafusára nem módosult, 2018-tól életben van. Mivel a törvény program kidolgozására kötelezi a nagyobb települések önkormányzatait, az erre vonatkozó részt idézzük.

A község programja

(1) A község, melynek területén az évente keletkezett háztartási hulladék mennyisége, az építési törmelék is beleértve meghaladja a 350 tonnát, vagy ahol a lakosok lélekszáma meghaladja az 1000 főt, köteles községi programot kidolgozni.

(2) A község programja elsősorban tartalmazza

- a) a hulladékgazdálkodás pillanatnyi állapotát,
- b) a keletkező háztartási hulladék és

építési törmelék várható mennyiségét, c) az adatokat a háztartási hulladék és építési törmelék gyűjtőrendszereiről és a háztartási hulladék osztályozott gyűjtésének biztosításáról,

d) a keletkező háztartási hulladék mennyiségének csökkentésére, valamint a háztartási hulladék osztályozásának növelésére és ezt követő hasznosítására meghozott intézkedéseket,

e) az intézkedéseket a hulladéklerakóba kerülő biológiailag lebomló háztartási hulladékmennyiség csökkentésére, f) az intézkedéseket a lakosság tájékoztatásának biztosítására a csomagolóanyag-hulladékok osztályozott gyűjtéséről és a csomagolásokon látható azon jelek jelentéséről, amelyek arra vonatkoznak, hogy a csomagolás hasznosítható,

g) az információkat a háztartási hulladék-feldolgozó létesítmények elérhetőségéről és arról, hogy a háztartási hulladék feldolgozására szolgáló létesítmények mely típusait kellene kiépíteni,

h) az információkat a lakosság hulladékkezelési tudatossága növelését cél-

zó kampányok kihasználásáról, i) a program költségigényét.

(3) A községi program kötelező része tartalmazza a 2. bekezdés d)-f) pontjában felsorolt adatokat. A községi program irányjelölő része tartalmazza 2. bekezdés g)-i) pontja szerinti adatokat. A község programjának összhangban kell állnia az adott kerületi program kötelező részével.

(4) A község köteles a község kidolgozott programját előterjeszteni négy hónapon belül azt követően, hogy a kerületi programot közzétették, az illetékes állami hulladékgazdálkodási hatóságnak a jelen törvénnyel és az adott kerület programjának kötelező részével való összhangja felülbírálatára. Az illetékes államigazgatási hulladékgazdálkodási hatóság a felülbírálat eredményét a községi program kézhezvételétől számított 30 napon belül kézbesíti a községnek; a felülvizsgálati eredmény a községre nézve kötelező érvényű. Ha az illetékes államigazgatási hulladékgazdálkodási hatóság felülvizsgálati

a községek a célokat az egyes községekre vonatkozóan egyenként is megfogalmazhatják.

(11) A község a község programjának összeállításakor és frissítésekor jogosult térítésmentesen kérni mindenkitől, aki a területén háztartási hulladék vagy építési törmelék tulajdonosa, vagy háztartási hulladékot vagy építési törmelékot kezel, a szükséges tájékoztatást a községi program összeállításához és frissítéséhez. A külön jogszabály szerinti adatvédelmi rendelkezéseket ez nem érinti.

(12) A község köteles a jóváhagyott községi programot a jóváhagyást követő 30 napon belül nyilvánosságra hozni a saját honlapján.

Illegális lerakók az üres telkeken

A törvény ez év január elsejétől nemcsak az önkormányzatokra ró új terheket. A telektulajdonosokat például arra kötelezi, hogy három napon belül jelentsék az illetékes államigazgatási szervnek, vagy önkormányzatoknak, ha tulajdonukon illegálisan hulladékot helyeztek el valaki. Az eddigi törvény azt írta elő, hogy azonnali hatállyal jelentsék azt be a hivataloknak. A bejelentés után az önkormányzat által megbízott személy győződik meg arról, hogy valóban illegálisan helyezték-e el a szemetet, és büntényt követtek-e el az elkövetők. Amennyiben az elkövetők ismertek, kötelezik őket a szemet eltávolítására, amennyiben a tetteseket nem sikerül felderíteni, az önkormányzat meghatározza, kinek kell elszállítania a hulladékot. Büntető feljelentés esetén a rendőrségnek harminc napja van, hogy az illetékes szerveknek bejelentse, el távolítható-e az illegálisan elhelyezett hulladék a területről. Amennyiben ezt nem teszi meg, arról kell nyilatkoznia, szükséges-e, hogy a nyomozás érdekében a hulladék a helyén maradjon.

A cél, a teljes hulladék szelektálása. Már csak az a kérdés, hogyan érhető el mindez, ha az emberek arra sem figyelnek oda, hogy a szemetet a szemétkosárba dobják, bárhol elhajtják a flakonokat, a sörös dobozokat, miközben az a természetben nem lebomló hulladék, és ezzel a környezetet teszik tönkre. A cél az újrafeldolgozás, és környezetünk megóvása a jövő érdekében – ezt kell megértetni a polgárokkal.

Neszméri Tünde

eredménye kedvező, a község

a) a község programját környezeti hatásvizsgálati elbírálásra¹⁹⁾ terjeszti be, amennyiben a község programja ilyen elbírálás alá esik, és ezt a felülbírálatot követően jóváhagyja azt,

b) jóváhagyja a község programját, mely nem esik környezeti hatásvizsgálati elbírálás alá.

(5) Ha az illetékes államigazgatási hulladékgazdálkodási hatóság 4. bekezdés szerinti felülvizsgálati eredményében a jelen törvénnyel ellentétes vagy az illetékes kerületi program kötelező részébe ütköző tényekre figyelmezteti a községet, a község a programot átdolgozza. Azon községi program jóváhagyása, mely nincs összhangban a jelen törvény rendelkezéseivel, érvénytelen.

(6) Az új községi program kihirdetésével a korábbi program érvényessége megszűnik.

(7) A község köteles a község programját úgy kidolgozni, hogy annak érvényessége azonos legyen a kerület programjával

és a község programjának érvényességi idejével; esetlegesen a 8. bekezdés értelmében a község köteles biztosítani programja érvényességi ideje és a kerület programja érvényességi ideje végének azonosságát.

(8) Ha a községnek az 1. bekezdés értelmében kötelezettsége keletkezett a kerület programjának hatályossága idején, köteles teljesíteni az adott kötelezettséget a 4. és 5. bekezdéssel összhangban, a bennük feltüntetett határidőkön belül, mely az ezen kötelezettség keletkezésétől számított kezdeti időponttal kezd telti.

(9) Ha a község programjának jóváhagyását követő időszakban alapvetően megváltoznak azok a tények, amelyek döntő fontosságúak a tartalmát illetően, a község köteles programját frissíteni és haladéktalanul előterjeszteni felülvizsgálatra az illetékes államigazgatási hatóságnak.

(10) A község a község programját kidolgozhatja egy vagy több községgel együttműködve együttműködési szerződés alapján.²¹⁾ A közös programban

Anyanyelvű tájékoztatás az elektronikus kommunikációban a dél-szlovákiai önkormányzatoknál (2018)

Nyelvi jogaink érvényesülése

A Szlovák Köztársaságban jelenleg 512 olyan település létezik, amelynek önkormányzata a hatályos törvények és az ország kormányának vonatkozó rendeletei értelmében a lakosokkal való kapcsolataikban az államnyelv mellett az anyanyelvüket (esetünkben a magyar nyelvet) is használhatják az ügyintézés során.

A Pro Civis polgári társulás 2012 óta, tehát hetedik éve rendszeres felmérést végez, hogyan érvényesül az egyes községekben a polgárok anyanyelven történő tájékoztatása, tudnak-e élni a kor kihívásával és a törvény adta lehetőséggel az egyes önkormányzatok. A felmérés célja, mint azt minden esetben hangsúlyozni kívánjuk, nem a weboldalak tartalmának vizsgálata, hanem hogy az érintett települések lakossága hozzájut-e az alapvető, a mindennapjait érintő információkhoz az anyanyelvén is. Magyarán: mennyire érvényesül a hön áhított kétnyelvűség a Felvidéken.

Folytatódik az egy helyben toporgás

Szlovákiában az 512 nemzetiségek által is lakott településből jelenleg 491-nek van saját honlapja. Vagyis mindössze 21 olyan, magyarok lakta település van a Felvidéken, amelynek nincs saját weboldala. A legutóbbi felméréshez képest ez a szám 3-mal növekedett, de a vizsgált időszak kezdetéhez képest is csak enyhe emelkedést tapasztalhatunk. Közelítünk tehát, ha lassacskán is, a teljes körű elektronikus tájékoztatás gyakorlatahoz, falvaink, városaink egyre inkább élnek a modern kor lehetőségével, és igyekeznek a lakosaikat ilyen módon is tájékoztatni.

Vizsont mindjárt az elején szükséges leszögeznünk, hogy az anyanyelvi jogok érvényesülése ezen a téren is – enyhén szólva – sok kívánnivalót hagy maga után. Felmérésünk eredménye évről évre kiábrándító. A magyarok lakta dél-szlovákiai települések polgármesterei, önkormányzatai sok esetben egyáltalán nem tartják fontosnak az anyanyelven történő tájékoztatást. Teszik ezt az olyan típusú tájékoztatás esetében is, amikor nem csak joguk, de kifejezetten kötelességük az anyanyelven, tehát a magyarul történő tájékoztatás!

Elemzésünk legfontosabb megállapítása, hogy a 490 településből magyar tartalommal a weboldalnak a fele sem rendelkezik: ez a szám idén pontosan 231. Vagyis 259 magyarlakta település önkormányzata nem él az anyanyelven történő tájékoztatás jogával ezen a téren. Alapvető információkat a weblapok közül az idei felmérés szerint 484 közül, ebből magyar nyelven 209. Abszolút számokban kifejezve éppen ugyanannyi, mint tavaly, és eggyel több, mint például tavalyelőtt. Közérdekű információkat 264 weboldal közöl, ami enyhe növekedés az utóbbi évekhez képest, ezen belül

azonban a magyar nyelvű közérdekű információk jöttányit sem változtak (97 honlap). Ennél is rosszabb a helyzet a kérvények mintáinak internetes hozzáférése esetében, amit mindössze 211 önkormányzat tart fontosnak. Igaz, hogy két év alatt ez a szám 22-vel emelkedett, tehát a tendencia pozitív, de túlzás lenne azt állítani, hogy megnyugtató. Főleg annak tekintetében, hogy mindössze 19 weboldalon találunk magyar nyelvű kérvénymintát! Az önkormányzati rendeletek esetében még lesújtóbb az arány: a magyarok által lakott települések weboldalai közül 390-en olvashatók

államnyelven az önkormányzati rendeletek, míg magyarul mindössze 9 honlapon! A polgárokat valószínűleg érdekelnék a községük önkormányzati üléseiről írt jegyzőkönyvek és az üléseken elfogadott határozatok tartalma is. Ezeket a dokumentumokat szintén csak elenyésző mennyiségben teszik közzé magyarul az interneten. Míg szlovákul 270 (ami 40-nel több, mint például két éve), magyarul csak 18 weboldal közli ezeket.

tönünk, morális, erkölcsi válságba jutott a felvidéki magyarság. Hovatovább az önbecsülésünket is feladjuk. Hiszen még annak a minimumnak sem tudunk megfelelni, amire ráadásul a törvény is kötelez bennünket.

Kétségtelen, hogy a magyarság ott, ahol számaránya nem éri el a húsz százalékot, nehéz helyzetben van. De hogyan értékeljük azokat az önkormányzatokat, polgármestereket, egy-egy kis és

Járások, régiók példái

A legtöbb weboldalt évek óta a Duna-szerdahelyi járásban találjuk, jelenleg a 66 községből 65-nek van saját honlapja (az előző évek adataihoz hasonlóan), ebből azonban 2018-ban csak 45 rendelkezik magyar verzióval is. Igaz, a felmérések elején, 2012-ben 41 település weboldala volt magyar is, ez a szám tehát időközben 4-gyel növekedett, de ez még mindig odébb van a 65-től.

Ezzel szemben a Galántai járás 21 községéből mind a 21-nek van saját weboldala, amiből 18-nak van magyar megjelenése. A legjobb a helyzet ezen a téren tehát a Mátusföldön.

A Komáromi járás 37 községéből egy kivétellel mindnek (36) van saját honlapja, ebből azonban csak 26 tartja fontosnak a magyar nyelvű tájékoztatást. Igaz, felmérésünk kezdetekor, 2012-ben ez a szám csak 17 volt, vagyis a Komáromi járás javuló tendenciát mutat.

Elektronizáció tekintetében jónak mondható a helyzet az Érsekújvári járásban is, ahol a 35 község közül 34-nek van saját honlapja, az ezeken történő magyar nyelvű tájékoztatás azonban éveken keresztül csak 24-ben volt tapasztalható. Ez a szám jelenleg 25.

A Nagyrőcei járás 16 magyarok által lakott községében mindenütt van weboldal, ám ezek közül csak 4 rendelkezett öt éven keresztül magyar tartalommal, s ez a soványka arány idén 3-ra olvadt. Megérjük-e, hogy a botcsinálta járásban hamarosan egy magyar weboldal sem lesz?

A Nyitrai járás 15 magyarok által lakott településének mindegyikén találunk weboldalt, de csak 6-ban tartják fontosnak, hogy magyarul is tájékoztassanak.

Nagyon lehangoló és egyre romló a helyzet a Rimaszombati járásban, ahol a 72 magyarlakta községből ugyan 67 rendelkezik saját weboldallal, ebből azonban csak mindössze 20 rendelkezik magyar tartalommal, ráadásul a csökkenés folyamatos (2015: 27, 2016: 27, 2017: 22, 2018: 20). Szemmel látható, hogy 2017-ben jókora törés állt be ebben e tekintetben a magyarok tartásában.

Nem kedvezőbb a helyzet a Rozsnyói járásban sem (32 község, 30 honlap), ahol a meglévő weboldaloknak mindössze az egynegyede (8) rendelkezik

Csendes beletörődés, vagy...

A fent vázolt összkép tehát több mint lehangoló. Elmondhatjuk, hogy ha valaki csekélyke pozitív változást remélt, az ismét csalódott. A legutóbbi parlamenti választások után hangzott el (sajnos, kevesek szájából), hogy a felvidéki magyarság jelenlegi állapota mélyenszántó elemzést igényelne. Tekinthejtük jelen – pontosabban a hetedik éve rendszeresen végzett – felmérést akár szellemi állapotaink egyik fokmérőjének is. Ebbe a tükörbe tekintve láthatjuk, hogy eltűnt az önreflexiónk, megkopott az életössz-

nagyobb közösség vezetőit, amelyek/akik szinte színmagyar települések előljárói, és ennek dacára nem tartják fontosnak a közösség anyanyelvét? Ha a falujuk, kisvárosuk polgárainak elemi jogait sem képesek biztosítani? Az anyanyelv nemcsak a pusztá kommunikáció egyik eszköze, hanem olyan kincsünk, amelyet meg kell őriznünk. Hogyan akarunk megfelelni a huszonegyedik század Európájában a kor kihívásainak, ha akár nemtörődömségből, tunyaságból, akár félelemből feladjuk magunkat, illetve feladjuk azokat, akiket képviselünk?

magyar verzióval is. Ráadásul a vizsgált időszak elejétől (2012) napjainkig nincs elmozdulás.

A Szenci járásban a magyarok lakta falvakban hajszálnyival javult a helyzet, itt a 15 weboldalra tavaly még 5, az idén 7 magyar verzió társult. De még ez is csak durván a fele az egésznek.

Lehangoló képet mutat a Losonci járás, ahol a 28 magyarlakta település közül mindössze 4-ben van a szlovák honlapnak magyar megfelelője is, ami a településeknek kereken az egyhetedede!

A Lévai járás 53 települése esetén az 50 weboldalból csak 18-nak van magyar tartalma, ez eggyel több, mint tavaly. Végül ugorjunk a keleti végekre. Töketerebesi járás: 35 szlovák weboldal – 13 magyarul is. Nagymihályi járás: 16 weboldal, ebből pontosan a fele, 8 magyar tartalommal is.

Ez az eredmény ismét arról árulkodik, hogy sok településen a kétnyelvűség és az anyanyelven történő tájékoztatás enyhén szólva sem tartozik a prioritások közé, és nem tisztelik a polgárok nyelvi jogait. Teszik ezt annak ellenére, hogy, ezt a jogot a Szlovák Köztársaság Alkotmánya 34. cikkelyének I. bekezdése biztosítja. Mi több, az információhoz való szabad hozzáféréstől szóló törvény 6. §-ának 5. bekezdése kötelezi a községeket, hogy az alapvető információkat (önkormányzati ülés időpontja, programja, jegyzőkönyvek, rendeletek stb.) a kisebbség nyelvén is megjelentessék, amennyiben azt az államnyelven megteszik.

Fehér hollók

Hosszan sorolhatnánk az elrettentő példákat, hiszen még azon községek esetében sem találunk teljes kétnyelvűséget, ahol a magyarok aránya meghaladja a 75%-ot (a városokat itt nem vettük figyelembe, ugyanis anyagi lehetőségeik más alapot nyújtanak számukra a kétnyelvűség bebiztosításánál).

Először említsünk néhány követendő példát. A Dunaszerdahelyi járásban levő Alistál honlapján például mindkét nyelven közlik az alapinformációkat, közérdekű információkat, kérvénymintákat, jegyzőkönyveket, határozatokat. Igaz, az önkormányzati rendeleteket csak szlovák nyelven közlik. A Komáromi

jársbeli Dunamocson például kétnyelvű minden információ, kivéve az önkormányzati rendeleteket (azok csak szlovákul szerepelnek). A Galántai járásbeli Nádszegen a legtöbb információ kétnyelvű, kivéve a kérvénymintákat és az önkormányzati rendeleteket. Az önkormányzati rendeleteket magyar nyelven Csallóközarányoson és Csilizradványon találhatunk. Kérvénymintákat a már említett Alistálon, Dunamocson, vagyis szintén két településen találunk. Ezek a községek fehér hollóknak számítanak. Magyar nyelvű kérvényminták például az egész országban mindössze hat település honlapján állnak a magyar ajkú polgárok rendelkezésére: Izsán, Naszvadon, Marcelházán, Dunamocson, Alistálon és Csallóközcsütörtökben (ismételten, a 75% feletti magyarságárányú községekről van szó).

Ezekkel szemben említsük meg mondjuk Vágsellye honlapját, mint riasztó példát. Az előző felmérések egyikében már említettük, hogy mennyit is ér a Google Fordítóval működő magyar verzió. Gyakorlatilag semennyit, hiszen értelmetlen habaréknyelvre fordítja a szlovák szöveget, így aki olvassa, vagy bosszankodik, vagy jót mulat az eredményen. Gyaníthatjuk, hogy inkább az előbbi a gyakoribb. Egy-két éve még az egész tartalmat fordította a gépi fordító, ma már csak a címekeket. Néhány csemege a vágsellyei honlapról: „A futóknak és az iskolásoknak van valami várakozásukra”; „Artézska víz visszatért a természetbe”; „Ne várjon, van szükséges, kapcsolattal!”; „Primátor megváltoztatása”. Ugye, milyen szórakoztató?

Riasztó tendencia

A legtöbb honlap esetében leginkább a település leírását, történelmi bemutatását találjuk meg (sok esetben rossz fordításban, ráadásul komikusan hat a magyar történelmi múlt szlovákból történő

magyarítása), de hiányoznak a közérdekű értesítések, mint a már említett önkormányzati rendeletek, jegyzőkönyvek, szerződések, a község gazdálkodását tükröző információk és egyebek. Hogy a kétnyelvű úrlapokat ne is említsük. Sorolhatnánk a nullákat például a magyarul is közzétett önkormányzati rendeletek esetében. A Dunaszerdahelyi járásban mindössze 4, az Érskújváriban 2, a Komáromiban 1, a Rimaszombatiban 1 és a Vágsellyei járásban ugyancsak 1 weboldalon találjuk meg magyarul is a lakosok szempontjából fontos önkormányzati rendeleteket, amelyek köztudottan a helyi törvénykezés eszközei (viszont hozzá kell tennünk, hogy az utolsóként említett Vágsellye esetében szintén a Google Fordítóval elkészült magyar változatokról van szó).

A riasztó tendencia tehát nem vagy alig-alig változik. Arról árulkodik, hogy sok településen a kétnyelvűség és az anyanyelven történő tájékoztatás enyhén szólva sem tartozik a prioritások közé, és a polgármesterek-önkormányzatok nem tisztelik a polgárok nyelvi jogait.

A legfelsőbb szinten nem fontos a téma

Persze, nem szabad elhallgatni azt sem, hogy az eddigi szlovák kormányok egyikének sem fordult még meg a fejében a „bűnös” gondolat, hogy a kétnyelvűségnek anyagi vonzatai is vannak. Magyarán: hiába megengedő a törvény, ha nem rendel hozzá forrást. Az önkormányzati rendeleteket, az önkormányzati ülések jegyzőkönyveit, a polgárok által használt úrlapokat, kérvényeket, beadványokat, a község által készült számlákat, szerződéseket és minden egyebet gyárra fordítani anyagi források hiányában szinte lehetetlenség. Sokszor tehát nem is az önkormányzatokat, polgármestereket kellene kárhóztatni, hiszen nem ők tehetnek róla, hogy az állam csak parancsolni és tiltani tud, de a saját törvényei betartatását – egészen pontosan: a betartás feltételeinek támogatását – nem tartja fontosnak. Az elmúlt két és fél évben kevés szó esett arról, hogy a kétnyelvűség érvényesülésének érdekébe az önkormányzatoknak is szükségük lenne anyagi forrásokra, hogy maradéktalanul el tudják látni törvényből eredő feladataikat, s a polgárok anyanyelven történő tájékoztatását meg tudják valószínűsíteni.

Kövesdi Károly

Az aktuális helyzet 2018 decemberében

A termőföldek adásvétele Szlovákiában

Bevezetés

2018. november 14-én a Szlovák Alkotmánybíróság sajtóközleményben^{1/} tájékoztatta a nyilvánosságot, hogy alkotmányellenesnek ítélte a Tt. 140/2014. számú törvényének, a termőföld tulajdonjogának megszerzéséről és néhány törvény módosításáról^{2/} 4., 5. és 6. §-át. Az említett rendelkezés jelenti a törvény gerincét, e részek nélkül kis híján értelmét veszti. Ezek szabályozzák ugyanis azt, hogy ki és milyen eljárási szabályokat figyelembe véve juthat az országban nagyobb kiterjedésű termőföldhöz, mezőgazdasági termelésre alkalmas területhez.

Mit szabályoz a Tt. 140/2014. számú törvénye, a termőföld tulajdonjogának megszerzéséről?

A termőföld fogalma – 2.§

Az említett törvény írja elő, hogy ki és milyen feltételek mellett vásárolhat termőföldet Szlovákiában. A törvény negatív módon határozza meg, hogy mi

számít termőföldnek. Vagyis felsorolja, hogy mit nem tekint annak. Termőföldnek tehát jelen törvény 2.§ 2. bek. alapján nem minősül a:

- a) kert
- b) belterületen található földek
- c) külterületen található földek, ha
 1. külön jogszabály szerint nem csak mezőgazdasági célra használható,
 2. mezőgazdasági felhasználása jogszabály által korlátozott,
 3. területe kisebb, mint 2.000 m² (20 ár)
 4. mezőgazdasági épület mellett található, mellyel funkcionális egységet alkot.

Összesítésképp elmondható, hogy a fenti törvény a 20 árnál nagyobb kiterjedésű, külterületen fekvő, csak mezőgazdasági célra használható termőföldekre vonatkozik, melyeknek mezőgazdasági felhasználását nem korlátozza jogszabály, illetve nem mezőgazdasági épület mellett találhatóak.

A termőföld eladásának szabályai – 4-6.§
Főszabályként érvényes, hogy ha a fenti feltételeket teljesítő termőföldet

szeretnénk eladni, és nem vonatkozik ránk egyetlen törvény által megszabott kivétel sem, akkor eladási szándékunkat be kell jelentenünk a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium online földeladási nyilvántartásába, valamint egyidejűleg ki kell függesztenünk azon község hivatalos hirdetőtábláján, ahol a termőföld található, még hozzá legkevesebb 15 napig mindkét helyen.^{3/}

Az így nyilvántartott termőföldet az vásárolhatja meg, aki legalább 10 éve állandó lakhellyel vagy székhellyel (jogi személy esetén) rendelkezik Szlovákiában, és a szerződés aláírását megelőző legalább 3 évben mezőgazdasági termelést végzett és végez mind a mai napig, vagy mezőgazdasági vállalkozást vezetett és vezet mindmáig.

Amennyiben több jelentkező is teljesíti ezeket a kritériumokat, akkor előnyt élvez az azonos településről származó személy. Ha ilyen személy nem jelentkezik, akkor a következő a sorban a szomszédos településről származó érdeklődő. Amennyiben az említett két kategóriából

senki sem jelentkezik, akkor a termőföld eladható bármilyen szlovák lakhellyel vagy székhellyel rendelkező személynek.

Abban az esetben, ha a fenti 3 kategóriából senki sem érdeklődik nyilvántartásba vett termőföldünk iránt 6 hónap alatt, akkor ezen határidő letelte után eladhatjuk bárkinek, aki legalább 10 éve állandó lakhellyel vagy székhellyel rendelkezik Szlovákiában. Itt már nem feltétel az, hogy ez a személy a szerződés aláírását megelőző legalább 3 évben mezőgazdasági termelést végezzen, vagy mezőgazdasági vállalkozást vezessen. Ugyanez az eljárás mód érvényes, ha termőföldet szeretnénk elajándékozni.

Kivételek – 3-4.§

A törvény tartalmaz kivételeket is, melyeknek hála nem kell a fent vázolt hosszadalmas folyamatot végigvinnünk, vagyis nem kell a minisztériumnak jelezni eladási szándékunkat. Ezek a kivételek a következők:

1. a szerződő feleket rokoni kapcsolat fűzi egymáshoz (testvérek, szülő-gyermek)/4/
2. a vevő földünk résztulajdonosa/5/
3. tulajdonjogi viszonyok rendezéséről van szó (ún. restitúció)/6/
4. a szerződés közérdek alapján jött létre/7/
5. kisajátításról van szó/8/
6. a vásárló fiatal mezőgazdász (nála nem feltétel a 3 évnyi tevékenység)/9/ vagy olyan személy, aki a szerződés aláírását megelőző legalább 3 évben mezőgazdasági termeléssel foglalkozott vagy ilyen vállalkozást vezetett/10/, esetleg ilyen cég, személy alkalmazottja volt/11/, és abban a községben folytatja ezt a tevékenységet, ahol a termőföld található.

Az eddig taglalt szabályokon kívül a törvény részletesen meghatározza az eljáró állami szervek (Járási Hivatalok és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium) jogait és kötelességeit, valamint azt is előírja, hogy ki nem juthat termőföldhöz Szlovákiában.

Eladási tilalom- 7.§

A tárgyalat törvény 7.§ kizárja azon országok, állampolgárok, és olyan országban lakhellyel vagy székhellyel bíró természetes vagy jogi személyek termőföldhöz jutását, melyek nem teszik lehetővé szlovák állampolgároknak, szlovák lakhellyel vagy székhellyel rendelkező személyeknek termőföld tulajdonjogának megszerzését. Ez alól kivételt képez az örökösödés.

Az említett tilalom nem vonatkozik az Európai Unió tagállamaira, az Európai Gazdasági Övezetre, Svájcra és azokra az államokra sem, melyeket erre olyan nemzetközi szerződés kötelez, mely egyaránt érvényes a Szlovák Köztársaságra is. Emellett nem vonatkozik ezen országok állampolgáira, és az itt lakhellyel vagy székhellyel rendelkező személyekre sem.

Mi történik, ha az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek tart egy törvényt vagy annak néhány rendelkezését?

A szlovák alkotmány/12/ 125. cikkelyének 3. bekezdése alapján/13/ azok a törvényi rendelkezések, melyek nincsenek összhangban az alkotmánnyal, az alkotmánybírósági határozat törvénytári közzétételének pillanatában hatályukat veszítik. A hatályvesztés annyit jelent, hogy a ren-

delkezések továbbra is a jogrend részét képezik, ám elvesztik jogi relevanciájukat, és nem váltanak ki jogkövetkezményeket. Vagyis nem kell betartani őket.

Jelen esetben nem az egész törvény, csak 3 paragrafus (4-6.§) bizonyult alkotmányellenesnek, így csak azokat nem kell majd figyelembe venni a későbbiekben. Esetünkben az Alkotmánybíróság 2018. november 14-i sajtóközleményében nyilvánosságra hozta, hogy az említett rendelkezések ellentétesek a szlovák alkotmány 1. cikkely 1. bek. 1. mondatával /14/, összefüggésben a 2. cikkely 2. bek./15/, a 12. cikkely 1. és 2. bek./16/, a 13. cikkely 3. és 4. bek./17/, valamint a 20. cikkely 1., 2. és 4. bekezdésével/18/. Röviden összefoglalva: a 3 vitatott rendelkezés sérti a tulajdonhoz való jogot, korlátozza a szerződési szabadságot és diszkriminatív jellegű.

Az alkotmánybírósági határozat törvénytári (Zbierka zákonov) kihirdetését követően a jogalkotónak (a parlamentnek) 6 hónapja lesz arra, hogy összhangba hozza az említett rendelkezéseket az alkotmánnyal. Ha ez nem történik meg a kiszabott határidőn belül, akkor a vitatott 3 paragrafus érvényét is veszti, vagyis már a jogrend részét sem fogják képezni. Teljesen megszűnnek létezni még jogi szempontból is.

Mi várható?

A Geodéziai, Kartográfiai és Kataszteri Hivatal, azaz a központi kataszteri hivatal már tájékoztatta a Járási Hivatalokat (ezen belül működnek a kataszteri hivatalok), hogy annak ellenére, hogy az Alkotmánybíróság döntését még nem publikálták a Törvénytárban, átengedhe-

tik a szerződéseket, és nem kell betartani az alkotmányellenesek nyilvánított 4-6. §-okat. Az Alkotmánybíróság hivatalos internetes oldala ugyanis objektív bizonyítéknak tekinthető arra vonatkozóan, hogy az említett rendelkezések nincsenek összhangban az alkotmánnyal.

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium 140/2014. számú törvénnyel foglalkozó munkatársa kérdésünkre elmondta, hogy a minisztérium jelenleg nem dolgozik sem új törvényjavaslaton, sem módosításon. Véltetően fél éven belül ezért nem kerül terítésre olyan törvény, mely „megmenthetné” a vitatott paragrafusokat.

Ezáltal visszaáll a 2014-es törvényt megelőző állapot, és a Polgári Törvénykönyv korlátozásainak (társtulajdonos elővásárlási joga, esetleges zálogjogból fakadó megkötések stb.) és a termőföldekre vonatkozó külön törvények tiszteletben tartása mellett bárki termőföldhöz juthat Szlovákiában. Csökkennek a földjüket eladni kívánó állampolgárok terhei, a községekre háruló adminisztratív tevékenység is jócskán megcsappan.

A 140/2014. számú törvény pedig a 4-6. § kivételével hatályban marad. Továbbra is tiltott lesz tehát olyan országoknak, állampolgároknak, és olyan országban lakhellyel vagy székhellyel bíró természetes vagy jogi személyeknek termőföldhöz jutni, melyek nem teszik lehetővé szlovák állampolgároknak, szlovák lakhellyel vagy székhellyel rendelkező személyeknek termőföld tulajdonjogának megszerzését.

Hogyan érinti mindez a községeket?

Mivel a törvény 4-6.§-ai hatályukat vesz-

tik az alkotmánybírói határozat törvénytári nyilvánosságra hozatalának pillanatában, nem kell őket a továbbiakban alkalmazni. Ebből kifolyólag a községek az említett időponttól fogva már nem kötelesek:

- fogadni a termőföldek eladására irányuló hirdetményeket
- kifüggesztéssel nyilvánosságra hozni őket a hivatalos hirdetőtáblán, valamint
- igazolást kiállítani a kifüggesztés tényéről.

Ugyanezen oknál fogva ezentúl nem kell kiállítaniuk a termőföld eladásához szükséges következő igazolásokat:

- a mezőgazdasági vállalkozói tevékenységről szóló igazolás abban a községben, ahol a termőföld található, olyan személy számára, aki a szerződéskötést megelőző legalább 3 évben ezen a területen vállalkozott
- igazolás arról, hogy a kérelmező a termőföld után fizetett adó adóalanyának (fizetőjének) számít az adott községben
- a vevő és a tulajdonos rokoni kapcsolatáról szóló igazolás
- az állandó lakhely vagy székhely legalább tíz éves időtartamára vonatkozó igazolás a községben.

Ha viszont a törvény 7. § -a alapján valamilyen külföldi érdeklődő szeretne termőföldhöz jutni, a községek továbbra is kötelesek igazolni, hogy:

- a területrendezési dokumentáció alapján a földterületet beépítésre szánják, nem pedig mezőgazdasági felhasználásra
- a földterület a község belterületén fekszik, amennyiben a kataszteri hivatal nyilvántartásában nem szerepel.

- /1/ <https://www.ustavnysud.sk/documents/10182/60972415/TS80-18/24688269-9a69-423a-90ea-9bf439543c6d>
- /2/ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2014/140/20160701>
- /3/ a Tt. 140/2014. számú törvénynek,
- 4.§ 3. bek.
- /4/ 4.§ 1.bek. c) pontja
- /5/ 4.§ 1.bek. b) pontja
- /6/ 3.§ 2.bek.
- /7/ 3.§ 3.bek.
- /8/ 3.§ 3.bek.
- /9/ 4.§ 10.bek.
- /10/ 4.§ 1.bek. a) pontja
- /11/ 4.§ 9.bek.
- /12/ Tt. 460/1992. a Szlovák Köztársaság Alkotmánya
- /13/ „Ha az alkotmánybírói határozatában kimondja, hogy az 1. bekezdésben taglalt jogi előírásokban nincs meg az összhang, az érintett előírás, egyes részei, vagy egyes rendelkezései hatályukat veszítik. Azok a szervek, amelyek ezeket a jogszabályi rendelkezéseket kiadták, kötelesek az alkotmánybírói döntésének kihirdetését követő hat hónapon belül összhangba hozni ezeket az alkotmánnyal, az alkotmányerejű törvényekkel és nemzetközi szerződésekkel (...) Ha ezt nem teszik meg, az ilyen előírás, annak része vagy néhány rendelkezése hatályát veszti a határozat kihirdetését követő hat hónap letelével.”
- /14/ „A Szlovák Köztársaság szuverén, demokratikus jogállam. Nem kötődik semmilyen ideológiához vagy vallási felekezethez.”
- /15/ „Az állami szervek csak az alkotmány szerint járhatnak el, ennek keretei közt és olyan mértékben és módon, amelyet a törvények meghatároznak.”
- /16/ „Minden ember szabad és egyenlő méltóságában és jogaiban. Az alapvető jogok és szabadságjogok nem vehetők el, elidegeníthetetlenek, elvülhetetlenek és nem törölhetők el.(2) Az alapvető emberi jogokat és szabadságjogokat a Szlovák Köztársaság területén garantálja mindenkinek, nemére, fajára, bőrszínére, nyelvére, hitére és vallására, politikai vagy más gondolkodásmódjára, nemzeti vagy szociális származására, nemzetiségi vagy etnikai csoporthoz való tartozására, vagyoni helyzetére, származására vagy más hovatarozására való tekintet nélkül. Senkit nem érhet ezen okok miatt kár, kivételes elbánás vagy hátrányos megkülönböztetés.”
- /17/ „Az alapvető jogok és szabadságjogok törvényi korlátozásának egyformán kell vonatkoznia minden esetre, amely a megszbott feltételeket teljesíti. Az alapvető jogok és szabadságjogok korlátozása során szem előtt kell tartani azok lényegét és értelmét. Az ilyen korlátozások csak egy meghatározott cél érdekében használhatók fel.”
- /18/ „Mindenkinek joga van vagyont birtokolni. Minden tulajdonos tulajdonjoga azonos értékű a törvény előtt és védendő. Az örökös garantált. (2) Törvény határozza meg, hogy az ezen alkotmány 4. cikkelyében felsorolton kívül milyen vagyon lehet még kizárólag az állam, község, kijelölt jogi személyek vagy kijelölt természetes személyek tulajdonában a társadalom szükségleteinek, az állam élelmszerbiztonságának elengedhetetlen biztosítása, a nemzetgazdaság fejlesztése és közérdek szempontjából. Törvény szabhatja meg azt is, hogy bizonyos tárgyak kizárólag csak állampolgárok vagy a Szlovák Köztársaságban székelő jogi személyek tulajdonában lehetnek. (4) A kisajátítás vagy a tulajdonjog korlátozása csak az elengedhetetlenül szükséges mértékben lehetséges és csak közérdekből, kizárólag törvény alapján és arányos kártérítés fejében.”

Az esketés nyelve a Szlovák Köztársaság területén

Szlovákiában a házasságra készülő felek két egyenrangú lehetőség közül választhatnak. Vagy az egyház színe előtt kötnék házasságot, vagy a községi hivatalban/városházán mondják ki a boldogító igent az anyakönyvvezető előtt. Jogi szempontból mindkét esküvőnek azonos a súlya és ugyanazokat a következményeket vonja maga után.

Az **egyházi esküvő** nyelve teljes mértékben a felek és az eskető pap megegyezésén múlik. Az egyházi eljárásjog nem tartalmaz erre nézve kötelező érvényű szabályt. Az egyetlen adott kritérium az, hogy a két tanú értse a nyelvet, melyen az esketés folyik, hogy ténylegesen igazolni tudják aláírásukkal a házasságkötés tényét.

Amennyiben a kiszemelt pap nem hajlandó pl. magyarul esketni, még mindig fordulhatunk más lelki atyához, akinek ez vélhetően nem okoz gondot. A másik lehetőség pedig az, hogy egyenesen az illetékes **püspöknél** til-

takozunk ugyanebben az esetben.

A **polgári esküvő** nyelve Szlovákiában alapvetően a szlovák. Ugyanakkor a **Tt. 184/1999. sz., a kisebbségek nyelvhasználatáról szóló törvény** hatályos változata^{1/} értelmében a kisebbségi nyelveken (köztük a magyarul) is kommunikálhatunk hivatali érintkezés során^{2/}. A polgári házasságkötés kétségkívül ebbe a kategóriába tartozik.

A nemzeti kisebbségek nyelvhasználatáról szóló törvény 2. §-ának 1. bekezdése kimondja, hogy azokon a településeken, ahol a kisebbség lélekszáma két egymást követő népszavazáson (a 2021-es népszámlálás az első, ami beleszámíthat) eléri a 15%-ot, az állampolgároknak joguk van a hivatali érintkezés során a kisebbségi nyelvet használni.

Ezen törvény 2. §-ának 2. bekezdése szerinti települések jegyzékét, melyekben használható a kisebbségi nyelv a hivatali érintkezés során, a **Szlovák Köz-**

társaság Kormányának Tt. 221/1999. sz. rendelete^{3/} sorolja fel. E rendelet jelenleg azon községek jegyzékét tartalmazza, melyekben a Szlovák Köztársaság nemzeti kisebbséghez tartozó polgárai a lakosság legkevesebb 20%-át alkotják.

Ha tehát a kormányrendeletben szereplő község anyakönyvi hivatala előtt szeretnénk házasságot kötni, akkor az adott község köteles biztosítani kisebbségi nyelven az esketés lehetőségét. Mi több, a nemzeti kisebbségek nyelvhasználatáról szóló törvény 2. §-ának 8. bekezdése lehetővé teszi azt is, hogy szóbeli hivatali érintkezés során Szlovákia bármely településén használható a kisebbségi nyelv, ha azzal a közigazgatási szerv és az eljárás résztvevői egyetértenek.

Ebből kifolyólag az esketés szóbeli része bárhol folyhat akár magyar nyelven is Szlovákiában, ha ebbe minden résztvevő beleegyezik. Elméletileg Zsolnán is

köthetünk magyarul házasságot, ha az anyakönyvvezető áldását adja erre. Viszont ebben az esetben az esketéssel kapcsolatos írásbeli dokumentumok szlovák nyelvűek lesznek.

A nemzeti kisebbségek nyelvhasználatáról szóló törvény 2.§-a 5. bekezdése szerinti, a kormányrendeletben feltüntetett településeken többek közt a **házassági anyakönyvi kivonat**ot kérésre kétnyelvűen is kiadják, mégpedig államnyelven és a kisebbség nyelvén. Vagyis kérhetünk magyar nyelvű dokumentumot a házasságkötés tényéről.

Ezenfelül a nemzeti kisebbségek nyelvhasználatáról szóló törvény 7b. §-ának 1. bekezdése értelmében^{4/} **közigazgatási szabálysértést** követ el többek közt az a közigazgatási szerv, amely a kormányrendeletben szereplő településen:

- nem teszi lehetővé a kisebbségi állampolgárának, hogy az anyanyelvén kommunikáljon a szóbeli és írásbeli érintke-

zés során vagy erről a lehetőségről nem tájékoztatja;

- a kisebbségi állampolgár kérésére nem adja ki a kisebbség nyelvén a házassági anyakönyvi kivonatot.

Ilyen esetben a közigazgatási szerv **50-től 2500 euróig terjedő bírsággal** sújtható.

Amennyiben a törvényben foglaltak ellenére is akadályokba ütközünk a magyar nyelvű polgári esketés kapcsán, forduljunk a **Kormányhivatalhoz** panaszunkkal^{5/}. Ez a szerv köteles ugyanis eljárni ezekben az ügyekben. Ha itt sem sikerül orvosolni a problémát, még mindig megvan a lehetőségünk arra, hogy **bíróságra** adjuk az ügyet és a közigazgatási eljárás felülvizsgálatát kezdeményezzük. Amennyiben jogi tanácsra volna szükségünk az eljárás bármelyik stádiumában bátran forduljunk a Szlovákiai Magyarok Kerekasztalának Jogsegélyszolgálatához vagy ügyvédhez.

Zuber Szilvia

/1/ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1999/184/20121001>
<http://torvenytar.sk/zakon-66>

/2/ Az említett törvény 2.§ 3. bekezdése ugyanis így hangzik: "A Szlovák Köztársaság nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárának az (1) bekezdés szerinti településen^{2a}) joga van a helyi államigazgatási szervvel, a területi önkormányzati szervvel és a területi önkormányzati szerv által alapított jogi személlyel (a továbbiakban "közigazgatási szerv") folytatott szóbeli és írásbeli érintkezés során, ideszámítva az írásbeli háttéranyagokat és bizonyítékokat, a kisebbség nyelvén kommunikálni, és a közigazgatási szerv a kisebbség nyelvén írt beadványra az államnyelv mellett kisebbségi nyelven is ad választ a közokiratok kiállításának kivételével, miközben ez a kivétel nem érinti a (4) és (5) bekezdések szerinti közokiratokat. Kétség felmerülése esetén a közigazgatási szerv válaszában államnyelvű szövege a mérvadó. A közigazgatási szerv adekvát módon megteremti az első mondat szerinti jogok érvényesülésének feltételeit, miközben meghatározhat egy időszakot az ügyek kisebbségi nyelvű intézésére. A közigazgatási szerv látható helyen biztosítja a kisebbségi nyelv használatának lehetőségéről szóló tájékoztatást a közigazgatási szerv székhelyén."

/3/ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1999/221/20120101>
<http://torvenytar.sk/zakon-226>

/4/ A kisebbségi nyelvhasználat területén közigazgatási szabálysértést követ el az a közigazgatási szerv, amely a 2. § (1) bekezdés szerinti településen:

a) nem teszi lehetővé a Szlovák Köztársaság nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárának a kisebbség nyelvén történő kommunikációt a szóbeli és írásbeli érintkezés során vagy erről a lehetőségről nem tájékoztatja (2. § (3) bekezdés),

b) a Szlovák Köztársaság nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárának kérésére nem adja ki a kisebbség nyelvén a határozat hiteles átiratát és a születési anyakönyvi kivonatot, házassági anyakönyvi kivonatot, halotti anyakönyvi kivonatot (2. § (4) és (5) bekezdések),

c) nem biztosítja székhelyének épületén annak kisebbségi nyelvű megjelölését (2. § (6) bekezdés),

d) kérésre nem bocsátja rendelkezésre a saját hatáskörében kiadott űrlapot a kisebbség nyelvén is (2. § (7) bekezdés),

e) nem biztosítja területén, saját hatáskörében a település kisebbségi nyelvű megjelölését a 4. § (1) bekezdésben meghatározott esetekben,

f) nem biztosítja a 4. § (6) bekezdés első mondata szerinti információkat, feliratokat és hirdményeket saját hatáskörében,

g) kérésre nem biztosítja a tájékoztatást az általánosan kötelező jogszabályokról kisebbségi nyelven is (4. § (8) bekezdés),

h) nem nyújt információkat és írásbeli anyagokat a kormányhivatalnak a 7.a § (3) bekezdés szerint.

/5/ A KNYT 7b. § 3. bek. alapján.

Vonzóvá szeretnék tenni Hubót

Hubón Gencsi Gábor polgármester a községháza épületében fogad, amely egykor falusi iskola volt, mely 1721-től 1985-ig működött. Még a polgármester is oda járt iskolába, ma már nincs óvoda és iskola a községben, s alig születik gyermek a faluban. A polgármester asztalán éppen az Önkormányzati Szemle decemberi száma fekszik, melyben a szintén Rimaszombat járásbeli Dobfenek elkeserítő példáját olvashattuk. Az ő települése is mindössze 140 lakosú, de nem panaszkodik, sőt. „Volt már olyan, amikor csak 7 család maradt a faluban, s ma még mindig itt vagyunk” – bizakodik a polgármester. Ennek az optimizmusnak próbáltunk utána járni.

A tatár elől a szűk völgybe menekültek

Hubó Sajólenke mellett, Tornaljától 4 kilométerre az egykori Gömör megyében a határ mentén terül el, a magyarországi Gömör-északi és Szuhafő szomszédos völgyben volt, mely egészen Sajókesziig nyúlik, amely hosszú ideig a Sajó-völgy központja volt. Itt élt a 13. századtól a Hubay család, mely a 15. században Zsigmond királytól kapott nemességet a hazáért vívott érdemeiért és munkájáért. A Hubayakat a Keszi törzsből származtatják, s Keszihez tartozott a későbbi Hubó, Lenke és Szentkirály is.

„E községről már a XIII. században találunk nyomokat, a mikor poss. Habon néven szerepel. 1449-ben Hwba alakban említik. A Hubay család innen vette eredetét. A helyi hagyomány a községet Huba vezérrel hozza kapcsolatba. Legrégibb időben a Hubay, Szuhay és a Kasza család volt a birtokosa, ezeken kívül

számos nemes család lakta. Azelőtt kitűnő szőlőtermelő hely volt” – írja Vende Aladár a Borovszky Samu féle Gömör-Kishont Vármegye községei könyvben.

A falu első írásos említése 1235-ből való. Amikor a tatárok azt a völgyet szétrombolták, akkor a nép ebbe a zárt völgybe menekült. A természeti adottságok miatt itt már nem tudtak úgy terjeszkedni. Az 1800-as években még 600 lakosa volt a falunak, ezelőtt száz évvel is még 350 ember élt itt, mára ez 140-re csökkent. A régebbi időben egy-egy portán 3-4 kis vályogház is volt, ma pedig már egy portán egy ház van, s egy család lakja.

Hubó zsákfalú. Nehezen tudna kiépülni. Ma még 5-6 házhely lenne a faluban, amúgy meg már csak a dombok vannak, ami egyébként nagyon szép hely, lehet, hogy valaki egykor lát majd benne lehetőséget. De már most sincs elkéséredés. „Hubó mindig is működött és sosem fog elveszni, mert nem olyan emberek lak-

ják, akik könnyen feladnák” – jegyzi meg a polgármester. Hozzáteszi: az öreg hubaikra azt mondták, hogy szívós parasztok.

Emlékek az ősöknek

A temetőben a dombtető közepén van egy hatalmas kőrifa. Ott készülnek kialakítani a faluból elszármazottak emlékhelyét, azon elődeik emlékére, akik nem nyugodhatnak ebben az ősi földben. „Halottak napján az elszármazott hubaiak ide majd le tudnak tenni egy-egy szál virágot” – jegyzi meg Gencsi Gábor polgármester.

A polgármester folyamatosan tanulmányozza a község múltját, nézegeti a kopjafa-faragás mintákat. Mint mondja, minden valamit jelképez, s szeretné a legmegfelelőbbet kiválasztani.

Gencsi Gábor 2018-ban a második ciklusát kezdte meg Hubó élén. A mező-

kesztésében a Hubó és a Hubói Hubay családok múltja és jelene családfákon keresztül című könyv.

A Hubayak szétszóródtak a nagyvilágban. Az elköltözések után 1741-ben tizennégy Hubay és három Szuhay család élt Hubón. Ausztráliától kezdve Amerikán át találni a családból leszármazottakat, akik ma is összejárnak, klubjuk van, s nagyobb részük prominens, doktorok, ügyvédek.

Az idehaza maradt nemesség elszegényedett, a kúriák helyett már csak egyszerű házakat építettek. Többen beköltöztek Tornaljára, ami korábban járási székhely volt.

Hubón ma a Hubayak már kihalóban vannak. Még 12 Hubay nevű család él itt.

Egyéni gazdálkodási rendszert alakítottak ki

Hubón nem laktak nagyon gazdag emberek, itt mindenki egyforma volt. Mindenkinek volt átlagban 10 ha földje és 5 ha erdeje, 25 hektárnál senkinek se volt több földje – kezdi a település bemutatását a polgármester. Majd így folytatja: itt nem laktak urak, mint pl. Lenkén a Szilágyiak, akiknek volt akár 1000 ha földjük.

Sajnos a rendszerváltást követően elvesztett a falusi krónika. A templomi krónikában a falu ügyeit nem tárgyalják, de elmondásból tudjuk, hogy nyakas parasztok lakták.

„A régi világban itt rend uralkodott. Volt a szőlőnél hegybíró, nagyapám volt az

állatbíró, aztán volt növénybíró is, aki a földeket intézte. A falu elején volt a kovácsház és a csordásház, őket a gazdák fizették. A bírók pedig meghatározták, hogy kinek mennyivel kell hozzájárulni a gazdálkodáshoz. A bírói posztot a gazdák egymás közt rotálták, gyakran tartottak gazdaggyűléseket, ahol megbeszéltek a folyóügyeket, azt is, mennyit kell a pálnak behozni.

Nagy részben önellátóak voltak, de foglalkoztattak szakembereket is, így volt a faluban pl. kovács, cipész, boltos, volt kocsmá is. A gazdák jobbágyokat is foglalkoztattak. A módosabb családok kúriákat is építettek. Ezekből pár még ma is látható a faluban.

„A Hubayak aztán ráfizettek erre a nagy nemességre, mert a háború után következt a megtorlás. S ezeket az erős családokat az a rendszer tönkre is tette, elvettek tőlük mindent, a szövetkezetek idejében a nagy házaikból raktárt csináltak. Most kapták vissza a földjeik egy részét, ami nem volt elkomfiskálva” – jegyzi meg a polgármester bizakodóan.

Értelmiségiek

A Hubayakból már akkor többen töltöttek be megyei tisztséget, amikor még sokan írni, olvasni sem tudtak. Hubay István 1547-1550-között, Hubay János 1604-1610 között volt szolgabírája Gömörnek. Később többen Rákóczi kurucaként is harcoltak. Az I. világháborúban szerzett érdemeiért vitézi címet kapott többek közt Hubói Hubay Bertalan református táborigazgató; Hubói Hubay Gyula tartalékos tüzér főhadnagy,

gazdaságot hagyta ott annak érdekében, hogy a nagy múltú település újra fejlődhessen. Azt vallja, hogy a múlton nyugszik a jövő, így szívesen kutatja maga is a családfákat, falu történetét. Készség állt a családfakutatók segítségére is.

Hubó és a Hubayak története könyvben

2018-ban jelent meg D. Hubay Pálné Bodon Gizella és Bodon Gabriella szer-

a későbbi ózdi főszolgabíró, aki már Rimaszécsen született.

Innen származott Hubay Miklós (1918-2011) filmrendező, aki már Nagyváradon született, Kossuth-díjas drámaíró, műfordító, a Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja volt.

Az elszármazott Hubayak büszkék az ősi családi fészekre, s a nemességükre. A budapesti Dr. Hubói Hubay Gyula pl. visszavásárolta a csaknem 500 éves kúriáját és megkezdte annak a felújítását.

Hubón ma is bőven vannak az értelmiségiek. A polgármester számításai szerint már az 1980-as évektől a mai napig 32 főiskolás volt a községben, csak sok mérnök, orvos, tanító itt hagyta a települést.

Lehet, kevesen tudják, hogy Vavrek István, a szlovák parlamentbe a Most-Híd színeiben bekerült roma képviselő ebbe a faluba házasodott, a felesége: Hubay Gabriella, Tornalján, a Kazinczy Ferenc Alapiskolában tanít, a Ternipe Egyesület cigánymissziós munkatársa, az Esélyteremtő együttműködési hálózat kialakítása elnevezésű Erasmus + projekt koordinátora és falusi képviselőként is tevékenykedik.

Szintén a faluban lakik Hubay Adél, a tornaljai Kazinczy Ferenc Alapiskola igazgatóhelyettese. Rajtuk kívül még

további négy tanári képesítésű lakik a faluban.

A templom körül szépítkezés és ünnepségek

A református templom 1776. november hónapjának utolsó vasárnapján szenteltetett fel új bori communio alkalmával. A 240. évfordulóra ünnepséget is szerveztek. Hubay Adél a reformata.sk oldalra írt beszámolója szerint az egyházközség presbitériuma és a helyi önkormányzat elhatározásából került sor ezen jeles évforduló megünneplésére. Az 1747-ben fából, egyetlen szög nélkül épült harangláb harangjai hívogatták az alkalomra kicsiket és nagyokat, helybélieket és a faluból elszármazottakat egyaránt.

A Hubói Református Egyházközség egykor anyaegyház volt, ma Runyához tartozik. A Gömői Református Egyházmege esperese, Nagy Ákos Róbert szolgál be. Közös gyermeknapokat szoktak szervezni, egyszer Runyán, egyszer Hanván, egyszer Hubón szervezik meg. Akkor gyermekszivajtól hangos a templomkert, amúgy csak az emlékezés szolid helyszíne.

A református templom a falu közepén áll. Pár éve eltakarították az egykori parókia maradványait, felújították a templom körüli parkot és kerítést. Utóbbit egykor azért voltak kötelesek az ősök megépí-

teni, hogy a türelmi rendelet szerint ne látszódjon hivalkodó építmény a falu közepén. Szétszedték az odaépített tűzoltószertárt, ami zavarta a történelmi-együttes látványát. A parkban pihenőhelyet, játszóteret is kialakítottak. „Így szép, ha rendben van, ez az egyik fő céloom volt. Mikor megáll itt egy autó, akkor rögtön elsőnek oda szaladnak szétnézni” – jegyzi meg a polgármester. Itt található a II. világháborúban elhunyt áldozatok emlékműve is, amit felújítottak. Emléktáblát állítottak a málenkij robotra és a Csehországba kiharcolt csatlakodóknak. A templom belső falán megtalálható az I. világháborús emléktábla.

A Karcagra települt Hubay család támogatásával új templomkaput is készítettek tavaly a tornaljai Hacsai Sándor asztalossal, akinek felesége szintén Hubóról származik. A falu további fejlesztésére is igyekeznek odafigyelni.

Mindenre jut pénz, ha a polgármester magán spórol

A falu éves költségvetése 46 ezer euró.

Havi száz euróval fizeti a hitelt, melyet még tíz évvel ezelőtt vettek fel a vízbevezetésre. Hubónak nagy a katasztere, 500 ha erdő s másik 500 ha szántó- és mezőgazdasági terület tartozik hozzá, amiért jelentős adóbevételük van.

„Először spóroltam magamon” – mondja. Négy évig 70%-os foglalkoztatáson volt, az új ciklusban már 80%-on van, de nincs takarító, fűtő. A polgármester maga rakja a kazánt, sőt az aktivációs munkán lévő 10 emberrel tavasztól nyárig együtt dol-

gozik, kaszál, temetőt, parkot rendez.

Már megrendelte a virágokat, díszbokrokat, amelyet kiültetnek, és minden szombaton maga öntözi. Tavaly a kinti munkák elvégzéséhez sikerült új kaszákat, kiscgé-

peket beszerezni. A könyvelőné heti egy alkalommal jár ki a községházára, tehát az szintén nem nagy költség.

A fejlesztések folyamatosak. Három nagyobb projektet dolgoztatt ki, amivel járó költségek már önmagukban kivettek 7 000 eurót. Ezek a kultúrház, az utak és a községháza felújítására szóltak. Fokozatosan valósítják meg azokat, bár a pályázatok nem sikeresek. Ezekből a községházára és az útra kidolgozott projekteket a PPA, a Mezőgazdasági Kifizető Ügynökség már visszautasította.

A fejlesztések és a projektek buktatói

A kultúrház a 70-es években épült, régi szocialista stílusban. A falu központjában található, s megérett az átalakításra. Annak idején nem építettek bele

szociális helyiségeket sem, ami ma már az egyik legnagyobb probléma. Megoldására született a projekt, hiszen a szigetelés, a tető- és az ablakcsere is már aktuális. Ennek költségvetése 150 ezer euróra rúg. Három éve várnak a pályázat elbírálására. Már nagyon várják, hogy kiértékeljék. Mivel ilyen sokáig hódódik, nem nagy reményt fűznek hozzá.

„Nem baj, ha nem tudnak rá pénzt adni, de legalább akkor mondanák meg, hogy tudjunk másképp kereskedni. Azóta fokozatosan már azzal is lehetett volna mit kezdeni, mert addig nem tudunk vele haladni. Ezzel fékeznek. Nagyon jó, hogy tavaly megjött az útra a döntés, mert akkor meg tudtuk oldani másképp” – magyarázza a polgármester.

Az utakat 2010-ben félig aszfaltozták csak le. Az erre kidolgozott projektet tavaly nyáron visszautasították, így ön-

költségen leaszfaltoztatta azt a polgármester. Megszűntek a tócsák és a sárban járás, azon a poros úton szinte már traktorral sem lehetett végig menni. Az útjavítás, az aszfaltozás 1450 négyzetméteren történt, aminek azért volt nagy jelentősége, mert még kövesút volt, így ennek már valóban mindenki nagyon örül. A bekötő út javítása még várat magára, de az állami út, s azt nem csinálhatják meg.

A községháza az iskola épületében az egykori tanító lakásában található. Ott a magas szobában lejjebb kellett hozni a plafont, s évekig kályhával fűtöttek. Most nyertek a szlovák pénzügyminisztériumtól 4800 euró támogatást a központi fűtés bevezetésére, amely már az elmúlt hetekben meg is valósult. Tavaly kicserélték az ablakokat, tavasszal lecserélik a csatornákat is. Mindezt önköltségen. A további felújításra pedig

a szlovák kormány az akciótörvényben a Rimaszombati járás számára szétosztott egymillió euróból Hubóra is szánt pár ezer eurót, ennek is örülnek.

A fellendítő erő a turizmus lehetne

Régi falusi ház felújítása is tervben volt egykor. A régi hidakat is meg lehetne újítani. A faluszépítésre szeretnének még többet költeni, ehhez azonban kell a lakosok és a tulajdonosok együttműködése is. Hiába virít az egyik oldalon a virág, ha szemben meg az összedőlő ház látványa fogad.

A régi nemesi porták oda jutnak, hogy azokat ugyan megveszik, szépségesen felújítják, de már csak hétvégi házként működnek. Vannak elhanyagolt porták, amelyekbe egyszer, halottak napján jönnek a hozzátartozók. Vannak elhagyatott,

rendezetlen porták is. Van olyan is, hogy omladoznak a régi házak, a tulajdonosok meghaltak, az örökösök meg nem fellelhetőek. Ezekkel a falu vezetése nem tud mit kezdeni. A polgármester álma a kis virágos falu lenne.

Ez egy olyan település, ahol nyitva lehet hagyni a kaput, ajtót. Persze ide is járnak a „dunna-kiabálósak” – ahogyan a helyiek mondják, de azt a polgármester igyekszik észrevenni, s azonnal elküldi a faluból. A szociálisan hátrányosak, akik nem tudnak gazdálkodni, s nem megfelelően önfenntartók, itt nem maradnak meg.

„Minden tulajdonosra rá bízunk, hogy el ne adja a házát, vagy ha mégis, akkor rögtön szóljon nekünk, s mi majd irányítjuk” – mondja a polgármester, aki szeretné megőrizni ezt a békés, biztonságos légkört Hubón.

A községhez egy szép halastó is tartozik. Tornalján működik a Halásztársulat. Ott most olyan valóban, mintha megállt volna az élet. Ha oda valaki komolyabb befektetést képzene el, akkor a hely el-

veszítheti ezt a természetes nyugalmát. Ez dilemmát is okoz a helyieknek.

Egykor ott földvár is volt. Egyelőre a régészek nem tanúsítottak iránta érdeklődést. Hubóhoz tartozik még öt pusztaság is, ahol valamikor annyi ember élt, mint ma a faluban, mára ezek is elnéptelenedtek, de az örökösök fenntartják, ott vannak a gyümölcsfák.

A polgármester elképzelései szerint határon túli együttműködésben is lehetne gondolkodni. A szomszédos Gömörzölös nem sokkal nagyobb település, mint Hubó, s mégis talán a legismertebb falu Magyarországon. A határmódosítás óta már nem jár arra át senki, pedig valamilyenkor még onnan, a Hideg-völgyből nősültek is a hubaiak.

A turisták számára viszont egyelőre nincs semmi marasztaló. Hiányzik a program, a kiépített és a természeti értékekre a figyelemfelkeltés. Vagy a fürdési, turista útvonalak lehetősége...

Pósa Erzsó
A szerző felvételei

Kelenye, a palócság egyik bástyája

Kelenye az Ipoly völgyében, a folyótól északra terül el a Nagykürtösi járás dél-nyugati szegletében. A dombok közt fekvő település a szlovák-magyar nyelvhatár mentén fekszik. Északon Magasmajténnyal (Hrušov), keleten Ipolynyékkal, nyugaton Ipolyfödémessel délen pedig Ipolyszécsénykével szomszédos. A falu első írásos említése 1257-ből való Kelenen alakban.

Az egykoron Hont vármegyei település nevezetes a palóc néphagyomány

megőrzéséről. Kisfaluként a térségben a magyar közösség egyik erős bástyája.

Csáky Ilona immár ötödik választási időszakát tölti a falu élén. 2002 végén az állami szférából került a közszférába.

A község lakosainak száma nem haladja meg a háromszázat. A kisközség a Nagykürtösi járás legmagyarabb falvai közé tartozik. Az utolsó népszámlálási adatok alapján, kilencvenöt százalékban magyarok lakják Kelenyét.

„A többi községhez hasonlóan, sajnos, nálunk is észlelhető a lakosság elöregedése, ám mindent megteszünk azért, hogy itthon tudjuk tartani a fiatalokat” – kezdte az Önkormányzati Szemle tájékoztatását Csáky Ilona.

Iskola már nincs, az óvoda fejlődik

A festői környezetben található faluban működik magyar tanítási nyelvű óvoda. A kis intézményt jelenleg öt gyer-

mek látogatja. Az épületet 2018-ban a magyar kormány hathatós támogatásának köszönhetően a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretében újították fel. A támogatásból megújult az épület tetőszerkezete, sor került a nyílászárók cseréjére, valamint az épület belső felújítására. Lecserélték a vezetékeket, megújult a vizesblokk, új mosdókkal, zuhanyozófülkével gazdagodott az intézmény. Korszerűsítették a konyhát, az osztálytermetek kifestették, megújult a padlózat, új világítótesteket is felszereltek. A támogatásból jutott eszközbeszerzésre is, így lecserélhették a bútorokat, szőnyeget. Egy kis terasz is kiépült a hátsó udvari részen. Új burkolattal gazdagodott a járda is. Mindamelllett játszótéri elemekkel is bővült az óvoda.

A program keretében 7 500 000 forintnyi (23 281 euró) támogatásban része-

sült az óvoda. A község óvodája két épületrészből áll. Az elmúlt bő másfél évtizedben önerőből csupán kisebb javításokat tudtak elvégezni az intézményen.

Fontos a tanintézmény Kelenyének. „Amíg bírjuk, tartjuk az óvodát, hiszen ez a magja a kultúránknak” – vallja a falu első asszonya.

Napjainkban csupán a kis létszámú óvodája van a falunak. Nem volt ez így mindig. A második világháború után a hetvenes évek közepéig működött az alsó tagozatos iskola. A diákok a helyi kisiskola befejezése után a szomszédos, alig pár kilométerre fekvő Ipolyszécsénykén folytatták alapiskolai tanulmányaikat.

A rendszerváltást követően újra létesült „egy-négyes” iskola Kelenyében – vázolja fel Csáky Ilona. Dobos Péter atya közbenjárásával 1995-ben egyházi alapiskola létesült az egykori iskola épületében. Ugyan egyházi fenntartású volt a tanintézmény, az önkormányzat is fontosnak tartotta az iskola újraindítását a faluban. Így az iskolaépületet önköltségen felújította. Az iskola létszáma fokozatosan emelkedett, de ennek ellenére 2010-ben a Besztercebányai Püspökség, mint fenntartó bezárta a kisiskolát. „Hat kiselsős kezdte volna el abban az évben az iskolát, ám a püspökség az utolsó napokban döntött a bezárásáról. Nem volt gazdaságos fenntartania a tanintézményt, jelentette ki a püspökség” – elevenítette fel a polgármester.

Hozzátette, tény, az épület fenntartása nem volt energiatakarékos, főleg a téli

hónapokban volt magas a fűtési számla. Az önkormányzat ezen is próbált segíteni, az óvoda használaton kívüli termét adta át a kisiskolának. Volt olyan téli időszak, amikor az iskolások egy épületben folytatták tanulmányaikat az óvodásokkal. Közösségépítő erővel bírt ez a kényszermegoldás, mely kedvezett az óvodásoknak és az iskolásoknak is – folytatta.

„Fájlaljuk, hogy az iskola megszűnt, s éppen ezért mindent megteszünk az óvodánkért” – hangsúlyozta újra Csáky Ilona. Egyházi iskolaként az ismeretszerzés mellett valami pluszt is kaptak a keresztény eszmék által. Legtöbbször az alsó tagozat befejezése után az ipolysági egyházi fenntartású Fegyverneki Ferenc Közös Igazgatású Katolikus Iskolában folytatták tanulmányaikat.

Az iskolán keresztül keresztény hagyományok ápolása is folyt a faluban. Az adventi időszakban a tanulók adventi koszorút készítettek, kis műsorral kedveskedtek a község idősebb lakosainak. Közösén ostyát sütöttek, amit elajándékoztak a falu lakói között. Ezen közösségi elemek nagyrészt az iskolával együtt eltűntek, avagy átalakult formában továbbéltek Kelenyén.

Mindennek ellenére 15 év működés után bezárt a kisiskola. Amíg a hetvenes években alig két kilométerre lévő Ipolyszécsénykére kellett napi szinten ingáznia a tanulóknak, úgy az ezredfordulót követően több tíz kilométert kell utazniuk a magyar iskoláig.

Mivel időközben megszűnt Ipolyszécsénykében is a tanintézmény

a legközelebbi magyar alapiskola Ipolynyéken, Ipolybalogon, illetve a szomszédos járásban található Ipolyságon van.

Gazdag palóc hagyományápolás él a faluban

Kelenye mindig is hagyományőrző község volt. Egyszerű faluként nagyon ragaszkodik a palóc hagyományaihoz. Jelenleg a Csemadok égisze alatt szerveződnek a hagyományápoló alkalmak, valamint működik az asszonykórus, Kelenyei Méhecskék néven.

Már a hetvenes években is felelevenítették az egykori falusi lakodalmakat. A Csemadok helyi szervezete mellett alakult egy hagyományőrző csoport, a kis énekkar főleg népdalokat énekel. A közösségi szereplés mellett, a járási, sőt országos és határon túli fellépéseik is vannak. Az asszonyokból álló kórus a 100 éves helyi népviseletben adja elő műsorát.

2005-ben az iskola mellett lévő elárvult tanítólakásban falumúzeumot

hoztak létre. A kelenyei lakosoktól gyűjtötték össze a használaton kívüli, népművészeti értékekkel is bíró eszközöket. Két helyiséget rendeztek be. A helyi hagyományok kellékei, ünnepekhez kapcsolódó tárgyak és mezőgazdasági, illetve egyéb használati eszközök kerültek kiállításra. A községben fontosnak tartják a néphagyományok ápolását, felelevenítését. Minden évben megszervezik a kiszehajtást. Virágvasárnap a felöltözött szalmabábút a menetben végig hordták a falun, az Ipolyszécsényke felőli faluvégen pedig elégedték a telet idéző bábút. Az előkészületekbe és a kiszehajtásba bevonják a fiatalokat is.

Újraél az ostyahordás szokása – folytatta a felsorolást a polgármester. Egykoron a kántor sütötte és hordta szét a falunépe között. Mint írtuk, az egyházi kisiskola működése idején a tanulók hordták szét az ostyát. Ma már a polgármesteri hivatal szervezi meg kedves karácsonyi üdvözlétként adva szét a falu lakóinak.

Az egyházi ünnephez kapcsolódik a templombúcsú. A kelenyei templom a

Mindenszentek tiszteletére lett szentelve. Így a templombúcsút a zimankós november elején tartották meg. Ehhez csatlakozott egy új keletű ünnep a Szent Anna ünnepének megtartása. Szent Anna a nagyszülők és a gyermekáldás védőszentje, ezért tisztelete nagyon fon-

tos egy előregedő községben, hiszen sok a szépkorú, és a gyermekekre is szükségünk van – magyarázta Csáky Ilona.

A község főterén 2005-ben szobrot állítottak Szent Annának, így méltó helyre került. A falu lakossága tiszteli és elfo-

gadta ezt az ünnepet. Ma már ehhez az ünnephez kapcsolják a falunapunkat, illetve a község szülötteinek találkozóját.

Adventi időszakban jellemző volt az ablakok alatti éneklés, az úgynevezett kolindálás. Az egyházi kisiskola ezt a szokást is felelevenítette. Kis betlehemet készítettek és a tanító néni a tanulókkal december 24-én délután közös énekléssel beköszöntöttek a falu házaikhoz.

A községi rendezvényeken gyakran helyi gasztronómiai finomságokkal kínálták a vendégeket. Tipikus helyi étel volt a pampuska (fánk) mákos kukorica, krumplis laska, dödölle (barátfüle).

Munkalehetőség és mezőgazdálkodás

Kelenyében mindig is a mezőgazdaság került előtérbe. Egykoron jelentős volt a szarvasmarha tenyésztés, sertés és a baromfi udvartartás. Bő száz évvel ezelőtt Glück gróf birtokán dolgozott a legtöbb kelenyei.

Emellett a módosabb gazdák saját földdel rendelkeztek, azt művelték. A második világháború után ezen térségben is megkezdődött a szövetkezesítés. Első időszakban a Kelenyét körülvevő mezőgazdasági földek egy szövetkezetet, a kelenyeit alkották. Később egyesültek az ipolyszécsényeivel. Majd az ipolybalogi, ipolykeszi, ipolyszécsényei, kelenyei és ipolynagyfalui, inámi és ipolyhídvégi szövetkezet alkotta nagyszövetkezetben dolgozott a kelenyei lakosok nagy része.

Akik nem a mezőgazdaságban találtak munkahelyet, azok heti ingázásra szorultak a jelentősebb ipari központokba. A kilencvenes évek elején jelentős változás ment végbe a régió gazdaságában. Fokozatosan növekedett az állástalanok száma. A kétezres évek elején kerültünk a mélypontra, 2002-ben hetven munkanélkülit regisztráltunk a községünkben – reflektált a változásokra Csáky Ilona. Hozzátette, a környék falvaiban mindenütt hasonló volt a helyzet.

Az önkormányzat volt a foglalkoztató

Az önkormányzat a munkaügyi hivattal karöltve próbálta aktiválni az állástalanokat. Leginkább a falu mindennapi rendbetételét segítették a lakosok. Paktisztítás, kerítés festés, iskola és óvoda környékének tisztítása volt többek között a feladatuk. „Önerőből próbáltuk szebbé és tisztábbá tenni Kelenyét. Rengeteg munkát végeztünk el így. Próbáltunk hasznos munkát végezni. Értelmes munkát adtunk a lakosoknak, így kerültük el azt, hogy feleslegesnek érezzék magukat” – hangsúlyozta a falu első asszonya.

A helyzet fokozatosan javult. Jelenleg alig pár állástalan van a községben. Igaz, a legtöbb lakos ingázik a munkahely és az otthonuk között. Többen dolgoznak Ipolyságon, Balassagyarmaton, Nagykürtösön. Húsz, maximum negyven kilométeres körzetben el tudnak helyezkedni a kelenyeiek.

Kisközség nagy fejlesztései

Mint fentebb írtuk, Csáky Ilona 2002 végétől irányítja a kisközséget. Több tekintetben is reménytelen helyzetben lévő települést örökölt meg. Minden erején azon volt, hogy helytállva előbbre vigye Kelenyét.

Mint mondta, a falu meglévő pénzforsait takarékosan és alaposan megfontolva használták fel. Tudatos takarékosággal igyekezett a falu vagyonát gyarapítani, sikeres pályázatok önrészenek összegyűjtése érdekében.

Az első jelentősebb pályázatra 2005-ig kellett várni. A községi hivatallal egy épületben lévő kultúrházat ekkor sike-

rült teljes körűen felújíttatni. Többek között nyílászárócserékre, homlokzat tatarozására, belső felújításra került sor.

Önrészből építették ki a már említett teret a Szent Anna szoborral. Apró felújítások és szépítések sora ment végbe az évek során.

Az elavult közvilágítást tíz évvel ezelőtt modernizálták. Jelentősebb fejlesztés volt a község útjainak újraaszfaltozása. 2010-ben önerőből teremtették elő a forrást az útburkolat felújítására. A falu utcái közel ötven éve nem voltak felújítva, hatalmas kátyúk éktelenkedtek rajta. Már veszélyeztette a biztonság közlekedést. Ideje volt felújítani.

Sok apró összekuporgatásából nagy dolgok is végre hajthatók – emelte ki. A közutak állapota is hasonló volt. Ezek megyei fenntartású utak, ezért a polgármester a térség más vezetőivel sokat kulcsoltak Besztercebányán a közutak rendbetétele érdekében. Ennek is köszönhetően az elmúlt években felújították a faluba vezető utakat.

Ezen kívül egy nagy beruházás részeként kiépült a községben a központi vízhálózat is. Bár a község rendelkezik egy tiszta vizű forrással, ez a beruházás felértékelte a községet.

A későbbiekben bekapcsolódtak a Leader kistérségi fejlesztési programba. Az együttműködés révén újult

meg a halottasház, illetve a temetőben a járda és a kerítés. 2014-ben a kultúrház tövében a focipálya mellett szabadtéri színpadot építettek, ami a kisközség mértén impozáns színpadnak számít.

Cél a fiatalok szülőföldön tartása

Tervek vannak – folytatta Csáky Ilona. A volt iskola épületét szeretnék átalakítani idősek nappali foglalkoztató központjává. A faluriport írásakor a pályázat még elbírálás alatt állt.

Mint már írtuk, a falu fokozatosan elöregszik, a fiatalok elvándorolnak. A szülőföldön való megmaradást célozza meg a fészekrakó program.

Kelenye Ipolyfödemes felőli végén, 2018 nyarán indult el az építkezés. Az önkormányzat eladott három telket, a befektető ezen építi fel a hatlakásos sorházat. A lakásokra már vannak igénylők. „Bízunk a jövőben, a fiatalok itthon tartásában” – fogalmazta a falu vezetője. Várhatóan még az idén átadják a lakásokat. A lakók bérlik majd az ingatlant az önkormányzattól. Későbbiek szerint kedvező feltételek mellett meg is vásárolhatják. Nagyon jó lehetőség a fiatalok számára, nem kell eladósodniuk a lakhatás végett – jegyezte meg a polgármester.

A pályázatok tekintetében Csáky Ilona elmondta: a kisközségek számára nem elérhető minden pályázati lehetőség, mivel sok esetben meg van szabva a falu lakosságának minimális száma. E kitétel miatt nem tudja a község kiépíteni a szennyvízhálózatát. Van rá pályázat, ám csupán a kétezer főt elérő települések számára érhető el – tette hozzá.

A községben ki van építve a gázvezeték is, egyedül a szennyvízhálózat kiépítése várat magára.

Kapcsolatok

A régió településeinek vezetőivel kiváló a kapcsolat. Besztercebánya megyével szintén megfelelő a kapcsolat. Sikeresek a megye pályázati rendszerében is. Főleg kulturális rendezvényeket támogat Besztercebánya. Minden évben részesülünk megyei dotációban e téren. A járási hivatalokon belül leginkább a munkügyi hivattal van szorosabb kapcsolat.

Az Ipoly menti kisközség közel húsz esztendeje ápol testvértelepülési kapcsolatot a Balassagyarmattól alig tíz kilométerre fekvő Nógrádcsitárral. Évente összejönnek, kulturális rendezvényeik mellett közös településfejlesztési projektet is lebonyolítottak.

Nógrádcsitár kereste a kapcsolatot a zboralji Csitárral, Kelenye közbenjárásával kerültek szorosabb kapcsolatba. A csehországi Police községgel már közösen kereste a kapcsolatot a három falu. Mint jelezte: az együttműködések az emberi kapcsolatok-

ról is szólnak a tapasztalatszeréssel. Arra a kérdésre, milyennek látja a falut húsz év múlva, Csáky Ilona a következőket válaszolta:

„Szeretném ha Kelenye akkor is rendezett, tiszta és élhető falu lenne, ahol a lakosok odafigyelnek a környezetükre. Lesznek tiszta forrásaink, erdeink, gondozott konyhakertjeink. Megmarad a falu falusi jellege, hagyománytisztelő, Istenfélő lakosokkal.”

Pásztor Péter
A szerző felvételei

A bodrogi Zétény község élen jár a hagyományőrzésben

A Kassai kerület Töketerbesi járásában, a Latorca bal partján fekvő településen, Zétény (szlovákul Zatín) községben járunk. A Bodrogköz központjától, Királyhelmechtől 10 km-re fekvő, közel 800 lakosú kistelepülést több mint 80%-ban magyarok lakják. Története 1233-ig nyúlik vissza, amikor először említi a történetírás okiratokban. Mivel a település nem fő út mellett fekszik, kissé kiesik a Bodrogközben járók látóköréből.

A Magyar Kultúra Napja Alkalmával azonban az anyaországban is említették Zétény községet, hiszen a Magyar Nyelv Múzeumában rendezett ünnepségen az idén Zétény község szülöttjét, a társadalmi élet minden területén, de főleg a kultúra és oktatás területén aktív

Szakszon Annát is kitüntették közeleti, elsősorban a kultúra, és hagyományörzés területén végzett figyelemreméltó tevékenységéért. Szakszon Anna hivatását tekintve pedagógus, Bély község alapiskolájának igazgatóhelyettese. Hivatása mellett a helyi Csemadok alapszervezetének elnöke, a Bazsarózsa asszonykórus alapításának, és a helyi tájház létrehozásának kezdeményezője, a község könyvtárosa, krónikása, és 2018 óta alpolgármestere is. A sok funkció nem csak papíron létezik, hanem éppen ellenkezőleg, gazdag programok szervezése, sok munka áll mögöttük. Szakszon Anna alázattal és köszönettel fogadta az elismerést, de amikor megkérdeztük tevékenységéről, azt is megjegyezte, hogy valójában az egy közösségnek szól, mert egy emberként nehéz lenne bármit is megvalósítani. Saját személyének méltatása helyett

büszkén tett említést szülőfalujáról, az ott elért eredményekről, és arról is, hogy a településnek 2018 óta új, lelkes, fiatal polgármestere van, aki az elődjének nyomdokaiban járva, de új tervek szöve vezet a falut. Szakszon Anna lelkesedése és munkájának elismerése vezetett el bennünket a településre, hogy megismerjük mindennapjaikat.

Kukó Miklós, Zétény polgármestere az első szóra örömmel fogadta látogatásunk hírét, és egy sűrű programmal tűzdelt napon is szentelt időt arra, hogy beszélgethessünk. Szakszon Annával együtt fogadtak bennünket a községi hivatalban, aki a beszélgetést követően falusétára invitált bennünket. A polgármester is elismerően szólt Szakszon Anna tevékenységéről, és ami ritka, hogy az új polgármester elismerően szólt elődje munkájáról is. Örömmel

mondta, hogy nem üres kasszát örökölt Szaxon Zoltán nyugdíjba vonult polgármestertől (jelenleg is az önkormányzat tagja), hanem egy takarékos gazdálkodást folytató faluvezető után vette kézbe a falu irányítását. A zömében új tagokat jegyző 7 tagú önkormányzattal új terveket szőnek, és az utóbbi négy év folyamán több fejlesztést (az önkormányzati képviselők támogatásának hiányában) hanyagolni kényszerülő faluvezetés egykori terveit is szeretnék megvalósítani. A polgármester helyi születésű, gyermekkorra óta kötődik szülőfalujához, és annak természeti értékeit, a Latorca közelségéből adódó adottságait szeretné kiemelni, és ezáltal a falusi turizmust fellendíteni. Ehhez a meglévő infrastruktúrán kívül szállás- és étkezési lehetőség biztosítása is a tervek között szerepel.

A falu lakosainak száma 777 (2017), amely 2015 óta csökkenő tendenciát mutat, ebből a lakosságából 246 fő a nyugdíjas, és közel 70 fő munkanélküli. A munkanélküliség, a lakosság elöregedése hasonló mértékben van jelen, mint a többi bodrogi kistérség életében. Jelenleg 18 főt foglalkoztatnak közhasznú munkában. A

településen élő fiatalok sok esetben távolabb kényszerülnek munkát vállalni, külföldre is elmennek néhányan. A településen néhány mezőgazdasági vállalkozó, egy faipari vállalkozás, üzletek, fodrászat, vendéglő működik. A vállalkozások megközelítőleg 20 ember foglalkoztatását tudják biztosítani. A község háza 4 főt foglalkoztat, az oktatási intézményben 7 fő dolgozik.

A szociális szolgáltatások tekintetében elmondható, hogy igény esetén a nyugdíjasok étkeztetését (kihordással) az óvoda konyhájáról tudják megoldani. A rászorulókat részére gondozói szolgálatot, és eseti szociális támogatást biztosítanak. A település közösségi szociális szolgáltatások tervében szerepel egy napközi ellátást biztosító nyugdíjas klub létrehozásának szándéka, valamint a szociális gondozói hálózat kibővítése, és szociális tanácsadás is.

A településen egy épületen belül működik a magyar tanítási nyelvű óvoda és alapiskola (1-4. évfolyam 2 összevont osztályban) Az intézményeket látogató gyerekek száma 12-15 fő körül mozog. Az oktatási intézmény épülete szépen felújított, a magyarországi óvodapro-

gram keretében belső felújításon és eszközbővítésen is átesett 2018 szeptemberében, így az intézmény megfelelt a kor követelményeinek, a felújított konyhával és étkezővel együtt.

A községi hivatal és a kultúrház egy épületben működik, ahol helyet kapott a könyvtár, és a helyi asztalitenisz klub is. Az épület a tetőt kivéve felújításra szorul.

A településen lévő római katolikus templom mai végleges formáját 1937-ben kapta. A Szent István nevet viselő egyhajós templom védett kulturális emlék. A falunapok keretén belül rendszeresen ebben a templomban van az ökömenikus Istentisztelet. A településen 2016-ban reformárus templomot építettek, amely 2017-ben szenteltek fel.

A település büszkeségének számít a tájház, a szabadtéri színpad és játszótér, valamint a kultúrház előtti park, amely faragott kopjafákon a testvértelepülések címereit ábrázolja. Az első kopjafa, amit felállítottak a Csukás család gyökereit őrzi, majd azt követően állították a többi kopjafát, amelyek Balla Lajos bodrogi faragó munkáját dicsérik.

Az Európa parknak is nevezett létesítmény egy székelykaput is őriz, amelyet az erdélyi testvértelepülés adományozott a falunak.

A tájházat 2009-ben hozták létre egy parasztházban, amelyet a település megvásárolt erre a célra. Azóta folyamatosan bővítik a berendezését, az udvart, és a szolgáltatásait is. A tájházban jelenleg az egykori halászatot felelevenítő kiállítás van létrehozva, a hagyományos berendezés része egy szövőszék, amelyen szönek a helyi asszonyok egy-egy falusi rendezvény vagy tábor keretében, és a gyerekeket is megismertetik a szövés tudományával. Évente más-más tematika köré szervezik a Csemadok Kulturális Napokat, ahol a kukoricahántás vagy az aratás munkálatai is felelevenítésre kerültek már. Az udvaron kemencét és fedett ülőhelyet hoztak létre, és számos rendezvény, valamint gyerektáborok színhelye lett a létesítmény. A tájház létrehozásával megerősítették Zétényben a hagyományápolást és továbbadást egyaránt.

A falunapok, a falusi nagykarácsony, bálók, és táborok mellett számos más programot szervező önkormányzat és Csemadok mellett aktív tevékenységet folytat a településen a Latorca Vadász Egyesület is. A futball klub ugyan meg-

szűnt, de a sport területén az asztalitenisz klub aktív tevékenységet folytat.

A település nagyon büszke, és nagyra értékeli a kiválóan működő testvértelepülési kapcsolatait, amely számos közös rendezvényre, és nemzetközi gyerektáborok szervezésére is lehetőséget ad. Zétény község testvértelepülési kapcsolatot ápol a magyarországi Helvécia, az erdélyi Csíkkarcfalva, a kárpátaljai Jánosi, valamint a szerbiai Versec településekkel. Minden évben más helyszínen szerve-

zik a nemzetközi diáktábort, ahol a testvértelepülések gyerekei vesznek részt.

Zétény község kulturális élete, a településen folyó hagyományörzés, és a hagyományok továbbadása figyelemreméltó értéket képvisel a Bodrogközben. A helyiek aktivitása, vendégszeretete, és a faluvezetés tervei is azt mutatják, hogy a jövőben is hasonló aktív tevékenységet folytatnak majd a településen.

Mgr. Tökölyi Angéla

Annyira kicsi falu vagyunk, hogy minket sokszor kihagynak

Bogyarét 1990-től önálló község, korábban, 3 falu volt együtt: Gellér, Bogya és Bogyarét, először Bogyarét vált külön, utána Gellér. A falu a Gútát Ekeccsel összekötő országúton közelíthető meg. A kisközség polgármester asszonya az MKP színeiben induló Aradi Mónika.

Bogyarét a harmadik legkisebb település a komáromi járásban.

Igen, és sajnos pillanatnyilag idősebbekből több van. Attól az időtől, hogy az iskola megszűnt a fiatalok nem nagyon jöttek. A falu előregedéséhez azok az évek is hozzájárultak, mikor a szocializmusban nem engedtek házakat építeni, akik szerettek volna ide költözni

az a generáció kiesett, aki pedig elköltözött innen már nehezen jön vissza, attól függetlenül, hogy érzelmileg kötődnek, tehát ha megvan a ház, ha öreg is, nem szívesen adják el, szeretnek visszajárni.

A községben sem óvoda, sem iskola nincs, Gútára járnak a gyerekek oktatási intézményekbe, van lehetőség Ekecsre, vagy Ócsára is menni, de Gútára jár iskolabusz, reggel elviszi és délután vissza is hozza a gyerekeket. Postával Ócsához tartozunk, végülis kicsit két irányba vagyunk összekapcsolva. Régebben Ócsára többen jártak iskolába is, viszont a 70-es években, mikor minden át lett szervezve Gútára kezdtünk iskolába járni, én is oda jártam. Amikor a gyerekek máshova járnak iskolába, ott ismerkednek, ott kötnek barátságot, mivel az iskola Gútához köti őket, ott

keresik az útjukat. A fiatalabbak már orvoshoz is Gútára járnak, az idősebbeknek még az ócsai a körzeti orvosuk.

Egy kisközségben is sok a közterület, ezeket általában a munkanélküliek segítségével tartják rendben.

Ez is olyan feladat, amit mindig nehezebb megoldani, pár éve úgy oldjuk meg, mikor a fűnyírás időszaka van, tavasztól ősziig egy személlyel kötünk szerződést, aki levágja a fűnek a nagy részét, és akkor csak a szegélyeket kell vágni, de mindössze két olyan munkanélkülink van, aki közmunkásként alkalmazni tudunk. Sok a terület, sokkal többet kéne ezzel foglalkoznunk, mert vannak olyan részek, ahova ritkán jutunk el. Próbáljuk a foci pályát és a környékén lévő parkot, a kultúrház körüli részt, a volt iskola környékét, a temetőt és környékét mindig rendben tartani. Munkanélküli azért is kevesebb van, mert öregszi a falu, nálunk nagyon magas az idősek száma. Új lakó nem nagyon jön a községbe. Nem úgy van, mint Magyarországon, hogy rengetegen költöznek ki nagyvárosból kis faluba, mert látják a perspektívát, hogy ha megvesznek egy kertes házat, ott meg tudják természetelni a betevő fát az egész évre. A demokrácia leszoktatta az embereket a kerti munkáról, mert sok kertben el lehet szinte tévedni a gyomban, az idősek viszont még mindig kertészkednek.

Iskola épülete nagyon szép, látni, hogy rendben tartják. Vannak tervek arra, hogy az épületet hogyan lehetne használni?

Mindenképpen azt szeretnénk, hogy megmaradjon, keressük a lehetőségeket, volt megkeresés, hogy nyugdíjas otthonnak, vagy napközinek alakítsuk át. Azon s gondoltunk, hogy esetleg az épületet átalakítanánk közösségi házzá. A közösségi ház pedig magába foglalna olyat is, hogy azok részére, akik a környéken paprikát, paradicsomot, zöldséget termelnek, alakítanánk

ki olyan helyiségeket, hogy ha ők ezt szeretnék feldolgozni valamilyen formában, akkor itt megtehetnék, olyan higiéniai körülmények között, hogy azt esetleg utána tudnák házi terméként árusítani. Ez szerintem segítség lenne az embereknek is, mert van, amikor hol ebből, hol abból van több, amit ha el tudna adni, akkor abból is van egy kis jövedelem, a törvény megengedi, akkor az embereknek is segítséget volna.

Mi madárvédelmi terület vagyunk, ezért nagyon fontos a természetvédelem. Voltam olyan helyeken, ahol ökofalut alakítottak ki, elmentem a csehországi Hostětín-be (Uherské Hradiště-i járás) ott is láttam, hogy egy kicsi faluból, ahol az ember azt gondolná, nem lehet semmit csinálni, mégis találtak módot a fejlesztésre. Egy régi épületben kialakítottak szobákat, nagyon szépen megcsinálták, nagyon egyszerűen, kellemesen el lehet ott tölteni egy napot, sok mindent lehet csinálni, ilyen irányba is gondolkodom, megpróbálni a természetvédőkkel összehozni valami egyedit. Nem turista bumot szeretnék, hanem amikor eljön a biciklis, ne csak arra legyen lehetősége, hogy a kultúrháznál leül a padokra, mert nagyon sokan megpihennek ott, beszélgetnek, hanem tudjanak valamit csinálni, legyen valami, amit meg tudnak nézni. Hostětínben annyi ötlet volt, csak az kéne, hogy több ember legyen, aki egy kicsit elengedi a fantáziáját és ötletel, aztán lehet, nem minden jön be, de ki kell próbálni.

Milyen tervekkel néz a jövőbe?

Van még egy ötletem, erről még nem beszélgettem sem a gútai, sem az ekecsi polgármesterekkel. A bicikli út fejlesztése, Komáromtól Gútaig megvan és Ekecsen is megvan a bicikli út, és ha ott, ahol a víz út van, lenne egy bicikli út Gútáról Bogyarétre, csak egy nagyon kicsi szakaszon kéne megcsinálni az utat, Komáromtól egészen Pozsonyig ellehetne menni kerékpáron. Az a baj, hogy mi annyira kicsi falu vagyunk, hogy minket sokszor kihagynak, nehezen rúgnak labdába, azt gondolják, talán, nálunk nincs semmi érdekes, pedig Nagymegyerről a turisták nagyon sokszor járnak erre. Teljesen idegenek, mikor meghalják, hogy Bogyarétról vagyok, megdicsérik, hogy milyen kellemes falu, ezért gondolom, hogy mások is megpihenhetnének nálunk.

Nyertünk a kultúrház szigetelésére pénzt, a PPA-nál, a Mezőgazdasági Kifizető Ügynökségnél, aminek tavasszal neki is állhatunk, szigetelés kívülről, napelemeket rakunk fel, és hőszivattyúval lenne megoldva a fűtés, az kiegészítő fűtés lenne, mert nincs radiátorunk, kályhával fűtünk, ez levegő-levegő, a külső levegő hőmérsékletét alakítja át egy bizonyos hőmérsékletre, úgy néz, mint egy légkondicionáló. Nyáron lehet vele hűteni, télen fűteni. Azzal, hogy lesz napelemünk, lesz egy kis áramtermelés, amit fel lehet használni, szeretnénk az áram legnagyobb részét ezzel megtermelni, és a közvilágítás-hoz is jó lenne használni belőle, meglátjuk,

ez a következő lépés. A templom környékén is kéne kerítést cserélni, ez egyházi, a halottas ház a miénk, a futballpályánál kelletnének új öltözők, szociális helyiségek, vagy felújítani a régi utat vagy újat építtetni.

Hány emberrel dolgozik?

Van egy alkalmazottja a községháznak, aki az alapvető adókiivetést, adminisztrációt végzi az irodában, kell, hogy legyen egy főellenőrünk, aki több falunak együtt dolgozik, jön és ellenőrzi a könyvelést, a papírokat. Van egy takarítónk, és természetesen én is besegítek, az adminisztrációs munkákba.

Milyen nehézségekkel kell megküzdnie egy polgármesternek egy ilyen kis községben?

A pénz kevés, sosem lesz sok, nagyon kell spórolni, hogy ne kelljen hitelt felvenni a falunak, ha valamit szeretnénk megcsinálni, spórolnunk kell. Nagyon büszke vagyok rá, hogy nincs semmilyen hite a falunknak, és mindent önerőből hoztunk össze, de ezért áldozatokat kell hozni. Sok faluban az emberek nem is látják, hogy ez mennyi munkával jár. Hozzáteszem, a városházán, községházán dolgozó emberek bére már több éve nem emelkedett, a pedagógusokéval együtt. Ha valaki bejön a hivatalba, segítünk, akkor is ha lenne más dolgunk, mert tudjuk, hogy nehéz eligazodni a hivatalok között.

Vadkerti Neszméri Csilla

A lakosság folyamatosan csökken: Rozsnyón és Tornalján

Fejlődő városok Gömörben

Rozsnyó és Tornalja alig pár kilométerre fekszik egymástól. Az egyik járási székhely lett, a másik járási státuszát elveszítve, a Nagyrőcei járás legnagyobb magyarok által lakott települése maradt a Dél-Sajóvidéken. Napjainkban Tornaljának alig több, mint 7 100 lakosa van. 2011-ben lakosainak 57%-a magyarnak, 30%-a szlováknak és majd 5%-a romának vallotta magát.

Rozsnyó, Felső – Gömör központja napjainkban járási székhely, amely gazdag bányász múltra tekint vissza. A több nyelvű, püspöki székhelyű város lakossága fogyatkozó tendenciát mutat. 2017-ben 19 190 fő élt a településen, még a 2011-es népszámláláskor 19 706 lakossal dicsekedhetett, amelyből 60 % szlovák és 19,83 % magyar volt.

Megállapítható, hogy mindkét város lakossága fogyatkozik, de vajon mennyire tér el az élet a két gömöri városban? Milyenek a lehetőségeik, nehézségeik? Miben különbözik két polgármester véleménye az első lépések megtételében a választásokat követően? 2018-ban kit választottak polgármesterüknek a lakosok Rozsnyón és Tornalján? A két gömöri település első embereivel készítettünk villáminterjút.

Tornalja példa lehet a lakosok békés, egymást toleráló és segítő együttélésére

Tornalja polgármestere immár kilencedik éve Szögédi Anna, aki a Magyar Közösség Pártja színeiben indult a választásokon.

Mi ösztönözte arra, hogy ismét megmértesse magát?

2010 és 2014 után 1018-ban harmadszor kaptam bizalmat Tornalja polgáraitól. Ez azon túl, hogy az eddigi munkám (és természetesen az önkormányzat munkájának) elismerése, nagy megtiszteltetés, újabb kihívás és felelősség.

Hogy miért indultam harmadszor is? Nem szeretek adós maradni. Az első választási ciklusban elsősorban ki kellett mászni a (nagyon mély) gödörből. Rendezni kellett az emberi kapcsolatokat hivatalon és képviselő-testületen belül, törleszteni az adósságokat, befejezni a folyamatban lévő beruházásokat. A második ciklusban sikerült Tornalját emelkedő pályára állítani, jó néhány fontos fejlesztést megvalósítani, de négy nagy beruházás függőben maradt: a szennyvíztisztító és a városi csatornahálózat megépítése, a buszmegálló áthelyezése

és ezt követően a főtér felújítása, illetve a strandfürdő fejlesztése. De nem kevésbé fontos a városháza lassan száz éves épületének rekonstrukciója. Úgy éreztem, amit elkezdtünk, azt be is kell fejezni.

A választások utáni hivatalba lépését követően mi volt az első dolga, ill. az eltelt száz nap alatt mit sikerült elérni, megvalósítani?

A november 10-i önkormányzati választásokat követően december 6-ára hívtam össze a képviselő-testület alakuló ülését. Előtte természetesen már előzetes egyeztetések voltak az önkormányzat szakbizottságairól. Ezen a téren tulajdonképpen nagy változások nem történtek, csak a tanügyi- kulturális- ifjúsági- és sport szakbizottságot választották ketté. December 6-án a testület megválasztotta a bizottságok elnökeit, akik aztán a december 22-i első rendes ülésen előterjesztették a bizottsági tagok névsorát.

Tornalján jó szokás, hogy a következő évi költségvetést a testület a decemberi ülésén elfogadja. Ez tavaly is sikerült, nem kellett tehát a 2019-es évet költségvetési provizóriummal kezdeni. Ez a

város és a hivatali munka szempontjából nagyon fontos, mert folyamatosan lehet dolgozni. És dolgozunk is, tesszük, amit tenni kell.

Mint a legtöbb kampányban, a választások előtt több, számunkra, magyarok számára előnytelen ügy ütötte fel a fejét Tornalján is, mint például, hogy bezárt a nagy múlttal rendelkező gimnázium. Ön miben látja a város legnagyobb problémáját?

Mint Szlovákia számos (főleg kisebb lélekszámú) településén, így Tornalján is a legnagyobb gond a lakosság fogyása. A 2001-es népszámlálás adatai szerint Tornaljának 8169 lakosa volt. 2011-ben már csak 7509, a lakossági nyilvántartás 2018-as szeptemberi adatai szerint pedig Tornalján már csak 7125 lakos él. Ez ugye szűk húsz esztendő alatt csaknem 13% -os „veszteség”. És ez még nem is a valós szám, hiszen az állandó tornaljai lakhelyre bejelentett személyek közül szerény becslések szerint is több százan tartósan külföldön élnek. Ezen kívül Tornalja rohamosan öregszik.

A gimnázium megszűnésének is ez az egyik oka. A többi ok egy villáminterjúba nem fér bele, ám azt hadd mondjam itt is el, hogy a város 2014-ben kínált egy megoldást a gimnázium megmentésére, amit akkor a döntési helyzetben lévők nem fogadtak el. Nekem ez üggyben tisztá a lelkiismeretem.

Mi az, amit szívesen kiemelne városában pozitív példaként?

Sokszor elmondtam már, hogy Tornalja példa lehet a lakosok békés, egymást toleráló és segítő együttélésére nemzetiségre, bőrszínre és felekezetre való tekintet nélkül. Az utóbbi nyolc évben a bulvársajtó Tornalján nem talált témát.

A képviselő-testület ülési kulturáltan, konstruktív légkörben zajlottak. Remélem, ez a jelenlegi testületben is folytatódik majd.

Amire ugyancsak büszkék lehetünk: Az INEKO gazdaságkutató intézetnek a városok és falvak gazdálkodását értékelő kimutatása alapján Tornalja 2018-ban a pénzügyi kondíció tekintetében a maximális 6 pontból 4,8-t kapott, ami jó értékelésnek felel meg.

Ez javulás az előző évekhez viszonyítva: 2016 (4,6), 2015 (4,2) 2014 (3,7).

2010-ben a város tartozása csupán a beszállítóknak meghaladta az 1 250 000 eurót. Ma ez 20 000 euró. A lejárt hátridejű tartozásaink mutatója évek óta nulla. 2010-ben össztartozásunk a folyó bevételhez viszonyítva 57% volt, 2018 végén 27%.

Az INEKO Tornalját egy 2014-es tanulmányában a pénzügyi válságkezelés pozitív példaként hozta fel.

Ismertetné nagyvonalakban terveit az elkövetkező négy évre? Mire számíthatnak a tornaljaiak és a város vonzaskörzetében élők?

Erre tulajdonképpen az első pontban már válaszoltam.

Gyors, hatékony megoldásokat szeretnék

Rozsnyó utóbbi években a MOST – HÍD vegyespárt vezetésében működött egészen a 2018-as helyhatósági választásokig, amikor is Michal Domik független polgármesterjelölt jött ki győztesen a megmérettetésből.

Rozsnyó városának friss polgármestere. Mi ösztönözte arra, hogy megmérettesse magát?

A pénzelosztási szokások megváltoztatása ösztönözt arra, hogy megmérettessem magam. Mindig is a sport volt a szívügyem, és az előző városvezetés soha nem talált rá forrást. Ennek hatására kezdtem áttanulmányozni a város költségvetését, hátha találok benne támogatási lehetőséget a futball számára is, és véletlenül eltéréseket és hibákat fedeztem fel benne. Jellemzően némely városi szervezetek és szolgáltatások nagy mennyiségű pénzeket nyeltek el, mint ahogy arra rámutattam a kampányvideóimban is. Ilyennek számít a városi erdészet és a személtszállítási terület, amelyekre indokolatlanul sok pénzt költöttek, ami akár a kultúra vagy sport területére is átcsoportosíthatók volnának, amennyiben azt meg tudjuk spórolni.

A választások utáni hivatalba lépését követően mi volt az első dolga, ill. az

eltelt száz nap alatt mit sikerült elérni, megvalósítani?

Első dolgom a város erdészetnél egy ellenőrzési fázis bevezetése volt, ami abból áll, hogy minden esetben a fa felpakolása és elvitele előtt egy fél órával be kell jelenteni azt vagy nekem, vagy a helyettesemnek, vagy a Városi Hiva-

tal vezetőjének, és bármelyik fuvart ki-mehetünk leellenőrizni, hogy az minőségében, mennyiségében megfelelő-e.

A szemétszállítás terén tizennyolc évtől semmilyen ellenőrzés nem működött. Nem tudtuk, hogy mi a valóság, a kiszámlázott mennyiség és kiöntések megfelelnek-e a valóságnak. Február elsejétől vezettem be, hogy minden egyes Brantner szemét elszállító cég kocsiját követi egy emberünk, aki szigorúan számolja, hogy mennyi kukát ürítenek ki. Minden egyes megtelt autót lemérünk, hogy legyen elképzelésünk és összehasonlítási alapunk a hulladék-gazdálkodás hatékonyabb megtervezéséhez és átalakításához. Kíváncsian várom az ellenőrzés végét, és a 2018-as évvel való összehasonlítását, amelyet majd szeretnék bemutatni a képviselőknek is.

Ön miben látja a város legnagyobb problémáját?

Leginkább azokat a hiányosságokat szeretném oldani, amelyek a választások előtt is szembetűnők voltak. Szükséges a járdák állapotának javítása, gyermekjátékterek kialakítása, felújítása, a közutak felújítása, és mint már említettem a szemétszállítás átszervezése. Legfőképpen a költségvetésünkben található pénzügyi eszközök hatékony kihasználásának beállítását tartom járható útnak. Véleményem szerint eljött az ideje, hogy mindenért valaki feleljen, és az emberek tudjanak is róluk.

Mi az, amit szívesen kiemelne városában pozitív példaként, lehetőségként?

Mint ahogy említettem is, a hulladék gazdálkodás átformálásával, és annak saját kezünkbe való vételével az első visszajelzések alapján akár négyszáz-ezer eurót is megspórolhatunk évente. Ez egy nagyon jó kezdet, és lehetőség számunkra.

Mindemellett a legnagyobb lehetőséget az biztosítja számunkra, ami körbevesz. Környezetünk tele van természeti és történelmi, építészeti kincsekkel. Az idegenforgalom fellendítésében látok további lehetőségeket.

Ismertetné nagyvonalakban terveit az elkövetkező négy évre? Mire számíthatnak a rozsnyóiak és a város vonzáskörzetében élők?

Nyitottak szeretnék lenni, és gyors problémamegoldásokat szeretnék felvetni. Példaként említhetném, hogy pénteken jártam kint az egyik városrészszerűnkben, ahol a szociális lakásainkban a legalapvetőbb higiéniai feltételeket nélkülözve élnek a bérlők. Hétfőn már ki is látogattak az érintettekhez a Városi Műszaki Szolgáltatások alkalmazottjai, akik zuhanyzókat és illemhelyeket alakítanak ki a bérlők részére. Tehát a város alkalmazottainak meg kell szokniuk, hogy vállalkozói környezetbe vagyok szokva, és gyors, hatékony megoldásokat szeretnék.

Beke Beáta

A szociális vállalkozások működéséről

A 112/2018 számú szociális gazdaságról és szociális vállalkozásokról szóló törvény 2018. májusától érvényes. Szlovákiában nagyon kevés sikertörténetről és működő szociális vállalatról tudunk beszámolni. Napjainkban kilencven megszűntetett szociális üzemet vezet a Munka-, Szociális- és Családügyi Minisztérium nyilvántartásában, három szociális vállalkozás felfüggesztett státusszal rendelkezik és mindössze hét működő van az országban.

A működő szociális vállalkozások mind szlovák nyelvterületen üzemelnek. Közülük talán kivételt képezhet a nagymihályi NYOS, spol. s r.o., amely 2018. december 1-től kapta meg a működéséhez szükséges tanúsítványt, mint ahogy a többi is a 2018-as év őszén nyerte el a státuszt, valószínűleg az új törvény értelmében. A legismertebbek közé pedig a PhDr. Vladimír Ledecký, Szepesgörgő polgármestere

által vezetett szociális üzem tartozik, aki részt vállalt az újra elövelt szociális vállalkozásokat szabályozó törvény megalkotásában is. A polgármester többedmagával 2018 decemberében a felső-gömöri, immár az új választási időszakban tevékenykedő polgármesterek számára, Rozsnyón szervezett információs találkozón adott elő, mint hiteles és sikeres kulcsszeplő a szociális vállalkozások terén.

A hallgatósággal megosztotta azt a tíz okot, amiért véleménye szerint fontos és megéri létrehozni a szociális vállalatokat a községeknek. Elsőként arra mutatott rá, hogy a szociális üzem a község fejlődésének legfontosabb része. Véleménye szerint az emberek kezébe valóban megélhetést, kenyeret tudnak ezzel adni a falu vezetői mindamellet, hogy a szociális programjukat valósítják meg. Jó tapasztalatnak nevezte a harmadik

terek még nagyon is jól emlékeznek a kezdetekre, és nem csak Gömörben fiaszkóba és pénzmosásba torkoló szociális vállalkozásokra. Az első próbálkozások alkalmával ugyanis több millió szlovák koronát osztottak szét olyan nonprofit szervezeteknek, amelyek eredetét és tevékenységét homály fedte.

2008-ban, a Tomanová féle szociális vállalkozásokról először az a hír került nyilvánosságra, amely szerint a nagykürtösi, garam-menti, nagyrőcei és gömöri szociális vállalatok részére a Munka-, Család- és Szociális Minisztérium 400 millió szlovák korona támogatást nyújt. A furcsa csak az volt, hogy ezen vállalatok mögött Juraj Thomka vállalkozó, a Smer akkori képviselőjének, Jana Laššákovának barátja állt. Az újságírók később azt is kiderítették, hogy szociális vállalatok egész sorát hozta létre Juraj Thomka, amelyek felügyelő bizottságaiban a Smer akkori polgármesterei ültek. A Gömöri Szociális Vállalat Felügyelő Bizottságának tagja, Ján Fiľo szájából hangzott el, hogy a posztra a Smer járási szerve javasolta. Később az is kiderült, hogy a Juraj Thomka által alapított társaságok engedélyeztetését Laššáková képviselőasszony fia, Vladimír Laššák látta el kézjegyével, aki abban az időben a Besztercebányai Megyei Önkormányzat Vidékfejlesztési Osztályának igazgatója volt. A párt kliensrendszer iskola példája volt ez, hiszen azon üzemek kaptak több milliót európai uniós forrásokból, amelyekben a Smer soraiban tevékenykedő polgármesterek és képviselők voltak.

A SMER szociális vállalkozásainak kezdetei...

Robert Fico első kormánya 2007-ben jelentette be, hogy EU-s forrásokból szeretné a szociális vállalkozásokat érintő kísérleti projekteket finanszírozni, és ilyen módon csökkenteni a munkanélküliek számát. A vállalatok munkásaiként a hátrányos helyzetű munkanélkülieket alkalmazták volna minimálisan 30 százalékban. A törvényt 2008-ban fogadatosították, amelynek értelmében az ilyen jellegű üzemek kötelezték magukat öt év működésre, és cserébe az államtól huszonnyolc hónapra támogatást nyertek. A Munka-, Szociális- és Családügyi Minisztérium, Viera Tomanovával az élén gesztori szerepet vállalt a kísérleti jellegű projektek felett. Az első szociális vállalkozások 2008 nyarán jöttek létre, és a miniszter asszony nyolccal írt alá támogatási szerződést, amelynek értelmében költségeik 95 százalékát uniós forrásokból térítették meg. A kormány a kísérleti jellegű vállalkozások számára több mint 23,5 millió eurót különített el. Azonban az helyett, hogy sikertörténekről számoltak volna be a médiában, egyre inkább aggodalomra okot adó információk bukkantak fel, ugyanis a felelős tisztségviselők túlkapásai és a párt kliensrendszer került előtérbe.

Szociális segítség, de csak a kiválasztottaknak...

A szociális vállalatok furcsa működéséről azon további ismeretek tanúskod-

„hasznot”, miszerint állandó jelleggel rendelkezik készenléti munkásokkal rendkívüli esetekben, mint például a hirtelen havazás. A negyedik pontban a község által nyújtott szolgáltatások elérhetőségére és minőségi javulására mutatott rá. Belső ötletforrásnak is nevezte a lehetőséget, hiszen folyamatosan javaslatok érkeznek hozzájuk újabb szolgáltatásokra és megoldásokra. A hatodik pontként kiemelte, hogy a valódi munkaerőt találhatjuk meg a szociális vállalkozások alkalmazottjai között. Szerinte nélkülözhetetlen segítség egy ilyen vállalat a kulturális, sport és közösségi rendezvények megszervezésében és a helyi erősségek kiaknázásánál. „Mindemellett a település lakhatási programjának megvalósításánál és a helyi vállalkozói szféra beindításánál is lényeges szerepet tölthet be egy ilyen üzem” – zárta gondolatait Ledecský.

Nehéz dolga volt, hiszen a korábbi időszakokban is tevékenykedő polgármes-

tak, hogy a rozsnyói szociális vállalat mögött a Smer régiós tisztségviselői álltak (Ján Babič és Lea Grečková és a homonnai esetében Jana Vaľová). Az újságírók arról tudósítottak, hogy óriási összegeket költenek el ezek a vállalatok és túlárzott beszerzésekre kerül sor célirányosan felállított beszerzési eljárások segítségével. A legkisebb hasznuk a munkanélkülieknek volt az egész pro projektben, azonban „egyéb” esetekben a hatás látható volt.

A kételyes kísérleti jelleggel elindított szociális vállalkozások után hamarosan elkezdett érdeklődni Brüsszel is. Anynyira belegabalyodott a kormány saját kijelentéseibe, hogy végül is a 11,3 millió euró helyett csak 356 ezer eurót kérvényezett kifizetni európai forrásokból a pénzügyminisztérium, az uniós vizsgálatok olyan tevékenységekre derítettek fényt, amelyek következtében az állítólagos háromszáz létrehozott munkahelyre nyújtott támogatást az állami kasszából kellett kifizetni.

Később, az Iveta Radičová munka-, szociális és családpolitikai miniszter ideje alatt több büntetőjogi feljelentés is született, és a Korrupció Ellenés Hivatalhoz kerültek különböző ügyek kivizsgálásra. Végezetül a hivatal 2011-ben négy szociális vállalatot vizsgálott át. Ez volt az utolsó hír Robert Fico első kormányának idejéből, amely a szociális vállalkozásokkal foglalkozott, és úgy, mint a legtöbb pénzügyi család esetében, a szociális üzemek ügyét is belepte a por, senki nem számoltatta el és vonta felelősségre azokat az embereket, akik jogtalanul gazdagodtak meg közvagyonból.

A Fico kormány újra leporolta a szociális vállalatok lehetőségét...

Ján Richter munka-, szociális és családpolitikai miniszter újra életre keltette a szociális vállalatokat, és remélhetjük, hogy nem lesznek annyira „szociálisan kártevők” mint a Tomanová miniszter asszonyéi – hangzott el a miniszter első bejelentése után. Az új törvény értelmében a vállalatok hatékonyabb működésükhöz a befektetésre igényelt támogatás mellé kötelesek hitelt is felvenni. Egyben bevételük nagy hányadát kötelesek visszaforgatni a vállalat működésébe. Az elemzők pozitívan értékelik a régi-új projektet, azonban kivetéseik is vannak. Nem tartják a legjobb megoldásnak,

dásnak, hogy a minisztérium így szeretné csökkenteni a tartós munkanélküliek számát.

A szociális vállalatokat érintő új feltételeket a parlament az elmaradt régiók fejlesztésére hagyta jóvá. Az elemzők szerint elengedhetetlen volna a szociális vállalkozások részletes meghatározása, és a hozzájuk tartozó pénzeszközök használatának pontos megszabása, mivel a törvény csak az európai irányelvekre mutat, és túl általános, amely Szlovákiában a tapasztalatok szerint kevés lehet, és újra visszaélésekre adhat lehetőséget.

Tíz év után újra európai uniós forrásokból...

Tavaly májusában lépett érvénybe a szociális vállalkozásokat szabályozó törvény, amely immár a Smer harmadik próbálkozása. Ez alkalommal a hangsúlyt a pozitív szociális behatásra helyezték, tehát a szociálisan hátrányos emberek alkalmazását helyezik előtérbe. A hivatalosan is nyilvántartásba vett szociális üzemek egyik jelentős előnye, hogy termékeiket és szolgáltatásaikat 10 százalékos ÁFA kötelezettséggel értékesíthetik. Az új jogi norma alkalmazásával kedvező környezetet kívánnak kialakítani a szociális vállalkozások részére, rendet teremtve a fogalmak és a szabályozás terén, valamint elhárítani

azokat az akadályokat, melyek fékezik a szociális gazdaság kibontakozását. Ugyanakkor szeretnék kialakítani a szociális üzemek támogatásának rendszerét, úgy formálva a játékszabályokat, hogy az állami támogatásokkal ne lehessen visszaélni.

A jelenleg érvényes törvény szerint a szociális vállalkozásokat szabályozó törvény az eddigi legkeményebb, de sokban hasonlatos elődjéhez. A hátrányos helyzetű munkanélküliek és sérülékeny személyek alkalmazását részesíti előnyben, és a munkavállalók minimálisan 30 százalékát kell, hogy alkossák a vállalatnál az ilyen alkalmazottak. Amennyiben mindkét kategóriában található személyeket alkalmaz a vállalat, 40 százalékban kell, hogy alkalmazottjainak soraiban dolgozzanak ezen célcsoportokból munkavállalók. A szociális üzemek létrehozásával a tárca úgynevezett köztes munkaerőpiacot kíván kialakítani, azaz az ott dolgozó alkalmazottak az elképzelés szerint egy-két év alatt visszaszoknak a munka világába, ezután már maguk is találhatnak állandó foglalkozást. Az első három évben a minisztérium európai uniós forrásokkal számol. Ismét nagy összegekről van szó, ugyanis 2019-re 23 millió euróval számolnak, amelyből több mint 20 millió Brüsszelből érkezne, és 2020-ra 34 milliós összeget emlegettek, amelyből 16 milliót EU-s forrásokból oldanának meg. A törvény

és melléklete a következő éveket már nem tárgyalja.

Többféle támogatási lehetőségre van mód. Nem mondható, hogy a törvényalkotók ez alkalommal nem igyekeztek volna, azonban a kiskapuk mindig megtalálhatók. Abban az esetben, ha ismét csütörtököt mond a vállalatok működése felett az ellenőrzés a befektetési, kompenzációs, de akár a kereslet segítségére megítélt támogatások esetében is történhetnek visszaélések, hiszen találékony emberekből sosincs hiány.

A legszembetűnőbb „kereseti lehetőség”

Első látásra az úgynevezett kereslet növelését segítő támogatás a szociális vállalatok számára akár az egyik legnagyobb előnyük is lehet, ami annyit jelent, hogy a lakosok egy bizonyos célcsoportja 10 eurós szolgáltatási utalványokat kap, ill. vehet majd meg lényegesen alacsonyabb összegért, amelyet a szociális vállaltoknál használhat fel. Ebben az esetben elég megemlíteni az ebédjegyek gyártásának az üzletágát...

Ki és hogyan tud szociális vállalatot létrehozni

A 2018. március 13-án elfogadott szociális gazdaságról és szociális vállalatok-

ról szóló törvény a szektor teljes körű, azon belül különös tekintettel a szociális vállalatok szabályozására irányul. A jogszabály több külföldi előírást vesz tekintetbe, és a Szlovák Köztársaság lehetőségeihez mérten jár el.

A bejegyzett szociális vállalkozás státuszt a 112/2018-as számú szociális gazdaságról és szociális vállalkozások elnevezésű törvény 6. paragrafusának értelmében azon kérvényezők kaphatják meg, amelyek a jogszabály 5. paragrafusában felsorolt feltételeket teljesítik, miszerint:

1 - szociális vállalkozás az, amely:

- önállóan, saját nevében és felelősségére összefüggő gazdasági tevékenységet fejt ki,
- amelynek fő célja: mérhető és pozitív szociális hatás elérése,
- amelyben az általuk gyártott, szállított, forgalmazott áruk vagy szolgáltatások hozzájárulnak a pozitív társadalmi hatás eléréséhez
- amely, ha:

- tevékenységéből nyereséget termel, több mint 50 %-át az adózott nyereségének visszaforgatja a fő célja eléréséhez a cikkely b) pontja szerint,
- nyereségének egy részét szétosztja a kereskedelmi törvény értelmében, és azt az eljárások és szabályok szerint teszi meg,
- gazdasági tevékenységének iránnyításába bevonja az érdekelt feleket,

2 – Az a szociális vállalkozás, amely elnyerte a regisztrált szociális vállalkozás státuszt, regisztrált szociális vállalkozás.

3 – Szociális célú vállalkozás az a polgári társulás, alapítvány, nonprofit szervezet, az egyház célirányos intézményei, gazdasági társaság, szövetkezet vagy fizikai személy – magánvállalkozó, aki/amely saját nevében és felelősségére, olyan összefüggő, önálló, gazdasági tevékenységet fejt ki, amelynek fő célja a mérhető pozitív szociális hatás elérése és legalább két feltételt teljesít a cikkely 1-es bekezdésének c) – e) pontjai közül.

4 – A szociális vállalkozásokra a 4. paragrafus 1. bekezdésének a) pontja és a 2. bekezdés mérsékelten vonatkoznak.

5 – Az 1. bekezdés d) pontja akkor is teljesített, ha az adózást követően a pénzügyi eszközök az alábbi módok egyike szerint vannak felhasználva:

- a) a mérhető pozitív szociális hatás elérése érdekében célirányos befektetésre
- b) a pénzeszközök bankszámlára vagy külföldi bankba átutalásra kerülnek a mérhető pozitív szociális hatás jövőbeni elérésére, vagy
- c) tartalék- vagy oszthatatlan alapba helyezik el, a mérhető pozitív szociális hatás jövőbeni elérésére.

6 – A szociális jelleggel bíró szociális vállalkozások ennek a jogszabálynak értelmében a szociális gazdaság tágabb értelemben vett vállalatai.

A törvény a szociális vállalatok három típusát különbözteti meg:

- szociálisan hátrányos csoportok beilleszkedését segítő regisztrált vállalkozások („integráló vállalkozás” a jogszabály 12 paragrafusa 1 és 2 bekezdése értelmében)
- lakhatási regisztrált szociális vállalkozások, amelyek lakások építésére, bérbeadására irányul majd („lakhatási szociális vállalkozás”, a 13-as paragrafus 1 és 3-as bekezdései értelmében),
- egyéb regisztrált szociális vállalkozások

A szociális vállalkozás a törvény 9. paragrafusa alapján köteles tanácsadói bizottsággal rendelkezni és a 10. paragrafusa alapján demokratikus igazgatást alkalmazni, ill. rendelkeznie kell alapszabállyal (alapszabály), amelynek tartalmaznia kell:

- a) a kérelmező fő célját a törvény 5.

paragrafusa 1. bekezdésének b) pontja szerint,
 2 – a pozitív szociális hatás mérésének módját,
 3 – a gazdasági tevékenységének tárgyát,
 4 – a termékek vagy szolgáltatások leírását és hozzájárulásuknak módját a mérhető pozitív szociális hatáshoz,
 5 – a kérvényező kötelezettségvállalását, hogy a nyereségének több, mint 50 %-át visszaforgatja a vállalkozásba a törvény 5. paragrafusa 1. bekezdésének b) pontja értelmében és az eljárások és szabályok meghatározását a maradék nyereség elosztását illetően, amely nem sérti a fő célt,
 6 – annak leírását, hogy gazdasági tevékenységének irányításába hogyan vonja be az érdekelt feleket a 9. paragrafusban tárgyalt tanácsadói bizottság által és a 10. paragrafus alapján demokratikus igazgatással,
 7 – annak a módnak a leírását, amely szerint teljesíti a törvény h) pontját

Továbbá a kérvényezőnek rendelkezni kell bejegyzett székhellyel a Szlovák Köztársaságban, az Európai Unió tagállamában, vagy olyan államban, amely szerződött fél az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás, vagy a Svájci Konföderáció értelmében. Ez alkalommal a törvénybe behelyezték, hogy megbízhatónak kell lennie a szervezetnek, a fizikai személy esetében pedig büntetlen előéletűnek, mint ahogy a legfelsőbb vezető szervek tagjainak is. A polgári társulások esetében a Kereskedelmi törvénykönyv 221 (3. bekezdés), 222, 223, 235, 244, 245, 252 és 253. paragrafusainak kell megfelelni ahhoz, hogy regisztrált szociális vállalkozássá váljon a társulás, még az alapítványok és nonprofit szervezetek, ill. az egyházak célirányos intézményei esetében a regisztrációt a Kereskedelmi törvénykönyv 67, 105, 106, 108 – 124 és a 136. paragrafusai szabályozzák, amelyek értelmében betartják tevé-

kenységük feltételeit. Fontos, hogy a kérvényezőnek ne legyenek elmaradásai a kötelező biztosításokon, adókon, ne alkalmazzon senkit illegálisan a kérvényezést megelőző három évben, ne folyjon csődeljárás ellene, valamint a kérvény benyújtását megelőző három évben ne legyen a regisztrált szociális vállalkozás státusza megszüntetve. Az érdeklődők ahhoz, hogy regisztrált szociális vállalkozássá válhassanak határozatlan időre a kérvényhez szükséges mellékletek sokaságát, az eljárás menetét, de akár a leadási címet is megtalálják a Munka-, Szociális és Családügyi Minisztérium weboldalán.

Az előző évekhez képest a leglényegesebb változást az jelenti, hogy a befektetési támogatást igénylő kérvényezőnek egy vállalkozói terv alapján hitel kell kapnia egy kereskedelmi szervtől, leginkább banktól, a benyújtott vállalkozói terv alapján. Amennyiben a vállalat nem kapja meg a hitelt, nem jogosult a minisztérium támogatására sem.

Azon regisztrált szociális vállalkozások, amelyek adózás utáni nyereségük 100 %-át visszaforgatják fő céljuk elérésébe, az ÁFA 10%-ra való csökkentésével tehetnek szert újabb előnyökre. Ennek az intézkedésnek a célja, hogy a szociális vállalkozások kínálatát olcsóbbá tegyék a fogyasztók számára, így biztosítva szolgáltatásaik keresletét.

A kérvényezők segítése érdekében a minisztérium tanácsadói központokat is létrehozott. Az első ilyen központot 2018 augusztusában nyitották meg Besztercebányán (Janka Kráľa 2, 974 01 Banská Bystrica). A tanácsadói központokat folyamatosan nyitják meg, amelyekben a tanácsadások ingyenesek. Napjainkban négy ilyen központ van Szlovákiában, az elsőt kívül még Kassán (Krivá 21, 040 01 Košice), Eperjesen (Levočská 3, 080 01 Prešov) és Nyit-

rán (Svätoplukovo námestie B1, 949 01 Nitra) nyitották meg.

Ez alkalommal képes lesz társadalmunk élni a lehetőséggel?

A szociális vállalkozások nagy lehetőséget rejtenek magukban a közösség szociális megsegítésére. Az ilyen jellegű vállalatok, üzemek célja nem a nyereségtermelés, hanem egy szociális misszió. Tehát azon embertársaink megsegítése a cél, akik hosszú távon munkanélküliek, társadalmilag kiszorítottak vagy egészségkárosultak.

A szociális gazdaság és vállalkozások filozófiája nem olyan régen alakult ki, bár az európai országokat már a 70-es, 80-as években felbuzdulva főleg a foglalkoztatáspolitikai javításán kívül a növekvő társadalmi kirekesztés és a rohamosan növekvő munkanélküliség ösztönözte. Külön nyomást jelentettek a civil szféra részéről érkező impulzusok, vállalkozói tevékenységük bővülése, a szociális szolgáltatások nyújtása önkéntes alapon és az interdiszciplináris munka elterjedése. Fokozatosan alakultak a szükségletre, problémára reagáló szociális vállalatok. Az Európai Unióban a vállalatok több mint 10 százalékát alkotják a szociális vállalatok, amelyek több mint 14 millió alkalmazottal működnek, ami az EU teljes foglalkoztatottságának 6,5 százalékát teszik ki. A 112/2018-as törvény kulcsfontosságú megújult és érdembeli változásokat tartalmaz az előző jogszabályhoz képest, amely nem volt eléggé effektív a szociális vállalkozások fejlődéséhez Szlovákiában. A módosított törvénnyel egyetemben következő tizenhét törvényt módosítottak, ami a terület érzékenységéről és összetettségéről tanúskodik.

Beke Beáta

Forrás: zastavmekorupciu.sk, employment.gov.sk

Három pilléren kell állnia a költségvetésnek

Önerőből nem lehet otthonokat fenntartani

Egyre többször hallani, hogy kevés a nyugdíjas otthonok száma, illetve a férőhely a bentlakásos intézményekben, minden otthonban, panzióban várólista van. A tavaly életbe lépett törvény értelmében változtak a feltételek, amelyek alapján a szociális intézmények működnek, módosult a finanszírozás és az új otthonok alapításának feltétele is. A törvény változásaitól Murányi Györggyel a Gútai Idősek Otthona és Napközi Otthon igazgatójával beszélgettünk.

Új intézményt a törvény szerint maximuman negyven lakóval lehet alapítani, ráadásul pontosan meghatározza az egy főre jutó négyzetmétert, kell lenni közösségi helyiségnek, minél többnek, ahol az emberek tudnak egymással találkozni, szigorúan meg van szabva minden. De azt látom, hogy elég kevés pénz van az állam részéről arra, hogy új intézményeket hozzon létre, szinte csak alapítványok vagy magánbefektetők által tudnak új intézményeket alapítani. Természetesen a magánbefektetőknek, a nem állami, nem közösségi szolgáltatóknak is be kell tartani a 448-as törvényt, tehát 40-től nem lehet több a férőhelyek száma.

Gútán két idősek otthona működik. A módosított jogszabály mennyiben befolyásolja ezek működését?

Gútán valóban két intézmény van, a Kis-Duna Panzió 28-29 személyes volt, bővíteni csak 40 személyesre tudtak, nálunk a Gútai Idősek Otthona és Napközi Otthonban 80 nyugdíjast tudunk fogadni. Intézmény típustól is függ sok minden, mert különböző szociális intézmények vannak egész éves bentlakással, mi idősek otthona vagyunk, de vannak specializált intézmények, ezeket a kerület hozza létre, ez teljesen más jellegű.

Az új törvény értelmében ténylegesen nyugdíjasnak kell lenni és ráadásul valamilyen szinten romlott egészségi állapotának kell, hogy legyen az idősnek, hogy otthonba kerülhessen. A speci-

zált intézetekbe nem csak nyugdíjasok kerülhetnek, hanem nyugdíj korhatár előtt is, de ott valamilyen komoly mentális, vagy fizikai sérülésnek kell lennie. Komáromban is van ilyen, vagy például Csallóközarányoson az Alzheimeresek vannak elhelyezve, de van olyan is, ahol mentálisan sérültek vannak, nálunk más ellátásra van szükség, mások a terápiák. Sajnos, nem működik az intézményből intézménybe való áthelyezés, mert van olyan eset, hogy nyugdíjasként, jó állapotban kerül be az idős az otthonba, és elkezdjük tapasztalni akár az Alzheimer-kórnak, akár a Parkinson-kórnak a megjelenését. De innét már nem visszük el, nem viszik el a lakókat, megszokja a környezetet, nem sok ilyen kliensünk van, de erre is fel kell készülnünk.

Milyen a várólista, mennyi ideig kell várakoznia egy-egy nyugdíjasnak?

Ha kimondom, soknak tűnik, mert 60-70 között van, de ingadozik a kérvényezők száma. Az otthon 80 férőhelyes, ebből a 60-70 főből, aki igényelte felvételét, körülbelül 30 százalék az, aki most szeretne bekerülni. Sokan gondolkodnak úgy, hogy a családdal megbeszéljük: most még jól van az idős ember, még

relatív önellátó, de gondolni kell a jövőre, beadják a kérvényt és akkor várnak. Előfordul, hogy felszabadult egy hely, hívjuk a klienst, hogy sorra került, és mondja, még jól vagyok, kihúznám ezt a telet vagy tavaszt, inkább várnék még pár hónapig, vagy egy évig. Ez így működik. Több a női kérvényezőnk, 10-12 férfi, van a listán, vannak házaspárok is, nekik hosszabb a várakozási idő, mert az épület úgy van felépítve, hogy csak 5-6 szobánk van, ami házaspároknak való, ezért az ő elhelyezésük nehezebb. Ha a házaspár közül meghal az egyik, nem tesszük át őt másik szobába, ha valaki megszokja azt a lakrészt a párjával, legyen az férfi, vagy nő, és egyedül marad, lelkiileg nagy sokkot jelentene neki, hogy elvesztette a párját – ők ugye 40-50-60 évig élnek együtt házasságban – és még a környezetet is megváltoztatjuk, az emberi oldalát is kell figyelnünk a dolognak, eseményeknek.

Minden intézménynél legfontosabb dolog, annak fenntartása, az anyagi része, a költségvetése. Mennyiben, hogyan módosult a finanszírozás?

A költségvetés ugyanúgy működik megyei szinten, mint városi szinten, mind-

egy hova tartozik az intézmény. Mi városi alapítású intézmény vagyunk, de amikor létrehoz valaki egy szociális intézményt, regisztrálnia kell a kerületen és bejegyeztetni, hogy mekkora létszámmal akarja működtetni, nemcsak a bentlakásos részét, hanem a nappali ellátót, vagyis a nyugdíjas napközi otthon is.

A minisztérium víziója, vagyis az új törvényben az áll, hogy három pilléren kell állnia a költségvetésnek, mégpedig az állami támogatás, saját bevétel és a fenntartó által belerakott összeg. Eddig, vagyis 2017-ig önellátóak voltak ezek az intézmények, persze a fenntartó elvégzett karbantartásokat, kisebb nagyobb munkákat, de most arra kényszeríti rá a törvény a fenntartókat, hogy igenis pénzt tegyenek ebbe bele, és arra kényszeríti az intézmény vezetőket, hogy folyamatosan emeljék egy kicsit a kliensektől való hozzájárulást.

Tehát az a filozófiája ennek a törvénynek, hogy több lábon kell állnia az otthonoknak, éppen ezért markánsan belenyúltak a támogatási rendszerbe. 2017 december végéig, mindenki, aki bekerült a nyugdíjas otthonba ugyanannyit kapott, egy normatíva szerint

– mondhatjuk, hogy fejpénzt kaptunk – 320 eurót kapott mindenki az államtól, teljesen mindegy, hogy milyen egészségügyi kategóriába tartozott, az anynyi volt, azt besoroztuk 80-nal és a 12 hónappal, és tudtuk, hogy ennyi pénzt kapunk, erre számíthatunk, szerintem egyébként ez is kevés volt. 2018-ban az lett a filozófia, hogy a minimálbérből számítják ki egy képletrel, hogy a különböző egészségügyi kategóriába tartozó kliens egy hónapra mennyit kap, négyes, ötös, hatos kategóriájú kliensekről beszélünk. A hatos kategória a legszélső, ebben az esetben már fekvő betegekről, vagy immobilis betegekről beszélünk, a négyes kategóriába tartozó nyugdíjas még mobilis, kisebb egészségügyi problémákkal küzd. Tehát van egy szorzó, ahol a minimálbért szorozzák, és kijön, mennyit kap egy hónapra az ügyfél, a törvény abban is rossz, hogy nem az aktuális minimálbérből számítják ki a hozzájárulást, hanem az előző évből. Tehát, a mostani minimálbér 520 euró, az ez évi költségvetésünket viszont a tavalyi 480 eurós minimálbér szorzatából számították ki, igaz, hogy a törvény azt mondja, ezt a szociális minisztérium június folyamán, amikor a létminimumot is meghatározzák, megváltoztathatja, de szerintem,

nem fogja. A 320 eurós támogatáshoz viszonyítva, amit 2018 előtt kaptunk, a négyes kategória jóval kevesebbet kap, csak 180 eurót, az 5-ös kategória 280-300 euró körül, a hatos kategória jóval többet kap, az 400 euró fölött van. Ezzel rá vannak kényszerítve az intézmények, hogy ha meg akarják tartani a költségvetésüket, azokat a súlyos betegeket vegyék fel, akik otthoni környezetben már nem tudnak lenni.

*Ez egy tudatos dolog,
hogy tartsuk otthon
a saját környezetükben
minél tovább
az időseket.*

Ezzel mennyiben változnak meg az otthonokban a mindennapok?

Ez egy tudatos dolog, hogy tartsuk otthon a saját környezetükben minél tovább az időseket. Csak akkor kerüljön be intézménybe az ember, amikor már súlyosan rászorul, anyagilag ez a magyarázata. De a napi munkában azt lehet észrevenni, hogy ha így változik

meg a lakóközösség vagy a kliensi kör, akkor az a társadalmi, vagy közösségi élet csorbul, sőt meg is szűnik, ami eddig megvolt. Mondok egy példát, öt éve kerültem ide, ha volt egy városi rendezvény, akkor 4-szer, 5-ször is fordult az autó a kultúrházba, hogy elmenjünk színházba, most öregszi a kliens kör, már azokat tudjuk csak felvenni, akik tényleg egészségügyi problémákkal küszködnek, már nem mobilisak, vagy ha mobilisak is, az a másfél- két óra színházi előadás farsztó a számukra.

Térjünk vissza a költségekhez? A lakók is hozzájárulnak a bentlakáshoz?

A költségvetés egyik pillére az államtól kapott támogatás. A másik tétel: van egy általános érvényű rendeletünk, amit az önkormányzat hagyott jóvá, meghatározták, hogy mennyibe kerül a reggeli, ebéd, uzsonna, meg van szabva, hogy egy négyzetméterre mennyit kell fizetni, mondjuk lakbér, és vannak a szolgáltatások, amiben benne van a mosoda, a takarítás az ápolói szolgálat. Ezek azok a tételek, amit a nyugdíjból fizetnek a lakók.

Emelkedett a minimálbér és a közalkalmazottak fizetése is. Ez milyen plusz költségekkel jár?

Az elmúlt 5 évben, minden évben volt bérválorizáció, gyakorlatilag 4-4,5 százalékokról beszélhetünk. Most megváltozott az 553-as törvény, amely az intézmény alkalmazottainak a bérét szabályozza, egy teljesen új bértáblázzal, hozzáigazítva az 520 eurós minimálbérhez, figyelembe véve a ledolgozott éveket, tehát átalakultak a fizetések, át lettek csoportosítva a kollégák, így 10-12 százalékos béremelés volt ebbe beépítve, ez egy nagyon jó dolog, viszont az állami támogatás nem növekedett. Ez a bosszantó, hogy az állam felemeli a béreket, viszont pénzt nem ad hozzá, hanem oldjuk meg. Vagyis az intézmények rákényszerülnek az emelésre, vagy arra, hogy a fenntartótól kérjen, mert a másik törvény azt mondja, hogy ennek a kategóriájú kliensnek csak ennyi jár. Nagyon kevés pénz marad a fejlesztésekre, az intézmények között is különbségeket kell tenni. Amikor indul egy új intézmény, a törvények és lehetőségek ismeretében, a környezet ismeretében, a régiónak az ismeretében, bele lehet írni, hogy én minden klientsztől fogok kérni, mondjuk havonta 500 eurót, és az akik, vagy a család ezt

megteheti, azok laknak majd abban az intézményben, tudok olyan intézményeket, ahol 900 eurót kérnek el. A realitás: minden évben ki kell számolnunk a gazdaságilag indokolt költségeket, amiben nincs benne például a lámpa, ha veszek az irodába, vagy a számítógép, vagy investíciók. Azt mondják, hogy körülbelül 780 euró körül van most az a költség, ami egy kliensnek egy hónapban a ráfordítás, ha összeadom, amit nálunk befizetnek és az állami támogatást ez messze nincs annyi.

A következő részt ki kell valahogy termelni, ez a művészet. Ez az anyagi része a történetnek, amellet, hogy az anyagi lehetőségek mellett bebiztosítja az alapvető szociális szolgáltatást, emellet szervezni kell programokat, olyan környezetet kell teremteni, ahol jól érzik magukat, hiszen ez lesz az idősök otthona, ez egy irányú út, aki ide bejön, az már nem fog elköltözni, ez a nehéz, egyrészt 80 embernek a közösségét összetartani, oldani a konfliktusokat, mert azok is vannak. Megszokott életvitel, kialakult személyiség, a változásra már nem nagyon hajlandó emberek közösségébe bizony vannak konfliktusok, amit csak nagy türelemmel és rengeteg beszélgetéssel lehet oldani, és hozzátartozik, hogy nem csak fizikai leépülést tapasztalhatunk, hanem mentális is, ami ezt nem viszi előbbre. Erre is kellene szakemberek, pszichiáter jár hozzánk is. Pszichológust nem tudom, melyik intézmény tudná megfizetni, de annak úgy kéne jönnie, hogy a kliens ne tudja, hogy ő pszichológus, mert azt mondják, nem vagyok bolond, miért menjek pszichológushoz. A kollégáknak kell sokszor a pszichológus feladatát átvenni, én is találkozok a lakókkal, de ők találkoznak folyamatosan a lakókkal. Ez egyrészt fizikailag is megterhelő, meg lelkileg is. Sokszor panaszkodnak is a lakók, hogy hozzám csak 3-szor jöttem be, előfordulhat ez, de a másik oldalon, hogy lehet az a lakó, mikor van egy közösségi rendezvényünk, nem jön el. Van egy néni, akit sehogy nem tudunk rávenni, hogy kimenjen az udvarra, beszéltünk a családdal is, hogy jó időben kint lehetnek, de mindig van kifogása, megvan a maga napi rutinja, és rettentő nehéz ebből kimozdítani. Van, aki pedig szeret részt venni mindenben, sütések vannak, farsangi fánkot sütöttek, kézműveskednek, énekelnek, egy kollégánál minden héten csinál nekik programot, ahogy jönnek az ünnepek, vagy

jeles napok, arra készülnek: karácsony, Mikulás, farsang, Valentin-nap, húsvét. Volt egy jelmezbálunk, ahol a kollégák öltöztek be, teadélután, zenével. Iskolások is járnak, anyák napjára, karácsony előtt, januárban voltak a zeneiskolások, kimozdítjuk vele őket a mindennapokból. Az unalom a legnagyobb ellenség, ezért valahol elvárás is, hogy minden hónapban, 3 hetente történjen valami nagyobb dolog. Mézeskalácsot is sütöttek, van egy néni, aki szerencsekarókat fon, ellát minket, ha jönnek vendégek, tudunk nekik ajándékot adni, van egy néni aki horgol, mindenféle díszeket, a férfiak nagyon erős közösséget tartanak fent. Folyik az élet, tehát ki kell billenteni őket a hétköznapi rutinból, hogy legyen valami érdekes.

A szociális szféra úgy, mint az oktatás nem termelő ágazat, ez soha nem fog termelni, mert nem vállalkozási szinten működik

Az intézmény nevében is benne van a napközi otthon. Az új jogszabály a napi ellátókat is érinti?

Az új törvény a legjobban a napközi otthonokat nyírálta meg, volt Nyitrán egy konferencia, tavaly év végén, ahol elmondták azt is, januárban kijött az új finanszírozási törvény és októberig az országban 80 napközi otthon szűnt meg, mert fenntarthatatlanná vált. Nemcsak a pénzről szól, de befolyásolja az is, nálunk 20 emberre volt 2018-ig a napközi ellátó, vagyis a nyugdíjas napközi. A régi törvény szerint, ha ebből a 20 emberből 2-szer vagy 3-szor megjelent valaki, mert nem kötelező naponta járni, akkor a normatív támogatást megkaptuk, ez sem volt teljesen kóser, volt, aki eljött kétszer, ugyanannyi pénzt kaptunk érte, mint aki ötször, hatszor, vagy hússzor. A törvény szigorodott, itt is egészségügyi kategóriák vannak, az szerint van finanszírozva, és figyelni kell, az ott eltöltött órák számát, ezzel kell elszámolni, mi megkapjuk az előleget, és ha nincs az megfelelő óraszám, akkor vissza kell küldenünk a pénzt. Ilyen szempontból, radikálisan csökkent a támogatottsága. Meg vagyok róla győződve, hogy saját önerőből napközi

otthon fenntartani nem lehet ebben az országban. Kétszer kapnak ételt, és a szolgáltatásért, hogy ott vannak, fizetnek naponta 80 centet, ha valaki eljön 20 napra, az 16 eurót fizet, másik oldalon a törvény megmondja hány alkalmazott kell a napközi működtetéséhez. Nálunk 15-en vannak, erre 3,5 szakképzett alkalmazott kell, ha megnézem az alkalmazottak bérét, a rezsi költségeket és megnézem az állami támogatást, ezzel a létszámmal, akkor körülbelül 12-14 ezer euró hiányzik a költségvetésből. Szerencsére, a városvezetés azt mondja, hogy fent kell tartani, mert annak a 10-12-15 embernek, és az ő családjuknak ez óriási segítség, és ekkora városban ez nem nagy támogatás, gyakorlatilag 1000 euró havonta, amit ki kell fednie a városnak. A szociális szféra úgy, mint az oktatás nem termelő ágazat, ez soha nem fog termelni, mert nem vállalkozási szinten működik, vannak olyanok is, akik úgy működnek, de ott kétszer háromszor annyit fizetnek a kliensek, azt is el tudom fogadni, de azt a társadalomból csak egy bizonyos réteg tudja megfizetni. Soha nem lehet egy városban kiragadni szociális intézményeket, folyamatában kell nézni, vagy struktúrájában kell nézni.

Mit mond a törvény azokról az idősekről, illetve családtagjaikról, akik otthon vannak, otthon ápolja őket egy családtag?

A törvény azt mondja, tartsuk otthon az időseket minél tovább, tehát ha lerobban, fizikailag vagy mentálisan, akkor is próbáljuk a saját környezetében tartani, ezért emelték meg a munkaügyi hivatal szociális osztályán keresztül a

támogatást, ha a család, hozzátartozó ápolja. Tehát megemelték az ápolási díjat, akinek nincs munkája, annak tökéletesen megfelel, az a 250-300 euró, mert ez több mint a 0. A másik része az otthoni ápolásnak a házi gondozói szolgálat, ez még 2014-ben indult, finanszírozása pedig európai uniós pénzekből történik, ezzel próbál segíteni az állam azoknak, akik ezt megpályázták. A program tavaly áprilisban megszűnt, nemrég kaptam meg az értesítést, hogy újra kaptunk rá támogatást, mi március 1-től. Hozzátartozik, hogy vannak olyan intézmények, amelyek február 1-től tudtak indulni. Ahogy a kérvények beérkeztek, szerencsére jóváhagyták, ez most megint kötött időre, 26 hónapra szól. A mostani kiírásnál 25 emberre kértem a támogatást, ami a teljes munkaidősöket érinti, de vannak, akik csak fél napra kérik, gyakorlatilag 30 embernek tudunk így segíteni. Ez is két forrásból tud működni, mert az állam ad rá pénzt, de nem kapjuk meg a költségek 100 százalékát, egy alkalmazottra 560 eurót ad, ez a fizetés, de a munkatárs nekünk 703 euróba kerül, a járulékokat nem adja az állam, ezt szintén a város állja, rajtunk keresztül.

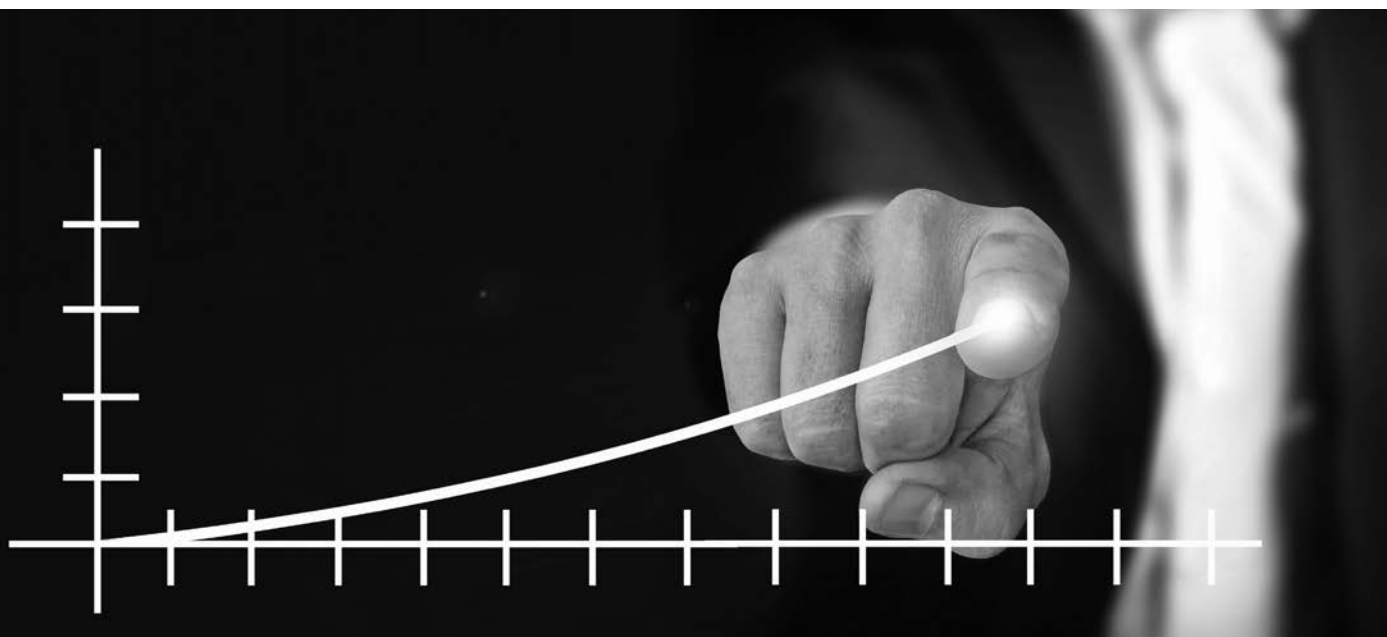
Tehát, ha megnézzük az önkormányzat szép összeggel támogatja az otthon működését.

Van egy ajánlása a minisztériumnak, hogy a részesedési adó minimum 5 százalékát a szociális szférára kéne adnia a településeknek, az önkormányzatoknak. Az iskolaügyben úgy van, hogy 40-42 százalék kötelező, másra nem lehet költeni, sokszor az sem elég, a szociális szféránál csak ajánlást fogal-

maztak meg. Megnéztem 2 nagy város adatait, mikor készült Gúta város közösségi terve, amely 5 évre szól, a szociális helyzetet mérte fel a városban, a jelen helyzetet az igényeket és a lehetőségeket, ezt le kellett adni Nyitrára. Ezt a közösségi terv tartalmazza azokat az elképzeléseket, amelyeket meg kellene oldani.

Tehát, megnéztam két nagyváros közösségi tervét, mikor mi kezdtük írni a miénket, akkor még csak ennek a két nagyvárosnak volt nyilvános, megtalálható interneten. Nagyszombat és Besztercebánya – az egyik 66 ezer a másik 77 ezres lakosú város, tehát hatszor és hétszer nagyobb, mint Gúta, nagyobbak az adóbevételek is, a költségvetésből 8-9 százalék körül fordítanak a szociális szférára. A nagyvárosokban persze több a hajléktalan, mások a problémák, több az idős, arányaiban nagyobb összegekről beszélünk, mi Gútán elértük, hogy az elmúlt 3 évben, 2,7-3,5 százalékról öt százalék körülire emelkedett a költségvetésből a szociális szférára fordított összeg. Elértük a minisztérium ajánlását, de ez nem csak az idősök otthonát érinti, ez érinti a ruhakiadótól kezdve a közösségi háznak esetleg a létrehozását, megvásárlását, alkalmazottak fizetését. A trend az, a többi közösségi tervben is, hogy ennek az összegnek a nagy része az idősök ellátására megy: ebből egészítik ki a hiányzó költségeket: például a gondozó szolgálatot, de megy belőle az idősök otthona felé, a napközi felé, az idősök étkeztetése felé is.

Vadkertesi Neszméri Csilla

Tervünk egy szociális ház kiépítése

Az elmúlt években az önkormányzatoknak a szociális szférában megváltozott helyzetekre is reagálniuk kellett, módosították a szociális szolgáltatásokról szóló törvényt, ezzel alapvetően a nyugdíjas otthonok helyzete változott és közösségi tervet is kellett készíteniük. Ezekről kérdeztük dr. Viola Miklóst, Gúta város **Szociális, Lakásügyi és Egészségügyi Bizottságának** elnökét.

Az új szociális törvény nem engedi meg, hogy a kettes és hármas egészségügyi kategóriájú embereket fel lehessen venni öregotthonba. A négyes már azt jelenti, hogy kell segíteni az öltözködésnél, fürdésnél. Tehát a nyugdíjasok már csak akkor kerülhetnek be az otthonokba, amikor olyan az egészségügyi állapotuk, hogy segítségre szorulnak, akik még el tudják látni maguk mindennapos feladatait, őket az új szabályozás szerint, már nem lehet felvenni az öregotthonokba. A megyei fenntartású intézményekbe Nyitrán kell végzést kérvényezni, ezzel az egész megye területén a megyei fenntartású szociális otthonokba lehet felvétel kérti. A helyi önkormányzatok által működtetett otthonokba a felülvizsgáló orvos ad ki végzést, ezekkel lehet bekezelni az intézményekbe.

Létezik Gútán is nyugdíjas napközi otthon.

Célunk, hogy ez meg is maradjon, ennek is megváltoztak a szabályai, de azoknak a nyugdíjasoknak, illetve családoknak, akik ezt igénybe veszik, ez nagy segítség.

Aki otthon van, a gondozó szolgálatot igényelheti. Próbálják Szlovákiában is elterjeszteni az otthoni gondozó szolgálatot, állami pénzből, ez sok nyugat-európai országban már nagyon elterjedt. Léteznek szociális bérlakások, idősek részére is, ilyet szeretnénk Gútán megvalósítani. Tervünk egy olyan szociális bérlakást építeni, aminek a kialakításánál gondolnánk a nyugdíjasokra, akik nem tudják fenntartani a családi házukat, lehetőségük lesz beköltözni egy két szobás szociális lakásba, ahol szeretnénk, hogy a gondozó szolgálat is besegítsen, bevásárlással, vagy amire szüksége van az időseknek. Földszinten lennének a nyug-

díjasok, emeleten pedig fiatal házások. ***A városoknak, falvaknak nem csak a nyugdíjasokról kell gondoskodniuk, közösségi tervet is írni kellett. Mít tartalmaz ez a terv?***

Mi is kidolgoztuk a közösségi tervet a szociális szférára, ezt a megyére még tavaly le kellett adni, a megye is csinál felmérést, hogy az egyes településeken mire van szükség, ami azért fontos, mert olyan irányba fogják kiírni a megpályázható projekteket, de csak olyanra lehet majd pályázni, ami benne van a közösségi tervben. A tervünkbe belefoglaltuk egy szociális háznak a kialakítását. Ezzel szeretnénk majd segíteni a hajléktalanokon és a roma populációnak a beilleszkedését a közösségbe.

Az egészségügyi és szociális bizottság javaslata, hogy a város vegyen egy családi házat, van is kinézve egy a Dankó Pista telepnek a szélén, ez egy emeletes családi ház, van hozzá garázs és műhely, ott tudnánk 3 részben kialakítani szociális lakást vagy menhelyet. Szeretnénk véget vetni annak, hogy a buszmegállóban legyenek a hajléktalanok. Annak ellenére, hogy mindenkinek lenne hova mennie Gútán, mert mindenkinek van rokona, mehetnének a családtagokhoz, azt tapasztaljuk, hogy ők inkább kint vannak.

Előreléptünk azzal, hogy van javaslatunk arra, legyen egy közösségi ház, következő feladatunk az lesz, hogy mi mindent tegyünk ide, lehetne irodája a terepmunkásnak, mindenképpen lesz egy alkalmazott, aki fel fogja ügyelni a közösségi házat, olyan szociális munkást kell oda találni, aki többre tud és el tudná végezni a felméréseket is, a munkaidejében. Az épület a város tulajdona volna, de lehetséges, hogy valamilyen non-profit társaságot kell kialakítanunk, mert általában városok számára nem megpályázhatók ezek, csak valamilyen polgári társuláson keresztül. Az előzetes számítások szerint ez a ház 50 ezer euró lenne, telekkel együtt. Az ár előnyös, mert nem lukratív helyen van, de ott van, ahol szükség van rá, eddig Gútán mindig azt mondták: kell két „maringotka” és kész, de azt leélik, könnyen tönkre megy. Vannak ehhez pályázatok is, de a városnak is bele kell szállnia. A nyolc évvel ezelőtti időszakban egy EU-s pályázaton keresztül próbáltuk a romákat integrálni a közösségbe. Bízok benne a közeljövőben is lesz hasonló projekt, amit meg tudnánk pályázni.

vncs

Hiánypótló szociális intézmények Ipolyságon

Ipolyságon az elmúlt években két nem állami fenntartású bentlakásos idősök otthona létesült. A magánszemélyek, illetve nonprofit szervezetek által működtetett intézmények hiánypótló szolgáltatást nyújtanak az Ipoly menti kisvárosban.

A Dignitas otthon immár hatodik éve működik a városban. Tavaly tavasszal költöztek új helyre. 2018-ban újabb intézmény nyitotta meg kapuit a szociális szférában. Ez is bizonyítja, hogy szükség van az ilyen intézményekre az Ipoly menti térségben.

Önrészből indult a szociális intézmény

A Cédrus bentlakásos intézmény 2018. augusztus elején nyitotta meg kapuit. A szociális intézmény 22 fő befogadására alkalmas. Az elmúlt közel fél év alatt szinte teljesen megtelt. Jelenleg már húsz kliens lakja az otthont.

Nem állami intézményként nehézkes volt az indulás. Az állami támogatás is sajátos módon történt. „Az első időszak igen nehéz volt, mivel a fenntartást szinte teljes egészében önrészből, illetve a kliensek által befizetett összegből kellett megoldani. Mivel a szociális törvény értelmében az intézmény lakóinak száma alapján határozzák meg a támoga-

tási összeget, melyet a következő évtől folyósítanak, így az induláskor nem részesültünk állami támogatásban. Ennek feltérképezése tavaly augusztus végén történt. S állami dotációra csupán idén januártól vagyunk jogosultak” – magyarázta az Önkormányzati Szemlének Jad’ud’ Andrea, a Cédrus bentlakásos intézményt üzemeltető EvAnd szerve-

zet egyik vezetője. Hozzátette: az állami támogatást csupán az intézmény alkalmazottjainak a bérezésére használhatják fel. Az épület fenntartására, eszközbeszerzésre, bővítésre ezt az összeget nem használhatják.

Így az indulást teljes mértékben önrészből valósították meg. A szociális minisztérium az elfoglalt férőhelyek száma alapján alapította meg a dotáció összegét. A szociális törvények nem a legkedvezőbbek a szociális intézményrendszer támogatása szempontjából – jegyezte meg Jaďud' Andrea.

A szervezetnek első lépésként a Nyitra megyei hivatalban kellett regisztrálnia magát, így került be a szociális szolgáltatást nyújtó intézmények rendszerébe. Ezt követően indulhatott el a bentlakásos otthon kialakítása. Mint az intézmény vezetője kifejtette: szigorú szabályoknak és törvényi előírásoknak

kellott megfelelniük az otthon beindításakor.

Emellett az egészségügyi minisztérium rendeletei határozták meg azokat a feltételeket, amiknek meg kellett felelniük. Idetartozik többek között az egy főre jutó négyzetméter, a szociális helyiségek, mosdók valamint a zuhanyzók száma. Ezen feltételek alapján az épület 22 fő befogadását teszi lehetővé.

A bentlakásos intézmény hat ápolóval, három egészségügyi nővérrel, egy főnővérrel, szociális munkással, s egyéb kiszolgáló személyzettel, takarítókkal és konyhai alkalmazottal működik. A kliensek ellátásáról napi huszonnégy órában gondoskodnak, 12 órás műszakokban.

A kliensek létszáma fokozatosan növekszik. Az ügyfelek eltérő korúak, minálisan a nyugdíjkorhatárt kell elérniük. Mindamelllett eltérő egészségügyi állapotban kerültek az otthonba. A mozgékony idősök mellett járókerettel mobilis kliensek, valamint ágyon fekvő, napi huszonnégy órás felügyeletet kívánó bentlakóig.

Foglalkozások

Az alkalmazottak szaktudásuk szerint az alapvető szolgáltatásnyújtás mellett mindent megtesznek a családi környezet kialakításáért.

Az intézmény teljes körű egészségügyi szolgáltatást nyújt, illetve gondoskodik a kliensek egészségügyi ellátásáról. A bentlakók többsége az intézmény felelős körzeti orvosának paciense. Így az ellátásukról teljes mértékben az intézmény

gondoskodik. Ugyanúgy a szakorvosi ellátás, a betegszállítás megszervezése is az intézmény feladata. A szükséges egészségügyi segédeszközök beszerzését szintén az intézmény végzi el. A családtagokat nem terhelik ilyen jellegű kiadások és feladatok.

A Cédrus bentlakásos otthon bekapcsolódott az otthonápolási rendszerbe. Ennek köszönhetően külön ápoló jár egyes idősök speciális kezelésének elvégzésére. Szolgáltatások tekintetében fodrászat, pedikűr is elérhető. Fizioterápiás kezelés is igénybe vehető az otthonban.

Az intézmény vezetői igyekeznek a kliensek mindennapjait gazdagabbá tenni. Az adventi időszakban a város és a környék több oktatási intézménye is ellátogatott a szépkorúak közé. Kis műsorral kedveskedtek a klienseknek.

A Szent Erzsébet Egészségügyi és Szociális Munka Főiskola dunaszerdahelyi tagozatának ipolysági konzultációs központ szociális munka tanulmányi program hallgatói részben szakmai gyakorlatként látogatnak az intézménybe. A hallgatók könnyedebb kézműves és kreatív foglalkozásokat szerveznek. Mindamelllett beszélgetnek is a bentlakókkal.

„A régi hagyományos tevékenységek népszerűek a lakóink között. Többen bekapcsolódnak a napi működésünkbe is. Segédkeznek a konyhában, kitergetik a ruhákat. Nagy akaraterő van bennünk” - jelezte az intézményvezető.

Önkéntes munkaként a főiskola hallgatói az intézménybeli foglalkozások mellett kinti programokat, sétákat terveznek az idősöknek. Közösen el-

mennek a közeli templomba, sétálnak a történelmi városközpontban. Az intézmény szépen fejlődik. Fokozatosan bővítik a foglalkozások számát.

A szociális intézményrendszer leterhelt

A Lévai járásban két nagy befogadású állami intézmény működik. Szántón közel kilencven férőhelyes az idősek otthona. A járási székhelyen ennél is több lakója van a szociális intézményeknek.

Az állami fenntartásuk mellett több a magánszervezetek által fenntartott otthon is van a járásban. A férőhelyek száma koránt sem elég, jelentős várólisták vannak az egyes intézményeknél – magyarázza Jaďud' Andrea. Egyes helyeken nem ritka az egy – másfél éves várólisták fennállása sem.

A lakosság fokozatosan öregszik, a családok a mai modern és rohanó világunkban egyre kevésbé tehetik meg azt, hogy otthon ápolják és gondozzák az idősebb hozzátartozókat. Nagy az igény a szociális otthonok iránt, nálunk is egyre többen érdeklődnek – fűzte hozzá.

Szigorított előírások a szociális ellátásban

A szervezet mintegy négy éven keresztül üzemeltette az idősek nappali foglalkoztató központját az Ipolysághoz közeli Nagytúron. 2015-ben indult el a központ, a szociális minisztérium kedvezőbb törvényei abban az időszakban lehetővé tették az ilyen intézményi rendszer nagyfokú bővítését.

Mint Jaďud' Andrea elmondta, négy évvel ezelőtt nem voltak annyira szigorú előírások, mint most. A szociális törvény értelmében elég volt, ha a kliens havonta pár alkalommal megjelent, s így már kérvényezhető volt az állami dotáció.

Ebben az esetben is a központot látogató kliensek száma alapján részesül támogatásban az intézmény. Az érvényes előírásokat folyamatosan megszigorították, ezen elvárások egy része teljesíthetetlené vált a működtető számára – véli. Ez vezetett oda, hogy a nappali foglalkoztató központ 2018 végén meg-

szűnt a községben. A szigorított törvények értelmében az állami támogatást ez esetben is csupán az alkalmazottak bérezésére fordíthatták. A fenntartás így nem lett megoldott. Ilyen feltételek mellett önerőből tovább nem tudták működtetni a létesítményt.

Az elmúlt évek bizonyították - van kereslet az ilyen szociális szolgáltatásra. A község idősebb lakossága összejár az otthonban. Fokozatosan közösségi térre alakult a központ.

Az Európai Unió ugyan javasolja az ilyen ambuláns létesítmények létrehozását, ám a szlovák kormány nem támogatja kellőképpen. Ezt mutatják a folyamatos szigorítások is, mellyel ellehetetlenítik az egyes intézmények működését.

Támogatás

Elméletileg az önkormányzatok támogathatják az ilyen jogalanyiságú intéz-

mények fenntartását. Ám sajnos a környékbeli önkormányzatok nincsenek abban a helyzetben, hogy anyagilag támogathatnák, nonprofit szervezetként nehezen tudunk pályázni, állami intézményként sokkal könnyebb lenne a helyzetünk – jegyezte meg.

Egyedüli támogatóik az egyes kliensek hozzátartozói, a tőlük kapott adományok sokat segítettek.

Dignitas már hat éve szolgálja az időseket

A Dignitas (lat. Méltóság) szociális otthon immár hatodik éve működik a városban. Jelenleg két épületben 23 lakója van. A Cédrus otthonhoz hasonlóan ezt az intézményt is nonprofit szervezet alapította.

Mint Zsóka Ilona, az alapítója és vezetője az Önkormányzati Szemlének elmondta: „Az elmúlt évben a szociális minisztérium szigorította a támogatási

rendszert. Így 2018-tól csak az intézmény alkalmazottjainak a bérezésére használható az állami támogatás. Ebből a pénzüsszegeből nehezebb a működtetésünk. Szerencsére érkeznek hozzánk adományok, ezek csökkentik a terheinket.” Az épület üzemeltetésére maguknak kell előteremteni a forrásokat.

Az indulást teljes egészében önrészből fedezték. Az intézmény első közel öt évben az ipolysági római katolikus plébánia hivatal tőszomszédságában működött, innen költöztek át a Homok városrészben található kórház egykori gyermekosztályának épületébe. A kórház épülete 17 férőhelyes, emellett szintén e városrészben található családi házban további hat kliens számára alakítottak ki lakhatást és szolgáltatást.

A lakók túlnyomó többsége a környékről, a Lévai és a Nagykürtösi járásból érkeztek. Az intézmény egyik nagy előnye a magyar nyelvű közeg biztosítása. A magyar nemzetiségű időseknek nagyon fontos, hogy az otthonban magya-

rul szólnak hozzájuk az alkalmazottak – jegyezte meg Zsóka Ilona.

Mint kifejtette, hiánypótló intézményt hoztak létre, hiszen Ipolyság első ilyen szolgáltatást nyújtó intézményeként jött létre. A kezdetekben hathatós segítséget nyújtott az akkori esperes-plébános, Mahulányi József.

Az alapítás után több éven keresztül az idősök nappali foglalkoztatóját is üzemeltették. Főleg az ipolysági idősebbek keresték fel ezt a szolgáltatást. Sajnos a 2018 márciusi költözést követően az új helyen helyszűke miatt nem tudták tovább folytatni ezt a szolgáltatást.

Szolgáltatások: fontos a kommunikáció és a mozgás

Az intézmény az egészségügyi ellátás és alapszolgáltatások mellett különféle foglalkozásokkal színesítik az itt lakók életét. Ezzel kapcsolatban az igazgató kifejtette: „az aktív időskort tartjuk szem előtt, fontos a mindennapi kommunikáció és a motorikus készségek megtartását és fejlesztését előirányzott foglalkozások szervezése.”

Délelőtt és délután is szerveznek különféle foglalkozásokat, melyben saját képességeik szerint szabadon bekapcsolódhatnak a kliensek. Az otthon lakói kedvelik a régi, gyermekkoruk kézműves foglalkozásait. Egyes időszakokhoz, ünnepekhez is kötődnek a foglalkozásaik. Több alkalommal közösen sütnek. Karácsony előtti készülődésből is kivették a részüket. A farsangi időszakban közösen díszítették a közösségi helyiséget, s nem maradt el a farsangi fánk készítése sem.

Fontosnak tartják a kapcsolattartást már intézményekkel. A helyi speciális iskola diákjai rendszeres vendégei az otthonnak. Az általuk begyakorolt műsorokkal lépnek fel. Ugyancsak visszajárók a helyi szakközépiskola fodrász szakirány tanulóit, akik iskolai gyakorlatként frizurákat varázsolnak az otthon lakóinak. A palásti Palásthy Pál Egyházi Alapiskola diákjai szintén több alkalommal látogattak már el az intézménybe. Ezek a kapcsolatok fontosak a közösségépítés és megtartás szempontjából is – fogalmazott.

A teljes állásúak és a részmunkaidőben foglalkoztatottakkal egyetemben az

intézménynek közel húsz alkalmazottja van. Szakápolók és egészségügyi nővérek mellett, szociális munkás és pszichológus is rendelkezésükre áll. A meleg ételről a kórház központi konyhája gondoskodik.

Hol az önkormányzati támogatás?

Az állami dotáció mellett részben Nyitra megye is támogatja az intézményt. Ám Zsóka Ilona is hangsúlyozta: a város anyagi segítsége elmaradt. Országos viszonylatban számtalan településen a város is támogatja az ilyen intézményeket.

Az új szabályozás szerint eleve ki kell dolgoznia az önkormányzatnak egy szociális szolgáltatási tervet, ennek alapján szervezik meg szociális szolgáltatási rendszerüket. Ipolyságon ebben az esetben nem számoltak a két intézménnyel. Így anyagi forrással nem tudják támogatni őket. Mindemellett erkölcsi támogatásukat élvezzük – fejtette ki az otthon vezetője.

Más településekről érkeztek pozitív visszajelzések. Zsóka Ilona, levélben kereste fel mindazon önkormányzatokat, amely településről vannak klienseik. A felkérő levélre több település is visszajelzett, s bizonyos összeggel hozzájárult a településükről való kliens ellátásához.

Az intézmény iránt nagy az érdeklődés, mára már várólista alakult ki. Több férőhelyre lenne szükség, ám az épület méretei nem engedik meg a bővítést. Az igény és érdeklődés folyamatos irántunk – emelte ki.

A bővítést önerőből nem tudják biztosítani. Megfelelő pénzforrás mellett a férőhelyek számának növelése mellett a szolgáltatások bővítésére is sor kerülne. Jelenleg azonban annak is örülnek, hogy biztosítani tudják a két helyszínen a szolgáltatásokat.

Mindkét intézmény hatalmas terhet vesz le a családtagok válláról. Fontos és hasznos szolgáltatást nyújtanak. Ám a zökkenőmentes működéshez nélkülözhetetlen a hathatós szociális támogatás az állam valamint az önkormányzatok részéről.

Pásztor Péter
A szerző felvételei

Családias légkör a somorjai idősoththonban

Amikor betoppanunk a somorjai Ambrozia idősoththonba, éppen egy influenzajárvány után vannak az ott lakók és a személyzet. Annak ellenére, hogy mind a 36 lakót beoltatták a betegség ellen, 26-an mégis ágnak döltek. Bodó Anna igazgató nemrég tudta meg, hogy az egyik ápoló váratlanul felmondott, most minden követ megmozgat, hogy mihamarabb újat találjon helyette. Ez nem kis feladat, mivel nagyon nehéz munkáról van szó, műszakozni kell, ráadásul nagyfokú empátiakészség szükségeltetik hozzá. Szóval, nem könnyű lelkiismeretes munkaerőt találni. Főleg ebben a Pozsonyhoz közeli városkában, ahol már kimondottan munkaerőhiánnyal küszködnek.

Somorja városa egyébként nem kis fegyvertényként könyvelheti el, hogy 2015-ben vadonatúj, 36 férőhelyes idősoththont épített, a régi, rossz állapotban lévő pedig lebontotta. Az egyszintes, nagyobb családi házra emlékeztető épület teljes

komfortot nyújt a rászoruló, idős betegeknek. Ugyanakkor az udvaron már letették az alapját az új ápolószolgálati otthonnak is, ahol 2020-tól azokat a felnőtteket fogadják, akik huzamosabb ideig ellátásra szorulnak. Itt akár a súlyos beteg rokkantnyugdíjasok is átmeneti otthonra találnak majd a jövőben.

„Eredetileg nappali ellátót akart építeni a város, de kiderült, hogy az ápolószolgálati otthonban nyújtandó szolgáltatásra pillanatnyilag nagyobb szükség van, ezért döntött e mellett. Olyan betegeket is fogunk tudni fogadni itt, akiket hozzátartozóik ápolnak, de mondjuk pihenésre van szükségük, vagy éppen valahová el szeretnének utazni. Ilyenkor akár pár hétre vagy hónapra is gondoskodunk beteg szerettükről” – tudjuk meg az idősoththon vezetőjétől.

Elmondja azt is, akkora az igény az idős, rászoruló emberek elhelyezése iránt – nemcsak Somorjáról és környékéről, de

távolabbi vidékekről is –, hogy várakozólistájuk van. Felvételtkor természetesen a somorjaiak előnyt élveznek, lévén, hogy városi intézményről van szó. Kétágyas szobákban vannak elhelyezve az idősök, és bizony oda kell figyelni arra is, hogy ki mellé milyen lakótársat és milyen diagnózissal helyeznek. Szellemileg ép ember mellé nem kerülhet demens beteg, hiszen azzal az ő életkörülményeit, komfortját rontanák. Jelenleg 8 fekvő betegről gondoskodnak itt, de több mozgáskorlátozott gondozottjuk is van. Bodó Anna szerint az Alzheimer-kórban és időskori demenciában szenvedőket jobb lenne külön erre specializált intézményben elhelyezni, mivel nagyon rossz hatással lehet a többi gondozott lelkiállapotára, ha ilyen betegek közt él huzamosan. Ma már az idősoththonokba jó kondícióban lévő, idős emberek – a törvény szigorítása miatt – nem kerülhetnek be, pedig ez nagyon motiváló lenne a többi, betegbb idős számára is. Nem is beszélve az alkalmazottak érintő szakmai képzéséről.

Nagy segítség, hogy végre van autójuk

Mint a legtöbb idősotthonban, itt is létező probléma, hogy némelyik lakónak nincs annyi nyugdíja, ami az ellátáshoz kell és a családtagjai is olyan szociális helyzetben vannak, hogy nem tudnak hozzájárulni a költségekhez. Az ilyen ellátottak után legtöbbször csak adósság marad, hiszen még a hagyatéki eljárás során sincs miből azt behajtani. Ily módon évente nagyjából 15 ezer eurós adósság keletkezik. Az idősök havi hozzájárulása egyébként 380 és 490 euró között mozog, a rászorultsági fokozattól függően. Ebben benne van az étkeztetés, a lakhatás és az ápolás. Takarításért és mosásért nem számolnak fel külön tételt, ez benne van a lakhatásban. A lakók szobájában hűtő, gyorsforraló, esetleg mikrohullámú sütő – biztonsági okok miatt – nincs, de van egy kis közös konyha, ahol ezeket az eszközöket használhatják. Tavaly egy hely nálunk 830 euróba került havonta.

„A város minden évben egy nagy összeggel támogat bennünket, különben nem élnénk meg. Tavaly durván 43 ezer eurót adtak, idén pedig 72 ezret kértünk. A fizetésmódosításokat és a hétvégi, éjszakai ügyeleti díjak megemelését valamiből meg kellett oldani. Az állami hozzájárulás az összes, megnövekvő költséget ugyanis nem fedezi. Az a nagy szerencsénk, hogy Somorja városa mindig is szívügyének tekintette az intézet működését, különben nem tudnánk bebiztosítani a fizetéseket” – mesél a gondokról Bodó Anna.

Nagy eredménynek könyveli el, hogy tavaly sikerült autót venniük. Egy kilencszemélyes gépkocsit alakítottak át hat tolókosis beteg számára. Ezzel hordják szakorvosokhoz az időseket. Eddig ugyanis úgy kellett eltolni a beteget az orvosi rendelőbe – ha fújt a szél, ha fágyott, ha tűzött a nap. A körzeti orvos hetente kijár az otthonba.

Az intézmény önerőből is sok pluszt igyekszik nyújtani, rendszeres programok szervezésével próbálja színesíteni a lakók hétköznapjait. Karácsony előtt például mindig van közös mézeskalács-sütés, erre a célra vásároltak egy sütőt is. Bodó Anna azt is örömmel veszi, ha valamelyik idős áll elő megvalósítható ötlettel, bár ez elég ritka. Nem titkolja, az a céljuk és azért dolgoznak, hogy minden itt lakó a lehető legkomforto-

sabban érezze magát az intézmény falai között.

Követik a trendet

Mindenkit, még egy várost is minősít az, hogyan bánik azokkal, akik kenyerük javát már megették és nem egyszer betegségekkel is küszködnek. Orosz Csaba, Somorja ősszel megválasztott polgármestere szerint az idős gondozásra városukban mindig is nagy hangsúlyt fektettek. Ennek szellemében építettek új idősotthont és bővítik tovább az intézményt az ápolószolgálati résszel, ami a régi öregotthon helyén, a kápolna mögött épül fel. Tisztában vannak ugyanis azzal, mit jeleznek előre a népességi mutatók. A jövőben az idős gondozás komoly kihívást fog jelenteni minden önkormányzat számára.

„Egy újabb, több százézes projektbe vágunk bele ennek az ápolószolgálati otthonnak a megépítésével, mivel nagy volt rá az igény. Ezen kívül a rászoruló idősökhöz 14 gondozónőnk jár ki. Működik a nyugdíjasotthon is, ahol két nyugdíjasklub és a rokkantak klubjainak tagjai találkozhatnak rendszeresen.

A klubok évente kapnak támogatást a várostól működésükhöz. Egyébként a nyugdíjasklub átépítését vagy egy új építését is tervezzük a közeljövőben. Szociális taxit is biztosítunk egy szolgáltató által, amivel eljuthatnak a rászoruló az orvoshoz” – sorolja mindazt, amivel igyekeznek élhetőbbé tenni a várost idős polgáiraik részére.

B. Vida Júlia

A szerző felvételei

Már több mint fél évszázada az időseket szolgálja a bősi kastély

Festői környezetben, egy parkban – ős-fák és háromszáz éves tiszafák között – található Bősön az Amade-kastély. A legenda és állítólag az anyakönyvek szerint is, ennek egyik emeleti szobájában szülte meg Mária Terézia a trónörökös, II. Józsefet. Az azóta eltelt viharos évszázadokban sok mindenen ment keresztül a kastély és a park. Az épület a rendszerváltozás után a város tulajdona lett, és Bős városa a fenntartója az 1965 óta itt működő – a Csallóköz talán egyik legrégebbi és legnagyobb – idősotthonnak is. Kitért nagykapun lépünk be a parkba, ami mintegy szimbolizálja,

hogy ide nincsenek bezárva az idősek.

„Idősotthonunk kapacitása 110 fő, jelenleg 92 gondozottunk van. Ezzel a létszámmal valóban a nagy intézmények közé tartozunk, a törvény ma már nem teszi lehetővé ilyen nagy intézmények alakítását, legfeljebb 40 férőhelyes otthont lehet – állami támogatással – működtetni. Azok kerülhetnek hozzánk – nemcsak Bősről és a környékről, de távolabbi vidékekről is –, akik már betöltötték a nyugdíjkorhatárt, ami jelenleg 62 év plusz néhány hónap. Sem karkedvezményrel nyugdíjba vonulót,

sem pedig rokkantnyugdíjast nem áll módunkban ellátni. A nyugdíjkorhatár betöltésén kívül a felvétel feltétele, hogy az illető egészségi állapota miatt rászoruló legyen, a 4., 5. vagy 6. rászorultsági kategóriába legyen besorolva. Magyarán, a beteg és ápolásra szoruló idősek otthona vagyunk. Az átlagéletkor nálunk 2017-ben 79,5 év volt. Hat éve vagyok itt igazgató, és ez alatt az idő alatt azt tapasztalom, hogy sokszor már igen rossz állapotban kerülnek hozzánk az idősek. A család ugyanis szinte az utolsó pillanatig igyekszik megoldani otthon a mama vagy a papa

A kastély belső udvara

Azok a legnehezebb helyzetek, amikor valaki úgy kerül ide, hogy nem tudja, ez örökre szól. Azt hiszi, csak kórházban van, aztán idővel rájön, hogy nem, és hogy innét már nem mehet haza. Ebből rengeteg kellemetlenség származik, nehéz megvigasztalni az érintettet. Csörgő Árpád szerint minden idős ember – tekintet nélkül testi és szellemi állapotára – megérdemli, hogy a hozzátartozók közöljék vele, idősotthonba kerül, ahol meg tudják neki adni azt a fajta gondoskodást, amire szüksége van.

Teljes felújításra nem telik, marad a toldozgatás-foltozgatás

„Legnagyobb gondunk, hogy időseink nyugdíja sok esetben nem elegendő az ellátáshoz. Sokszor a családtagok sem tudnak hozzáfizetni. Ilyenkor csak a hagyatéki tárgyaláson tudjuk érvényesíteni követeléseinket, de a pénz behajtása nem mindig sikerül. A nyugdíjból a létminimum 25 százalékát meg kell, hogy kapják az idősek, afféle zsebpénz formájában. Sajnos, sok esetben ezt a hozzátartozó – ha az idős ember ebbe beleegyezik – elviszi. Amúgy pedig maga a nyugdíjas költi arra, amire akarja – gyógyszerre, gyümölcsre, édességre, van, aki cigarettára” – tudjuk meg az igazgatótól, amikor a pizkos anya-

giakra terelődik a szó. Egyébként attól függően érkezik a betegek az állami dotáció, hogy milyen rászorultsági kategóriába vannak besorolva. A viszonylag jó karban lévőkért kevesebb, a fekvőbetegekért több jár.

A hatalmas, belsőudvaros műemlék kastélyépületre igencsak ráférne egy alapos felújítás – több tízmilliós beruházás –, ami egyelőre nem reális. A legégetőbb a tető cseréje lenne, hiszen rendszeresen a beázások, de az ablakokat is meg kellene újítani. Saját költségből csak toldozgatásra-foltozgatásra, tűzoltásra telik. A teraszt nemrég sikerült rendbe hozni. Az nagyon meglátszik az épületen, hogy teljes rekonstrukción még sosem esett át, és valójában nehéz is lenne úgy felújítani, hogy megfeleljen minden szigorú higiéniai feltételnek. Talán hatékonyabb megoldás lenne egy új otthont építeni...

Az igazgató szerint most a legégetőbb feladat, az emelős, oldalvédős ágyak beszerzése. Egyre több olyan nehéz-betegük van ugyanis, akinek ilyen fekhelyre van szüksége. Vadonatúj ágyakat nem tudnak vásárolni, csupán felújítottakat, mivel ezeknek az ára jóval kedvezőbb. Decubitus matracok, fürdetéshez való segédeszközök, kerek székük szerencsére vannak.

ellátását. Aztán, amikor a családtagok belefáradnak, már-már tönkre mennek az ápolásban, akkor hozzák be ide. Ilyenkor már nem sokat tudunk tenni mi sem. De azért akadnak nekünk is sikertörténeteink. Volt már olyan gondozottunk, aki felépült – mozgásképtelenként került hozzánk, de fokozatosan újra megtanult járni” – vezet be az otthon működésébe Dr. Csörgő Árpád, az intézmény igazgatója. Hozzáteszi, várólistájuk nincs, csak a legsúlyosabb betegeket ellátó részlegen, ahol 29 férőhely van.

Az itt lévő idősek számára a legnagyobb öröm, ha hozzátartozók érkeznek. Sajnos, kevesüket látogatják rendszeresen, és alig akad köztük néhány, akit nagy ünnepkor, például karácsonyra hazavisznek. Természetesen ritka kivételek itt is akadnak, volt például egy hölgy, aki – éveken keresztül – minden második hétvégére hazavitte az édesanyját. Tőle szép köszönőlevelet és apró ajándékot is kaptak az otthon dolgozó – emberséges bánásmódjukért.

A mozgáskorlátozottak emelős ágyakon fekszenek

Egy szoba a jó karban lévőknek | Teraszos kastélyrészlet

A bósi idősotthonnak jelenleg 50 alkalmazottja van és nemcsak az ápolók és nővérek tartoznak bele, hanem a konyha, a mosoda munkatársai, valamint a takarítók és adminisztratív munkások is. Az ápolók és nővérek kiválasztásánál különösen körültekintőnek kell lenni, hiszen akiben nincs kellő empátia, az nem alkalmas arra, hogy itt dolgozzon. Nehéz munka ez abból a szempontból is, hogy itt a nap huszonnégy órájában dolgozni kell, éjszakai ügyelet is van. Ráadásul a fizetések sem magasak, sokkal többet érdemelnének azok, akik a lakók napi ellátásában részt vesznek.

Élményeket csempészni a szürke hétköznapokba

Az idős emberek bezártság érzetét azzal is próbálják oldani, hogy sűrűn érkeznek hozzájuk az óvodások és az iskolások,

látogatja őket a csallóközcsütörtöki Mária Légió és rendszeresen tartanak szentmiséket is. A kastélyban egy kis kápolna is működik. Adventkor, karácsonykor itt is minden „kellék” megvan, ami az ünnephez tartozik – bejgli, szaloncukor, apró ajándékok és mendikálnak is, harmonika kísérete mellett. Most éppen a farsangra készülnek. Bósi Szabó László és Dóka Zsuzsa lép fel, de lesz tánc, fánk és jókedv, s néhányan még jelmezbe is beöltöznek a móka kedvéért. Nagyon szeretik az idős emberek ezeket az alkalmakat, mert ez is megszínesíti a szürke hétköznapokat. Működik az otthonban egy tizenkét fős énekkar is és felolvasásokat is tartottak már a lakóknak. A nők közül többen kézimunkáznak. Nagyon jól sikerült a győri állatkertben tett látogatásuk is. Tervezik a Dunán való kompozást vagy hajókázást is a mobilis lakókkal. Az ötvenéves évfordulón – 2015-ben – egy nagy kerti partit csaptak.

S ha már munkaterápia kerül szóba, ami igen sokat javíthat az idősök mentális állapotán, kiderül, hogy akadtak az aszszonyok közül is szép számmal, akik örömet segítettek volna a konyhában, mások az udvaron, a virágágyások közt, de ezt az előírások nem engedik meg.

„Volt itt valamikor konyhakert, üvegházzal és rengeteg gyümölcsfával. Disznókat is tartottak, sőt mi több, disznóvágásokra is sor került. Ezt azonban már elég régóta nem engedélyezi a közegészségügyi hivatal. Pedig, ha az idős ember érzi, hogy neki még feladata van, például reggel korán fel kell kelnie, állapotokat etetni, vagy a konyhára a zöldséget megtermeszteni, mindjárt jobb lesz a kedélyállapota. Nyilván nem az a célunk, hogy elfárasztjuk az embereket, csupán arról lenne szó, hogy hasznosnak érezhetnék magukat. Lakóink nagy része falusi ember, akiktől ez a fajta elfoglaltság nem idegen. Mert itt bizony nagyon hosszúak tudnak lenni a napok” – mondja ezzel kapcsolatban Csörgő Árpád.

A beszélgetés után sétára indulunk Horváth Róbert igazgatóhelyetttel, aki, mint jó idegenvezető, sok mindent, titkokat is elárul a kastélyról. Megesodáljuk az eredeti kovácsoltvas lépcsőfáróját, a régi zongorát meg azt a tükröt, amibe, ha valaki belenéz, megszépül. Legalábbis a legenda szerint. Nagyjából ezek maradtak meg a kastély régi, fényűző berendezéséből, a többit szétlopták. Betoppanunk abba a bizonyos szobába is, ahol a legenda szerint II. József uralkodó született. Ott most négy idős aszszony lakik. Jókedvűen beszélgetnek, az egyikük kézzel szoknyát varr, a másik arról mesél, hogy ő is az énekkar tagja. Egy másik szobában szorgosan dolgozik a pedikűrös, aki rendszeresen kijár a kastélyba, akárcsak a fodrász. Mindenütt a falakon családi fotók – gyermekek, unokák –, az asztalokon kedves emlékek... Ettől válik otthonosabbá minden lakóhelyiség. Egy jó karban lévő aszszonyka kedvesen odalép hozzánk és kérés nélkül elmondja, mennyire jó itt az ellátás, hogy szeretnek itt. A folyosón üldögélve épp napfürdőt vesz egy kisebb társaság, férfiak és nők vegyesen. Szinte az egész épületet átjárja az éltető napfény. Rend, békesség és nyugalom honol, amerre csak nézünk. Talán ez az, amire a megfáradt idős embereknek leginkább szükségük van.

B. Vida Júlia
(A szerző felvételei)

Szociális szolgáltatások Bodrogszerdahelyen, amely a környező településekre is kisugárzik

Az idős, az ápolásra szoruló és a szociálisan hátrányos helyzetű személyekről való gondoskodás az önkormányzatok szociális politikájának alapvető prioritásait képezi. A települések szociális politikájának célja a nyújtott szolgáltatások által az érintett személyek életminőségének javítása, és a társadalomba való beilleszkedésük segítése. Mindezek a szolgáltatások törvény által megszabott kötelességei a települési önkormányzatoknak. A települések a hatályos törvényi rendelkezések értel-

mében készítik el a „Szociális Szolgáltatások Községi Tervét“, amelyek rövidtávú tervként összegzik a szociális szolgáltatások fejlesztésének prioritásait egy-egy településen.

Bodrogszerdahely a Bodrogek leg-nagyobb községe, lakosainak száma meghaladja a 2000-et. A több mint 50 %-ban magyarok lakta településen a lakosok száma az utóbbi években (2015-óta) nem csökkent, de a demográfiai adatok alapján a települést is érinti a

fokozatos előregedés, és a munkanélküliség is 10% fölötti. A község lakosai közül több mint 500 fő a nyugdíjasok száma, akiknek jelentős része, valamint a szociálisan hátrányos helyzetű családok is érintettek a szociális szolgáltatások tekintetében.

A község kiemelten jó helyzetben van a szociális ellátás terültét és a szolgáltatásokat tekintve, hiszen a településen teljes ellátást biztosító, bentlakásos nyugdíjas otthon, egészségügyi köz-

pont, gyógyszertár, látszerész, oktatási intézmények, szabadidőközpont, egészségügyi és szociális szempontból rászorult személyek étkeztetését is biztosító iskolakonyha, és a rászorulókat otthonukban segítő szociális terepmunkások hálózata működik.

A nyugdíjasotthon működéséről, és szolgáltatásairól Balla Mónika igazgatónyújtott számunkra tájékoztatást, aki 2016 óta vezeti az intézményt. 2002-ben a község mint alapító vette át a már 1993 óta állami intézményként működő nyugdíjasotthont, amely a település egy jellegzetes műemlék-épületének mondható egykori kastély-épületében működik. A nagy parkos udvarral rendelkező ingatlan 2013-ig 24 fős kapacitással működött, teljes körű, bentlakásos szociális ellátást biztosítva a rászoruló nyugdíjasoknak. A jelenleg költségvetési szervezetként működő intézmény 2011-2013 között megvalósított rekonstrukció és jelentős fejlesztés eredményeként kapacitását 40 főre

tudta növelni. Az egykori, néhány évig kihasználatlanul álló szomszédos telken álló mozi épületét kötötték össze és alakították át az intézmény céljainak megfelelően. A 2013-ban átadott felújított és kibővített épületegyüttes a 21. századi követelményeknek megfelelő, családi környezetben tudja fogadni a nyugdíjasotthonba beköltöző időseket. A Munka-, Szociális és Családügyi Minisztérium felügyelete alatt, éves szinten valamivel több mint 200 ezer euró összegű állami támogatásból, önkormányzati hozzájárulásból, valamint saját bevételből működik az intézmény. A bentlakó nyugdíjasok mindössze fele rendelkezik olyan összegű bevétellel, amely fedezi az igénybevett szolgáltatásokat. A többiek esetében a családtagjaik egészítik ki a befizetendő összeget. Amennyiben a bentlakó családtagjai helyzetükből adódóan az anyagi hozzájárulást nem tudják fizetni, akkor az illetékes település önkormányzata járul hozzá a költségekhez. A szociális szolgáltatás mellett a település az intéz-

ményben mintegy 20 főnek tud munkát biztosítani, tehát a foglalkoztatás szempontból is jelentősége van az intézménynek. Az igazgatóny elmondása szerint a nyugdíjasotthonban mindig telt ház van, az érdeklődők így leggyakrabban várólistára kerülnek. Az otthon lakóinak átlagéletkora 83,5 év, de egyikük sem állandóra ágyhoz kötött fekvőbeteg. Az itt lakók jól érzik magukat az intézményben, dicsérik az ellátást és az étkezést egyaránt. A hozzátartozók is elégedettek a körülményekkel, ezért nem ritka, hogy távolabbról is felkeresik az intézményt. A jó hírnévnek örvendő bodrogszerdahelyi szociális intézmény az átlagos komfortfokozatú szobák mellett korlátozott kapacitással ugyan, de tud magasabb komfortfokozatú szobákban is elhelyezést biztosítani. Az épület berendezése, a szobák, az alkalmazottak számára kijelölt helyiségek, valamint az adminisztrációs helyiségek is magas szinten megfelelnek a kor követelményeinek. Az igazgatóny tájékoztatása szerint ennek ellenére

fejlesztési való mindig akad. Mivel az akadálymentesített épület emeletes, így a jelenleg használatban lévő lépcsőliftek mellett új lift beszerelése lenne szükséges, hogy ezzel is könnyítsék a bentlakók mozgását. A saját mosodával és konyhával működő intézmény a nyári hónapokban az iskolakonyhától átvállalja a falusi szociálisan rászoruló nyugdíjasai részére (20-25 fő) az ebéd biztosítását, amelynek kihordását az önkormányzat biztosítja. Az említett helyiségeken túl az idősek rendelkezésére áll egy közösségi helyiség is, ahol délelőtt és délután is szabadidős foglalkozásokon vehetnek részt. Zeneterápia, mozgásgyakorlatok, kézműves foglalkozások, de orvos, fodrász, pedikűrös is szolgálják az otthon lakóinak igényeit. Az ünnepekre közösen készülnek a foglalkozásokon, és számos közösségi programnak a részesei, pl. közös lecsófőzés, mézeskalács sütés, szalonnasütés, gulyásfőzés. Az otthon lakóit rendszeresen látogatják az egyházak képviselői, és heti rendszerességgel tartanak misét,

istentiszteletet számukra. A helyi és környező települések oktatási intézményei, valamint a közeli gyerekotthon lakói ünnepi műsorokkal látogatják az intézményt.

A bentlakók mintegy fele bodrogszerdahelyi lakos, a többiek pedig a

környező bodrogközi településekről érkeztek, de van rá példa, hogy távolabbról is igény mutatkozik az intézmény szolgáltatására. Az igazgató szavai szerint legnagyobb feladat a jó pénzbeosztás, és a jó hírnév fenntartása, valamint elengedhetetlen a környező, és az éppen illetékes települések önkor-

mányzataival való jó együttműködés.

Bodrogszerdahely község 2015-2020 (kitekintéssel 2022-ig) terjedő időszakra készült szociális szolgáltatások közösségi tervezete szerint a nyugdíjasotthon szolgáltatásain kívül 6 fontos prioritást kíván szem előtt tartani. Ezek között szerepel a már működő szociális terepmunkások hálózatának megtartása, akik otthonukban segítik a településen lakó rászorulókat. Az e területen lehetőséget nyújtó EU-s projektnek köszönhetően 2021-ig a létrehozott szociális gondozói hálózaton keresztül 19 fő mintegy 40 rászoruló nyugdíjas életét tudja megkönnyíteni a nyújtott szociális szolgáltatásokkal. Mindemellett az iskolakonyháról naponta 20-25 rászoruló látják el meleg étellel jutányos áron.

További fontos célként tartják számon a fiatal családok támogatását úgy az oktatási intézmények megfelelő kapacitása és ellátottsága által, mint a szabadidős tevékenységek bővítése által. Ide köztök egy további fejlesztési cél, amely szerint a terveknek megfelelően 2020-ban elkezdődhet a fiatal családok számára otthont adó lakásépítési projekt, mintegy 10 család részére.

A szabadidős tevékenységek eltöltését segítő szolgáltatások bővítése, és kö-

zösségi központ kialakítása is szerepel a hosszútávú tervek között.

Mindezen szolgáltatásokhoz megfelelően képzett személyzet, és a célcsoport megfelelő tájékoztatása is szükséges, ezért az oktatás és tájékoztatás fejlesztését is célul tűzték ki az elkövetkezendő évekre Bodrogszerdahelyen.

Az önkormányzat szociális szolgáltatásain túl az egyház szerepvállalása is említésre méltó, hiszen a görögkatolikus egyház mellett működő szabadidőközpont már több éve nyújt szabadidős

foglalkozást a helyi gyerekek számára, újabban pedig az aktív nyugdíjasok egy csoportjának kezdeményezésére nyugdíjasklubnak is otthont adnak intézményükben.

Elmondható, hogy Bodrogszerdahely szociális szolgáltatások területén példaeértékű tevékenységet folytat, és igyekszik mindent megtenni a még fellelhető hiányosságok kiküszöbölése és a fejlesztés érdekében is.

Mgr. Tökölyi Angéla

A szerző felvételei

